

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
UGDYMO SISTEMŲ KATEDRA

Jurgita Stasiukynienė

Švietimo kokybės vadybos magistrantūros studentė

**PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖ SKIRTINGŲ
UGDYMO INSTITUCIJŲ BENDRUOMENĖS NARIŲ POŽIŪRIU**

Magistro darbas

Darbo vadovė
lekt. dr. T. Bakanovienė

Šiauliai, 2014

Darbas originalusJurgita Stasiukynienė
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
ĮVADAS	5
1. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS, SKIRTINGŲ UGDYMO INSTITUCIJŲ BENDRUOMENĖS NARIŲ POŽIŪRIU, TEORINIAI ASPEKTAI	8
1.1. Priešmokyklinio ugdymo ir jo kokybės sampratos analizė	8
1.2. Priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijai ir jį lemiantys veiksniai	15
1.3. Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas	20
1.4. Ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę įvairovė	25
2. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS, SKIRTINGŲ UGDYMO INSTITUCIJŲ BENDRUOMENĖS NARIŲ POŽIŪRIU, EMPIRINIS TYRIMAS	28
2.1. Tyrimo metodologija	28
2.2. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūriu: empirinio tyrimo rezultatai	35
2.2.1. Priešmokyklinių įstaigų vadovų ir pedagogų požiūrio į priešmokyklinio ugdymo pasaugų kokybę tyrimo rezultatai	35
2.2.2. Tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūrio į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę tyrimo rezultatai	53
2.2.3. Pradinio ugdymo mokytojų požiūrio į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę tyrimo rezultatai	57
IŠVADOS	61
REKOMENDACIJOS	63
LITERATŪRA	64
Priedai	69

SANTRAUKA

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖ SKIRTINGŲ UGDYMO INSTITUCIJŲ BENDRUOMENĖS NARIŲ POŽIŪRIU

Švietimo kokybės vadybos magistrantūros studijų programos baigiamasis darbas

Jurgita Stasiukynienė

Priešmokyklinio ugdymo kokybė ir jos vertinimas šiandien tampa vis aktualesnis, nes daro didelę įtaką vėlesniems vaikų ir jaunuolių akademiniais rezultatais ir socialinės adaptacijos kompetencijoms bei gebėjimams, kurie yra būtini konkurencingoje ir žiniomis grindžiamoje visuomenėje. Taigi, didėjant kokybės svarbai Lietuvos švietimo sistemoje, aktualu naujai pažvelgti į dabartinę situaciją ir analizuoti priešmokyklinio ugdymo paslaugos kokybės klausimus. Duotoji tema skatina nagrinėti priešmokyklinio ugdymo paslaugos kokybę skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūriu.

Darbo tema – priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūriu.

Tyrimo tikslas - ištirti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūrio aspektu.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, kokybinis tyrimas – struktūrizuotas interviu, kiekybinis tyrimas – anketinė apklausa. Kiekybinio tyrimo imtį sudarė 232 respondentai, iš jų 25 priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, 25 priešmokyklinio ugdymo pedagogai bei 182 tėvai, auginantys priešmokyklinio amžiaus vaikus.

Ugdymo įstaigų vadovų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų, pradinių klasių mokytojų bei tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, apklausos rezultatai leidžia teigti, kad iškelta hipotezė pasitvirtino dalinai: tėvai dažniau ugdymo kokybę supranta kaip gerą vaiko priežiūrą, tačiau taip pat pageidauja akademinį vaiko pasiekimų: *skaitymo, rašymo, skaičiavimo*, pedagogai, mokytojai – kaip ugdymą, laiduojantį gerus vaiko pasiekimus. Požiūrių skirtības gali lemti nepakankamas susitarimas dėl ugdymo kokybės kriterijų.

SUMMARY

QUALITY OF PRE-SCHOOL EDUCATION SERVICES FROM THE POINT OF VIEW OF COMMUNITY MEMBERS OF DIFFERENT EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Final Thesis in Educational Quality Management Master's study programme

Jurgita Stasiukynienė

Recently, an increased emphasis has been placed on the quality of pre-school education and its assessment due to its great impact on subsequent academic performance and adaptation competences and abilities of children and young people which are necessary in today's competitive and knowledge-based society. Therefore, as the quality of the Lithuanian education system has been growing in importance, it is relevant to take a new look at the current situation and to explore the issues of the quality of pre-school education services.

The topic of the paper: the quality of pre-school education services from the point of view of community members of different educational institutions.

The goal of the study: to explore the quality of pre-school education services from the perspective of community members of different educational institutions.

Research methods: scientific literature analysis, qualitative research based on structured interviews and quantitative research based on questionnaire survey. The quantitative survey included 232 respondents, of whom 25 were the heads of pre-school educational institutions, 25 were pre-school teachers, and 182 were parents raising children of pre-school age.

The results of the survey of the heads of educational institutions, pre-school teachers, elementary school teachers and parents raising children of pre-school age, partially confirmed the hypothesis: parents are more likely to understand the quality of education as an adequate child care but they also expect academic achievements from their children including *reading, writing and counting*, meanwhile pedagogues and teachers perceive it as education ensuring good education outcomes for children. The differing attitudes may be the cause for the lack of consensus on the criteria for education quality.

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Pastaruoju metu kokybės idėjos tapo svarbios įvairiose gyvenimo srityse. Kokybei skiriamas vis didesnis dėmesys. Europos šalyse kokybė laikoma prioritetu. 2003 metais Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija kokybės garantavimą paskelbė vienu iš prioritetų švietimo reformos uždavinių (*Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos*). R. Burškaitienė, M. Vilkonienė (2009) pažymi, jog švietimo kokybę reglamentuoja *Vaiko teisių konvencija* (1990, 29 str.), naujausias LR *Švietimo įstatymas* (2003, 37, 46 str.), *Lietuvos nacionalinis švietimo forumas* (2004 a, 2004 b) bei *Mokyklų tobulinimo programa* (2002).

Moksliniais tyrimais įrodyta, kad tikslingas profesionalus priešmokyklinis ugdymas palengvina vėlesnį mokymąsi, daro teigiamą poveikį mokymosi pasiekimams, tolesnei asmens socialinei ir emocinei raidai. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (2008) atliktų tyrimų duomenys rodo, kad kokybiškas priešmokyklinis ugdymas padeda spręsti daugelį socialinių problemų – skurdą, nedarbą, mažina priklausomybes, gerina akademinius pasiekimus, daro teigiamą įtaką gyvenimo gerovei. Todėl priešmokyklinio ugdymo kokybė ypač aktuali.

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas darbe traktuojamas plačiaja prasme, kaip numatytų veiklos kriterijų visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip ir kokiomis priemonėmis ir laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo priešmokyklinio ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiškai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą, mėginant užfiksuoti ugdymo proceso kaitą: veiklas, į kurias įsitraukia pedagogas ir vaikai, vaikų sąveikos su pedagogu ir kitais vaikais ypatumus, kas atspindi vaiko įgyjamo patyrimo kokybę.

Paprastai mokslinėje literatūroje ir švietimo kokybę nagrinėjančiose publikacijose priešmokyklinio ugdymo kokybė vertinama pasitelkus dvi rūšis – struktūros kokybę ir proceso kokybę (Evans, Dean, 2003; Adams, 2005; Layzer, Goodson, 2006; Cryer, 2008 ir kt.).

Struktūros kokybę pasižymi gana lengvai pamatuojamomis savybėmis, kurios apibūdina ikimokyklinio ugdymo sistemą, jos funkcionavimą, taip pat lemia ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos ypatumus. O proceso kokybę lemia ikimokyklinio ugdymo įstaigos funkcionavimas kiekvieną dieną.

Tačiau nepaisant vyraujančių mokslinių diskusijų dėl šių kokybės vertinimo tipų efektyvumo ir rezultatyvumo galima konstatuoti, kad abiejų kokybės vertinimo tipų kompleksinis ir integruotas taikymas leistų tinkamai įvertinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.

Mokslinėje visuomenėje vyrauja nuomonė, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės efektyvumas priklauso nuo konkrečios kokybės sampratos. G. Lambert, J. Capizzano (2005)

pabrėžia, kad vaikų ugdymo kokybės samprata bus skirtinga žiūrint iš tėvų, pedagogų, administracijos ir tyrinėtojų perspektyvos. Tai suponuoja, kad priešmokyklinio ugdymo kokybė gali būti vertinama bet kuriuo požiūriu, priklausomai nuo situacijos ir susiklosčiusių aplinkybių.

Priešmokyklinio ugdymo kokybė ir jos vertinimas šiandien tampa vis aktualesnis, nes daro didelę įtaką vėlesniems vaikų ir jaunuolių akademiniais rezultatais ir socialinės adaptacijos kompetencijoms bei gebėjimams, kurie yra būtini konkurencingoje ir žiniomis grindžiamoje visuomenėje. Taigi, didėjant kokybės svarbai Lietuvos švietimo sistemoje, aktualu naujai pažvelgti į dabartinę situaciją ir analizuoti priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo klausimus.

Tyrimo problema: Mokslininkų S. Neifacho (2008), Volungevičienės (2008), D. R. Burškaitienės ir M. Vilkonienė (2009), Martišauskienės (2010, 2011) ir k.t. darbuose daugiausiai dėmesio skiriama pedagogo veiklai, jo asmeninėms savybėms ir profesinei kvalifikacijai, ugdymo procesui ir pan., tačiau D. K. Adams (2005) teigimu, švietimo kokybės gerinimo procese dalyvauti privalo visa ugdymo institucijų bendruomenė, turinti viešą erdvę, skirtą dialogui, diskusijoms ir bendradarbiavimui. Mokslinėje diskusijoje, nagrinėjančioje priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo aspektus pasigendama kryptingo ir sisteminio požiūrio, atskleidžiančio kaip gali priešmokyklinio ugdymo kokybė priklausyti nuo jos vertinimo kriterijų, kaip priešmokyklinio ugdymo kokybę lemia ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas. Tai tampa labai aktualu, kai kalbama apie atskiras priešmokyklinio ugdymo institucijas, nes kiekviena jų turi savitą kokybės vertinimo sistemą, požiūrį į kokybę ir jos traktavimą.

Tyrimo objektas: skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūris į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę.

Tyrimo tikslas: ištirti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūrio aspektu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti priešmokyklinio ugdymo kokybės klausimus teoriniu aspektu.
2. Ištirti ugdymo įstaigų vadovų, pedagogų požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kaip galimybę užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.
3. Ištirti tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kaip galimybę užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.
4. Ištirti pradinio ugdymo mokytojų požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kaip galimybę užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.

Probleminis klausimas. Koks ugdymo įstaigų vadovų, pedagogų, pradinių klasių mokytojų bei tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūris į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę?

Hipotezė: tikėtina, kad ugdymo įstaigų vadovų, pedagogų, pradinio ugdymo mokytojų ir tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūris į priešmokyklinio ugdymo kokybę ugdymo įstaigose skiriasi: tėvai dažniau ugdymo kokybę supranta kaip gerą vaiko priežiūrą, pedagogai – kaip ugdymą, laiduojantį gerus vaiko pasiekimus. Požiūrio skirtynes gali lemti nepakankamas susitarimas dėl ugdymo kokybės kriterijų.

Tyrimo metodologija: mokslinėje bendruomenėje vyrauja nuomonė, kad edukologijos tyrimų metodologijoje kiekybiniai ir kokybiniai tyrimai atstovauja skirtingas metodologines paradigmas, tačiau adekvačiai taikomos šios paradigmos ne konfrontuoja, o paremia viena kitą (Bitinas, 2007). Tyrinėjamas objektas (priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės vertinimas) sąlygoja kiekybinių ir kokybinių tyrimų būtiną ugdymo proceso dalyvių (įstaigų vadovų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų, tėvų ir pradinio ugdymo pedagogų) atžvilgiu.

Tyrimo metodologinės priegigos yra grindžiamos, remiantis:

Kokybė yra multidimensinis kontekstualus reiškinys, kurio samprata susiformuoja priklausomai nuo požiūrio į kokybę, kurį lemia istorinės, socialinės, kultūrinės visuomenės raidos sąlygos (Evans, Dean, 2003; Gilmore, 2003). Priešmokyklinio ugdymo kokybė yra kompleksinė ir dinamiška samprata, todėl kiekvienas ugdymo proceso dalyvis gali turėti individualų požiūrį ugdymo kokybę.

Vertinimo tyrimo strategija, integruojančia mokslinį tyrimą ir vertinimo procedūras. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų derinimo strategija, kai skirtingais metodais surinkti duomenys užtikrina vertinimo tyrimo rezultatų objektyvumą, kas yra svarbu priimant vertinimo sprendimus.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, kokybinis tyrimas – struktūrizuotas interviu, kiekybinis tyrimas – anketinė apklausa. Tyrimo duomenys apdoroti taikant aprašomosios statistikos metodus. Duomenų analizė atlikta taikant MS Excel 2010 programą. Kokybinio tyrimo duomenys apdoroti taikant kokybinę turinio (*content*) analizę.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Kiekybinio tyrimo imtį sudarė 232 respondentai, iš jų 25 priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, 25 priešmokyklinio ugdymo pedagogai bei 182 tėvai, auginantys priešmokyklinio amžiaus vaikus. Tyrimo imtis sudaryta remiantis A. Sakalo (2012), K. Kardelio (2007), I. Luobikienės (2011) rekomendacijomis.

Kokybinio tyrimo imtį sudarė 18 pradinių klasių mokytojų. Tyrimo imtis sudaryta remiantis A. Sakalo (2012), K. Kardelio (2007), I. Luobikienės (2011) rekomendacijomis.

Tyrimo naujumas ir reikšmingumas. Teoriškai ir empiriškai išnagrinėtas priešmokyklinio ugdymo proceso dalyvių požiūris, jų nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę. Darbas gali būti reikšmingas priešmokyklinio ugdymo pedagogams, įstaigų vadovams.

Darbo struktūra: darbą sudaro santrauka, įvadas, 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 4 priedai. Darbe pateikiama 11 lentelių, 24 paveikslai.

1. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS, SKIRTINGŲ UGDYMO INSTITUCIJŲ BENDRUOMENĖS NARIŲ POŽIŪRIU, TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Priėsmokyklinio ugdymo ir jo kokybės sampratos analizė

Mokslinėje visuomenėje sutinkama su teiginiu, kad „*asmenybės ugdymas - sudėtingas, diskretiškas ir dinamiškas procesas, padedantis asmeniui suvokti ir įprasminti save, rasti vietą visuomeniniame gyvenime, sprendžiant esmines žmogaus būties problemas*“ (Stančienė, Žilionis, 2006, p. 35).

Tačiau ugdymo esmės suvokimas ir traktavimas priklauso nuo skirtingų filosofinių, psichologinių, sociologinių, kultūrinių koncepcijų.

Priešmokyklinis ugdymas – visuotinis vienerių – dvejų metų trukmės ugdymas, skirtas vaikams nuo 5 metų padėti subręsti mokyklai. „*Priešmokykliniu ugdymu stengiamasi sudaryti sąlygas vaiko socializacijai, psichinių, fizinių ir dvasinių galių harmoningam skleidimuisi, palengvinti jam pereiti prie sistemingo ugdymosi mokykloje*“ (Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, 2002, p. 4). Pagrindinės priešmokyklinio ugdymo nuostatos išdėstytos Priešmokyklinio ugdymo koncepcijoje.

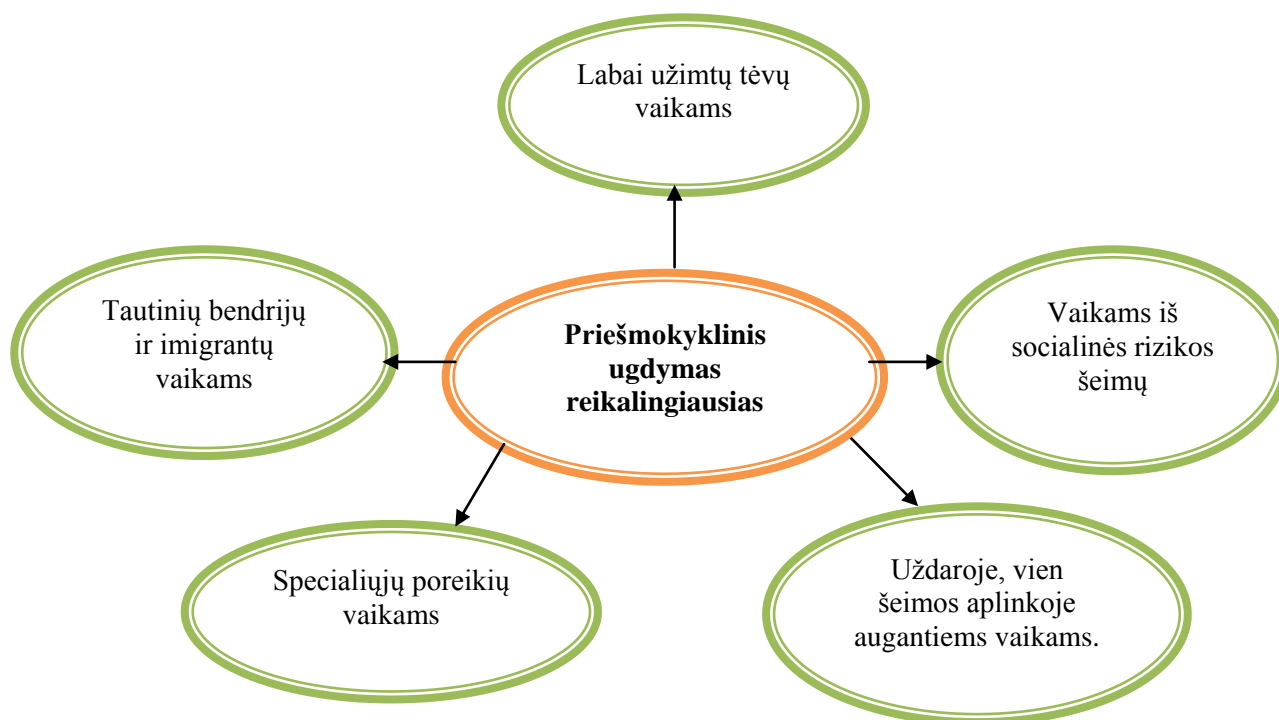
G. Šeibokienė (2002) teigia, jog Lietuvoje prieškarinio laikotarpio priešmokyklinio ugdymo terminas buvo naudojamas visam instituciniam ugdymui įvardinti. Pirmosios užuominos ir idėjos apie priešmokyklinį ugdymą pradėta brandinti ketvirtąjį dešimto amžiaus dešimtmetį. 1936 metais paskelbtas Priešmokyklinio švietimo įstatymas. Šiuo įstatymu buvo ruošiamasi priešmokyklinį švietimą įtraukti į mokyklos sistemą. Ikimokyklinio ugdymo institucijas dažniausiai lankydavo vaikai nuo penkerių metų. Aštuntajame ir devintajame dešimtmečiuose atgimė priešmokyklinio ugdymo – parengiamųjų mokyklai klasių idėja, taip paskelbtas privalomas šešiamėčių mokymas. Tuo laikotarpiu buvo atidaromos nulinės klasės, orientuotos į mokymą, o ne į vaiko ruošimą mokyklai, taip pat turėjo reglamentuotą mokomųjų dalykų programą. Požiūris į ugdymą pakito iš esmės, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, todėl šios patirties buvo atsisakyta.

Anot S. Neifacho (2010), „*dabartiniu laikotarpiu priešmokyklinio ugdymo sistemos raida vyksta modernios švietimo vadybos idėjų sandūroje*“ (p. 24). Todėl skiriasi priešmokyklinio ugdymo sampratos traktavimas ir jos konstruktas.

O. Monkevičienės (2008) nuomone, „*požiūris į vaiką kaip unikalią asmenybę, turinčią saviraidos galimybes, į vaikystę kaip savaimę vertingą žmogaus socialinio gyvenimo periodą skatino keisti požiūrį ir į vaiko ugdymą, lėmė esminę reformuojamo priešmokyklinio ugdymo sąvokų bei sampratų kaitą*“ (p. 67).

L. Kukanauzienės, L. Ričkuvienės (2003) nuomone, „*priešmokyklinis ugdymas – naujas pedagogikos terminas, tai naujas reiškinys pedagoginės visuomenės gyvenime, atsiveria naujos galimybės vaikui kaupti patirtį*“ (p. 22).

Bendrosiose programose ir išsilavinimo standarte (2003) nurodyta, jog „*priešmokyklinis ugdymas – tai visuotinis, neprivalomas vienerių, išimties atveju – dviejų metų trukmės 5 – 6 metų vaikų ugdymas*“ (p. 4).

1 pav. **Priešmokyklinio institucinio ugdymo reikalingumas** (*Priešmokyklinio ugdymo koncepcija, 2000*)

Priešmokyklinis ugdymas, *Priešmokyklinio ugdymo koncepcijoje* (2000), apibrėžiamas, kaip „*nauja nuosekliojo švietimo sistemos pakopa – vaiko ikimokyklinio ugdymo tąsa, turinti kokybiškai naujus, specifinius tikslus ir uždavinius bei sudaranti lygias galimybes sėkmingai rengtis mokyklai įvairių poreikių vaikams, skirtingai ugdytiems šeimose ir ikimokyklinėse įstaigose*“ (p. 5).

Priešmokyklinio ugdymo koncepcijoje (2000) nurodomas tik šiai pakopai būdingas tikslas – „*padėti vaiko socializacijos, demokratinio bendravimo pamatus, ruošti vaiką mokyklai ir palengvinti jo perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar darželyje prie sistemingo ugdymo(si) mokykloje*“ (p. 6). Šiam tikslui įgyvendinti keliami uždaviniai: vaiko fizinės ir psichinės sveikatos saugojimas ir stiprinimas, saugumo garantavimas, pagalba adaptuotis naujoje aplinkoje; pasitikėjimo savimi, savigarbos, savivertės puoselėjimas; savarankiškumo ugdymas ir bendravimo patirties plėtotė; kūrybinių ir pažintinių galių plėtotė; noro skatinimas būti mokiniu; partneriško tėvų ir ugdymo

institucijos bendravimo kūrimas. Priešmokykliniam ugdymui svarbūs principai yra šie: tai visuminis ugdymas, individualizavimas, nuoseklumas, ugdymo šeimoje ir institucijoje sąveikos.

Taigi, anot V. Gudžinskienės (2001), svarbiausia yra susitarti ir vieningai suprasti priešmokyklinio ugdymo paskirtį, vietą ir naudą asmens gyvenime.

Šiandien ugdymas suvokiamas ir traktuojamas ne kaip atskiras pedagoginis reiškinys, bet jis aiškinimas – kaip socialinis procesas, vykstantis nuolatinėje žmogaus ir jį supančios aplinkos sąveikoje (Jucevičienė, 2007; Longworth, 2006; ir kt.). Tokiame procese labai svarbiu veiksniu tampa kokybė.

Žodis „kokybė“ (lot. *qualitas*) yra kilęs iš lotynų kalbos reiškia „ypatybė“. Žodžio *kokybė* prasmės išsamesnė analizė atskleidžia, kad ji nevienareikšmė. Tai išryškėja lyginant šio žodžio vartojimo kontekstą. Viena, kai jis vartojamas buitinėje kalboje, visai kas kita, kai jį vartoja mokslininkai arba praktikai, gvildenantys kokybės klausimus.

Pasak A. Kaziliūno (2007), „yra manoma, kad kokybė ir jos vadyba žmonijai rūpėjo nuo pat civilizacijos pradžios. Apie kokybės reglamentavimą gana moksliskai kalbėta jau senovės Kinijoje, senovės Egipte, Babilono karalystėje. Aristotelis dar ketvirtame šimtmetyje prieš mūsų erą sukūrė bendriausių sąvokų teoriją, kurioje gana išsamiai aptarė substanciją (esmę), kiekybę, kokybę ir santykį“ (p. 12).

Teorinės studijos atskleidė, kad, apibrėžiant kokybės sąvoką, egzistuoja dvi tradicinės priegios: vadybinė ir konstruktyvi (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009; Neifachas, 2010; ir kt.).

Pirmoji įvardinta prieiga kokybę pateikia kaip produkto ar paslaugos savybių atitikimą kliento poreikiams, o antroji – produktas ar paslauga be defektų ar nuokrypių. Tačiau akademinėje visuomenėje vyraujančios diskusijos suponuoja prielaidą, kad „bendroji kokybės reikšmė transformuojasi į socialinės ir humanitarinės sistemos kokybės reikšmę. Galima manyti, kad, apibrėžiant kokybės sampratą, formuojasi nauja, sisteminė prieiga, kuria remiantis yra teigiama, kad gyvenimo kokybė, visuomenės kokybė ir ekonomikos kokybė jungiasi į bendrą sąveikaujančią sistemą, kurios bendras komponentas yra žmogaus gyvenimo kokybė. Dėl minimos priežasties šios sistemos vystymosi (dinamikos) pagrindu tampa ugdymo kokybė“ (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 112).

Prieš pradėdant gilintis į priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą pravartu aptarti, kaip traktuojama kokybė švietimo lygmenyje.

Akcentuotina, kad kokybės užtikrinimą švietimo sektoriuje reguliuoja Švietimo įstatymas. Švietimo kokybės užtikrinimo principus visuose švietimo sistemos sektoriuose nustato *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija (2008)*. Koncepcijos paskirtis – suteikti konceptualų pagrindą politikų ir visuomenės susitarimams dėl švietimo kokybės sampratos ir

formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo būdų bei priemonių, taip pat sukurti prielaidas švietimo kokybės užtikrinimo politikai suderinti.

Pagal L. Jovaišą (2007), „*Kokybė – vertybinis procesų, daiktų ir reiškinių apibrėžtumas, apibendrinantis jų skirtingumą nuo kitų objektų; savybių visybė, žyminti objektų esmę. Šis filosofijos terminas pedagogikoje ir ugdymo praktikoje įvardija geresnį ko nors išsivystymą, rangą. Kokybės sąvoka pedagogikoje vartojama kitomis prasmėmis (vertė, ypatybė, ypatingumas ir kt.)*“ (p. 116).

Mokslinės studijos rodo, kad švietimo sistemoje labai dažniau diskutuojama apie kokybę, tačiau kokybė suprantama skirtingai. Žmonės yra skirtingi, todėl ir jų supratimas kokybės klausimu skiriasi. R. Želvio (2003) nuomone, skirtingose šalyse kokybė suprantama skirtingai dėl politikos, socialinės padėties, švietimo sistemos skirtingų ypatybių. Švietimo įstaigose kokybė apčiuopiama per klientų pasitenkinimą paslauga.

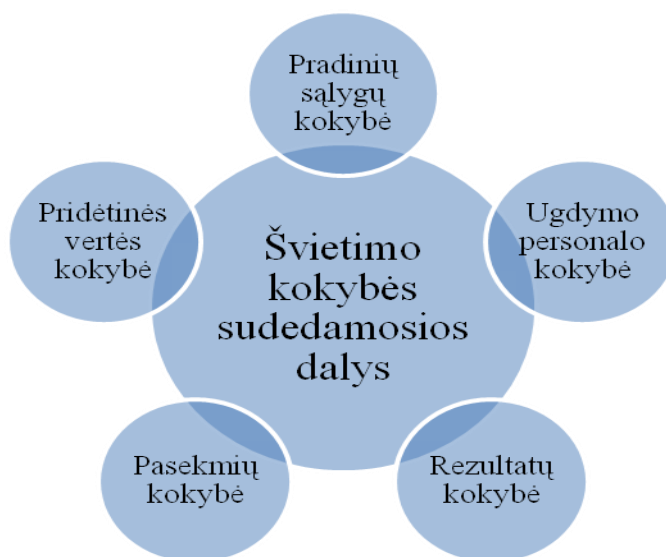
A. Valiuškevičiūtė, D. Bukantaitė ir kt. (2008) pateikia *švietimo paslaugos kokybės sampratą*:

- *Kokybė kaip atitiktis reikalavimams.* Van Damme (2004) išskiria kokybę kaip tobulumą, pagal kurią švietimo organizacija standartus realizuoja aukščiausiu lygiu. Tokios institucijos kokybės siekimo strategija nukreipta į mokymo turinio sudėtingumą, itin griežtą pasiekimų vertinimą. Švietimo įstaigoje pasireiškia per kokybės sistemą, garantuojančią paslaugų atitikimą iš anksto suformuluotiems reikalavimams – standartams. Ši kokybės interpretacija traktuojama kaip tradicinė – elitinė kokybės samprata, nukreipta į aukščiausių rezultatų siekį;
- *Kokybė kaip klaidų nedarymas.* Ji akcentuoja nepriekaištingą atitikties aiškiai apibrėžtiems standartams. Orientuojasi į organizacijos vidinės veiklos procesų vystymosi tobulumą. Svarbus yra pats procesas, kuris turi vykti nuosekliai, pagal reikalavimus. Turi viskas vykti be klaidų ir pavykti iš pirmo karto;
- *Kokybė kaip tikslų tinkamumas ir paskirties įgyvendinimas.* Kokybė vertinama pagal tai, kaip švietimo organizacijoje veikla atitinka paskirtį. Organizacijoje veikla yra tada kokybiška, kai ji realizuoja misijoje numatytą paskirtį. Misijos ir tikslų kokybiškumo šaltinis glūdi jų realume ir pasiekiamume;
- *Kokybė kaip vartotojų, klientų poreikių patenkinimas.* Švietimo įstaigoje apčiuopiama per klientų pasitenkinimą teikiama paslauga. Siekiama, kad organizacijoje vykdoma veikla būtų suderinta su vartotojų reikalavimų patenkinimu;
- *Kokybė kaip transformacija.* Kokybė apima pokyčius iš vienos būklės į kitą, tarsi „vandens virsmas į ledą“. Kuo kokybiškesnė mokyklos teikiama paslauga, tuo

esmingesnius pokyčius patirs mokiniai. Kokybės vertinimas nukreiptas ir į procesą, ir į rezultatą – įgytas kompetencijas. Siekiama paveikti vartotoją, o ne dirbti jam;

- *Kokybė kaip ekonominė vertė.* Šis požiūris akcentuoja švietimo institucijos veiklos produktyvumą bei efektyvumą. Jeigu tas pats rezultatas gaunamas mažesnėmis išlaidomis nei jam adekvatus, tai, vartotojui buvo suteikta kokybiška pasauga.
- *Kokybė kaip vystymasis.* Pabrėžia nuolatinės paslaugų kokybės tobulinimo svarbą, kuris savo ruožtu inicijuoja nuolatinio mokymo(si) būtinybę. Pagrindiniai privalumai – lankstumas ir greitas atsakas į pokyčius.

R. Želvys (2003) teigia, kad „*kokybė – vartotojų poreikius tenkinantis rezultatas, atitinkantis tam tikrų paslaugų modelį*“ (p. 67). Švietimo kokybė nėra vienalytė, ją sudaro penkios sudėtinės dalys (žr. 2 pav.).

2 pav. **Švietimo kokybės sudėtinės dalys** (sudaryta autorės remiantis Želviu, 2003)

2 paveiksle pateiktos švietimo kokybės dedamosios kartu atspindi bendrą švietimo kokybę.

A. Juodaitytės ir D. Martišauskienės (2008) nuomone, „*kokybė aiškinama tų kontekstų pagrindu, kurių turinys orientuoja ugdytojus į kokybės procesą arba rezultatą, sąlygojamą išorinių veiksnių (socialinių, kultūrinių, vadybinių ir kt.). Ypač akcentuojamas vaiko kaip individo raiškiai laisvių, teisių realizavimo būtinumas. Kokybės kontekstų turinys atkleidžia kokybės esmę kaip tobulumo siekį ir ugdymo rezultatų ir reikalavimų atitikimą*“ (p. 133).

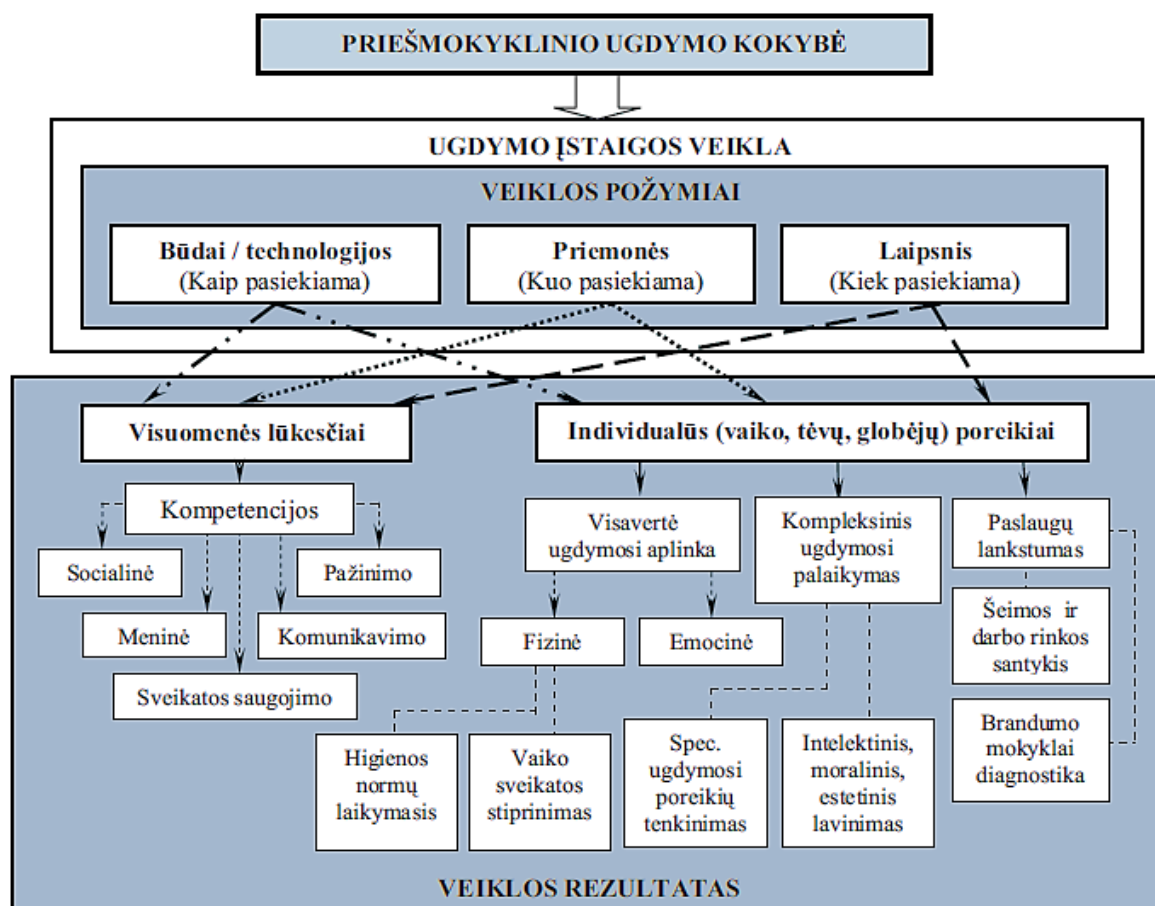
Taigi, tampa „*akivaizdu, kad priešmokyklinis ugdymas yra švietimo sistemos posistemė, nuo kurios vystymosi pobūdžio ir rezultato priklauso visos sistemos kokybė*“ (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 112). Galima teigti, jog priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata siejasi su bendrojo ugdymo kokybe, kuri pateikiama kaip „*sutartinių vertės požymių visuma, rodanti, kokiu laipsniu, būdais bei priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingų nacionalinės švietimo*

sistemos ugdymo tikslų, tenkina ugdytinių poreikius, padeda pasiekti moksleiviams asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas“ (Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika, 2002, p. 11).

Labai išsamiai priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą apibrėžė ir išskyrė ir ją įvardijo kaip vienas iš esminių priešmokyklinio ugdymo kokybę laiduojančių veiksnių autorės R. Burškaitienė ir M. Vilkonienė (2009).

Priešmokyklinio ugdymo kokybę R. Burškaitienės, M. Vilkonienės (2009) teigimu, tai „sutartinių veiklos požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip (kokiais būdais, kaip saugiai), kokiomis priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą“ (p. 113).

Minėtą priešmokyklinio ugdymo kokybės sąvokos aiškinimą vaizdžiai iliustruoja 3 paveikslas.

3 pav. Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 113)

Pačia plačiausia prasme priešmokyklinio ugdymo kokybę suprantama kaip reikalavimų atitiktis klientų poreikiams. Šiuo požiūriu ji susiejama su ugdymo įstaigos sudaromomis sąlygomis

ir galimybėmis, kurios skiriamos užtikrinti maksimalų priešmokyklinio ugdymo atitikimą suinteresuotųjų grupių išreikštiems ir numanomiems poreikiams bei lūkesčiams realizuojant priešmokyklinio ugdymo(si) programą.

Priešmokyklinio ugdymo kokybė edukaciniu požiūriu – tai ugdymo teikiama galimybė užtikrinti kryptingą asmenybės kaitos procesą priešmokyklinio ugdymo atžvilgiu, per kurį vaikui sudaromos sąlygos plėtoti kompetencijas ir padėti pamatus pradiniam ugdymui.

D. Cryer (2008) nuomone, sprendžiant apie priešmokyklinio ugdymo kokybę labai svarbus kriterijus yra teikiamo priešmokyklinio ugdymo rezultatai – vaiko pasiekimai.

S. Helburn ir C. Howes (2006) teigimu, „*priešmokyklinio ugdymo kokybė yra neatsiejama bendros ikimokyklinio ugdymo kokybės dalis, tiesiogiai susijusi su vaiko elgsena priešmokyklinio ugdymo įstaigos aplinkoje, jo įgyjamu patyrimu*“ (p. 62).

Akcentuotina, jog kokybės sampratoje atskirai išskiriamas ir trečias aspektas – ugdymo rezultatai, kurie vertinami vaiko raidos arba tėvų teigiamu požiūriu į priešmokyklinį ugdymą.

Kalbant apie priešmokyklinio ugdymo kokybę, jos rodiklius mokslinėje literatūroje paprastai yra išskiriamos dvi kokybės rūšys (tipai): struktūros kokybė ir proceso kokybė.

Struktūros kokybę sudaro ganėtinai lengvai pamatuojamos savybės, kurios apibūdina ikimokyklinio ugdymo sistemą, bei jos funkcionavimą, taip pat įtakoja priešmokyklinio ugdymo įstaigos veiklos ypatumus. Kitaip tariant, struktūros kokybę sudaro veiksniai, kurie lemia priešmokyklinio ugdymo sistemos ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos funkcionavimo išorinius ypatumus (Ugdymo kokybė, 2012, p. 7).

Proceso kokybę lemia priešmokyklinio ugdymo įstaigos funkcionavimas kiekvieną dieną: kaip pedagogai bendrauja su vaikais, kaip bendrauja ir bendradarbiauja personalas, kaip sąveikauja vaikai, personalas ir vaikų tėvai (K. Ishime, R. Wilson, D. Evans, 2010). Tiriant proceso kokybę paprastai analizuojami vaikų žaidimų su bendraamžiais ir suaugusiais socialiniai aspektai (Ugdymo kokybė, 2012, p. 7).

Taigi, **šiame darbe priešmokyklinio ugdymo kokybė** yra suprantama, kaip numatytų veiklos kriterijų visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip ir kokiomis priemonėmis ir laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo priešmokyklinio ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiškai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą, mėginant užfiksuoti ugdymo proceso kaitą: veiklas, į kurias įsitraukia pedagogas ir vaikai, vaikų sąveikos su pedagogu ir kitais vaikais ypatumus, kas atspindi vaiko įgyjamo patyrimo kokybę.

Reziumuojant galima teigti, kad priešmokyklinis ugdymas – tai nuosekliojo švietimo sistemos dalis, sudaranti sąlygas įvairių poreikių vaikams rengtis mokyklai. Akcentuotina, kad priešmokyklinis ugdymas padeda pamatus ir sukuria pridėtinę vertę vaiko tolimesniam mokymuisi

ir gebėjimams. Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata dažniausiai aiškinama, remiantis bendromis vadybos teorijomis, kurios taikomos tiek bendrojoje, tiek ir švietimo (taikomojoje) vadyboje. Priešmokyklinis ugdymas ir jo kokybė apima daug aspektų nuo dvasinės iki edukacinės vaiko raidos, kas suponuoja priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratos įvairovę. Nepaisant apibrėžimų gausos, išryškėja vienas bendras bruožas – vaikas ir jo interesus atitinkantis priešmokyklinis ugdymas. Taigi, esminis dalykas turėtų būti ne klausimas, kas yra priešmokyklinio ugdymo kokybė, bet kokie rezultatai pasiekiami priešmokykliniu ugdymu, kuris apibūdinamas kaip kokybiškas.

1.2. Priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijai ir jį lemiantys veiksniai

Nors mokslinėje literatūroje pabrėžiamas priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas skirtingais požiūriais, tačiau jis negali būti vykdomas tinkamai jeigu nėra nustatyti tam tikri kokybės kriterijai.

Lietuvos ir užsienio moksliniuose šaltiniuose išskiriami labai skirtingi priešmokyklinio ugdymo(si) kokybės kriterijai, juos santykinai galima suskirstyti į:

- Visuomenės poreikių bei lūkesčių priešmokykliniam vaiko ugdymui(si) kokybiško tenkinimo kriterijus.
- Vaiko kokybiško ugdymo(si) kriterijus (susijusius su ugdymo(si) turiniu ir jo įgyvendinimu).
- Kokybės kriterijus, susijusius su vaiko ugdymo(si) kokybę sąlygojančiais veiksniais (struktūrinius kriterijus ir kt.) (Monkevičienė ir kt., 2009, p. 31).

Kiek kitokius ugdymo kokybės kriterijus pateikia D. Cryer (1999). Autorius nurodo, kad ugdymo kokybę atspindi tokie kriterijai, kaip saugumas, sveika ir vaiko raidą skatinanti aplinka, pozityvi sąveika su suaugusiais ir emocinės raidos skatinimas (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Bendrieji ugdymo kokybės kriterijai (Ugdymo kokybė, 2012, p. 7)

Ugdymo kokybės kriterijai	Ugdymo kokybės kriterijaus aprašymas
Saugi priežiūra, globa	Atidi suaugusiųjų priežiūra, atitinkanti vaiko amžių ir jo galimybes. Saugūs žaislai, įranga ir baldai.
Sveika priežiūra, globa	Vaikai turi galimybę veikti, ilsėtis, ugdytis savitarnos ir švaros palaikymo įgūdžius. Patenkinami vaiko mitybos poreikiai.
Vaiko raidą skatinanti aplinka	Vaikas turi galimybę rinktis žaidimo ir mokymosi veiklas

	įvairiose srityse: kalbos lavinimo, kūrybingumo ugdymosi per menus ir vaidybinius žaidimus, smulkiosios ir stambiosios motorikos įgūdžių lavinimo, mokymosi skaičiuoti ir t. t.
Pozityvi sąveika su suaugusiais	Vaikas gali pasitikėti suaugusiais, mokytis iš jų, patirti malonumą bendraudamas su jį prižiūrinčiais ir ugdančiais suaugusiais.
Individualios emocinės raidos skatinimas	Drąšinimas vaiką veikti savarankiškai, saugiai ir kompetentingai bendradarbiauti.
Pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas	Leidžiama sąveikauti su bendraamžiais palankioje aplinkoje (atmosferoje) ir teikiama suaugusiųjų pagalba reguliuojant tarpusavio santykius.

Taip pat nagrinėjant priešmokyklinio ugdymo kokybę, reikšminga vieta tenka kokybę sąlygojantiems veiksniams. O. Monkevičienės ir kt. (2009) nuomone, „*priešmokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo globalizacijos procesų visuomenėje, valstybės politikų, kintančių tėvų ir ugdytinių poreikių. Todėl priešmokyklinio ugdymo kokybei poveikį turi visa eilė veiksnių*“ (p. 48).

R. Pranaitytės ir D. Malinauskienės (2011) teigia, jog „*ugdymo kokybę daugiausia lemia ugdymo programos, realizuojamos vienokiu ar kitokiu metodologiniu principu. Tačiau reikėtų akcentuoti, kad labiausiai ugdymo kokybę priešmokyklinėje ugdymo įstaigoje priklauso nuo šių edukacinių veiksnių: specialistų-pedagogų bendrųjų gebėjimų bei darbo metodikos; ugdymo proceso organizavimo bei realizavimo; edukacinės grupės aplinkos sukūrimo; ugdymo proceso dalyvių (įstaigos administracijos, pedagogo, vaiko, šeimos) komunikacijos, jų autoriteto, asmeninių savybių*“ (p. 12).

Svarbiausi ugdymo kokybę lemiantys veiksniai, pasak R. Pranaitytės ir D. Malinauskienės (2011), yra „*psichologiškai ir fiziškai saugi ugdomoji aplinka, nuolatinis pedagogių tobulėjimas, grupės klimatas, ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumų pažinimas, individualus darbas su ugdytiniais, teikiant saviraiškos galimybių, tikslingas ir efektyvus ugdymo proceso organizavimas*“ (p. 59).

M. Jėčiuvienės (2008) nuomone, „*ugdymo kokybę ir ugdymo rezultatą lemia keturios pagrindinės veiksnių grupės: organizaciniai ir pedagoginiai veiksniai – 32 proc., noras mokytis – 28 proc., informacija – 24 proc., laikas – 16 proc.*“ (p. 48).

O. Monkevičienės ir kt. (2009) nuomone, kokybiška ugdymą atspindi tokie veiksniai, kaip gera pedagogo kompetencija, kvalifikacijos kėlimas bei geras įstaigos mikroklimatas, palankus administracijos požiūris ir paramą, tinkama programa, tėvų finansinė ir materialinė parama,

specialistų pagalba, tinkamas vaikų komplektavimas, geri materialiniai įstaigos ištekliai, operatyvus informavimas, ryšiai su mokykla ir bendruomene, „priešmokyklinuko krepšelis“ ir kt.

D. Burškaitienės ir M. Vilkonienės (2009) nuomone, *„priešmokyklinio ugdymo kokybę užtikrinantys elementai – ugdymo(si) tikslai bei uždaviniai, turinys, metodai, priemonės, ugdymo(si) proceso organizavimas, ugdymo proceso vertinimas ir koregavimas – sudaro visumą, į kurią turėtų būti žiūrima kaip į nuolat kintančią ir atsinaujinančią sistemą, kurios elementai yra artimai susiję ir veikia vieni kitus“* (p. 115).

Konstatuotina, kad mokslinėje literatūroje egzistuoja daugybė įvairių veiksnių, turinčių įtakos priešmokyklinio ugdymo kokybei, tai: namų aplinka, šeimos socialinė ekonominė padėtis, priešmokyklinio ugdymo pedagogo profesinis pasirengimas ir jo turimos kompetencijos. Kita vertus, vaikų pasiekimų kokybei įtakos turi įvairūs ugdymo įstaigos aplinkos veiksniai, taip pat dauguma mokslininkų pabrėžia ir akcentuoja pedagogo išsilavinimą, kvalifikaciją ir jos tobulinimą.

Taip yra todėl, nes *„dabartis pedagogo profesijai kelia iš esmės naujus socialinius, pedagoginius ir dalykinius reikalavimus. Mokytojui tampa būtinas kur kas platesnis bendrasis ir dalykinis išsilavinimas. Jam būtini geri informaciniai ir komunikaciniai įgūdžiai, šiuolaikinė socialinė kompetencija, geras orientavimasis šiandieninėje švietimo kaitoje, aktyvi ir savarankiška pilietinė laikysena“* (Švietimo gairės, 2002, p. 154).

Anot J. Patackaitės ir V. Žemaitienės (2008), pedagogų išsilavinimas yra svarbiausias kokybiško ugdymo garantas.

Pripažįstama, kad mokytojų tobulėjimas ir mokymo gerinimas, jų darbo kokybė, mastas ir lankstumas tiesiogiai susiję su jų profesine branda, asmeniniu ir profesiniu tobulėjimu. Mokytojų tobulėjimas, jų karjeros, tarpusavio santykiai, darbo sąlygos – statusas, atlygis ir vadovavimas – visa tai veikia darbo su vaikais kokybę (Hargreaves, 1999, p. 9-10).

D. Malinauskienė (2010) pabrėžia, kad pedagogas privalo būti kompetentingas bei pasižymėti nauju požiūriu į vaikų ugdymą ir savo darbo kokybę: įgyjant naujų vaidmenų ir kompetencijų *„būtinų projektuojant ugdymą kaip evoliucionuojantį procesą. Ypatingas dėmesys yra skiriamas vaiko asmenybės socialiniam, kognityviniam brandumui, konstruktyviam savaiminiam jo ugdymuisi, kurio sąlygomis pedagogas tampa vaikų raidos pokyčių tyrinėtoju ir vertintoju“* (p. 103).

M. Barkauskaitės (2001) nuomone, *„kvalifikacijos kėlimas vienas iš aspektų, kaip pedagogas gali siekti suteikti kokybišką ugdymą savo ugdytiniams. Kvalifikacijos kėlimas tampa pedagogui reikšmingas tuomet, kai jis pats ir ugdymo įstaiga tai pastebi, įvertina ir susieja su ugdytinių ugdymo(si) kokybės gerėjimu“* (p. 64).

Pabrėžtina, kad socialiniai ir ekonominiai pokyčiai sąlygoja pedagogo vaidmens kaitą, naujų ugdymo metodų atsiradimą ir taikymą priešmokykliniame ugdyme. Visa tai reikalauja atitinkamo

išsilavinimo, kvalifikacijos ir kompetencijų priešmokyklinio ugdymo procese. Tačiau nereikia pamiršti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybę lemia ne tik pedagogo pasirėngimas ugdymui, bet ir ugdymo(si) aplinka.

Ugdymo(si) aplinka, kaip vienas esminių kokybiško švietimo veiksnių, pastaruoju metu yra mokslininkų diskusijų dėmesio centre. Dauguma mokslininkų (Lipinskienė, 2002; Eshach, 2007; Brazdeikis, 2009; ir kt.) pabrėžia šio veiksnio įtaką ugdymo kokybei.

A. Petkevičienė (2008) akcentuoja, jog *„ugdomajai aplinkai priešmokyklinio ugdymo grupėje skiriamas vis didesnis dėmesys: grupės aplinka daro didelę įtaką kiekvieno vaiko ugdymosi patirčiai. Pedagogų tikslas – kruopščiai apgalvoti, kaip turi būti sutvarkyta erdvė, kad ji skatintų visapusišką vaiko raidą. Turi būti sudarytos sąlygos atsiskleisti ir būti gerbiamam, vertinamam. Aplinka turi būti tokia, kad vaikas galėtų augti ir ugdytis, tyrinėti, pažinti pasaulį, bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiais“* (p. 8).

Kita vertus, pedagogas, siekdamas išugdyti visapusišką asmenybę, privalo nuolat bendrauti ir bendradarbiauti su vaiku, jo šeimos nariais. Mokslininkai tai nurodoma, kaip priešmokyklinio ugdymo kokybę sąlygojantį veiksnių.

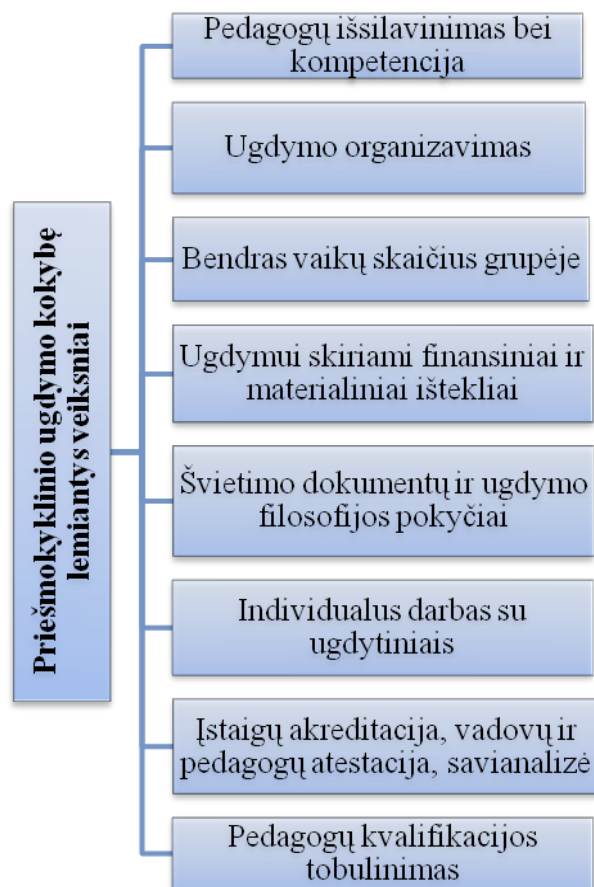
Pasaulyje vykstantys ekonominiai ir socialiniai pokyčiai duoda *„pagrindą dinamiškai atsinaujinančiai visuomenei, atvirai, demokratiškai bei kritiškai visuomenės sąmonei, kurios centre – gebanti, savarankiška, kūrybinga, kritiškai mąstanti, pasižyminti visapusiškais gebėjimais, asmenybė“* (Petkevičienė, 2008, p. 11). Tokią asmenybę pedagogai turi išugdyti nuolat bendraudami ir bendradarbiaudami su šeimos nariais.

Z. Birontienės (2011) nuomone, *„tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams lengviau spręsti iškilusias problemas, sėkmingai vykdyti ugdymo procesą. Sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas įmanomas tik diadoje, kai tėvai ir vaikai yra nedalomas vienetas, o ikimokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo ugdymo šeimoje“* (p. 309).

Mokslinėje literatūroje tiek šeima, tiek priešmokyklinio ugdymo įstaiga yra traktuojama kaip vaikų socializacijos ir ugdymo pagrindas. Šias institucijas jungia bendras ugdomasis objektas t.y. vaikas, todėl vaiko šeima ir priešmokyklinė ugdymo įstaiga turi tapti ugdymo partneriais, padedančiais išauginti visavertę asmenybę, o taip pat užtikrinti visapusišką asmenybės vystymąsi ir integraciją į visuomenę, sudarant sąlygas kokybiškam ugdymui.

Pabrėžtina, kad minėtų veiksnių išskyrimas ir grupavimas sąlyginai priklauso nuo pasirinktos kokybės sampratos. Susisteminus daugelio autorių (Bruzgelevičienė (2001); Kazlauskienė (2007); Monkevičienės ir kt. (2009); Lansbergienė (2009); ir kt.) nuomonę priešmokyklinio ugdymo kokybę lemiančių veiksnių klausimu, 3 paveiksle pateikiami priešmokyklinio ugdymo kokybę įtakojantys veiksniai).

Kaip matyti iš 4 paveikslėlo, priešmokyklinio ugdymo kokybę įtakoja daugybė skirtingų veiksnių. Kiekvieno iš jų įtaka ir poveikis bendrai kokybei yra skirtingas, tačiau jų visuma lemia priešmokyklinio ugdymo kokybę.

4 pav. **Priešmokyklinio ugdymo kokybę lemiantys veiksniai** (sudaryta autorės, remiantis Bruzgelevičiene (2001); Kazlauskienė (2007); Monkevičienė ir kt. (2009); Lansbergienė (2009); ir kt.)

Kita vertus, mokslinės literatūros analizė atskleidžia, jog pateikti priešmokyklinio ugdymo kokybę lemiantys veiksniai yra skirtingi, vyrauja mokslinės diskusijos jų reikšmės ir svarbos tematika, o vienų ar kitų autorių nurodyti veiksniai ir jų daroma įtaka nėra išsamiai išnagrinėta. Todėl pasigendama reflektivaus vertinimo.

Šiai nuomonei pritaria ir O. Monkevičienė ir kt. (2009) teigdami, jog „apžvelgus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) kokybę sąlygojančius veiksnius ir atliktus mokslinius tyrimus tenka konstatuoti, kad šiuo metu nepakanka tyrimų, kurie leistų išskirti ir pagrįsti svarbiausius ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio bei jo įgyvendinimo kokybės veiksnius“ (p. 54).

Apibendrinant galima teigti, kad vienas iš svarbių ugdymo(si) kokybės kriterijų yra tai, ar įstaigų parengtas ugdymo(si) turinys bei jo įgyvendinimas atitinka nacionalinius tikslus bei nacionalines ugdymo turinio gaires. Tačiau kokybiškas ugdymas(is) privalo būti orientuotas į vaiko pasiekimų standartus ir remtis kiekvienam amžiaus tarpsniui būdingais vaiko raidos požymiais bei

vaiko ugdymosi logika. Pabrėžtina, kad vaiko poreikių tenkinimas tiek užsienyje, tiek ir Lietuvoje laikomas esminiu kokybės kriterijumi.

Reziumuojant galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybę įtakoja daug skirtingų veiksnių, tačiau tik kompleksinis ir integralus jų vertinimas atspindi bendrą kokybę. Taigi, galima daryti išvadą, kad priešmokyklinio ugdymo kokybė priklauso nuo ugdymo turinio ir jo organizavimo, individualaus darbo su ugdytiniais ir grįžtamojo ryšio palaikymo, ugdymo(si) išteklių, pedagogų kvalifikacijos ir jos tobulinimo. Visus juos galima sugrupuoti į tris segmentus: priklausomus nuo pedagogo, nuo aplinkos ir nuo ugdytinio bei jo šeimos.

1.3. Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas

Priešmokyklinio ugdymo įstaigos priežiūra yra vienas iš ugdymo kokybės laidavimo sistemos elementų. Anot D. Survutaitės (2012) „*kokybės vadyboje taikomi įvairūs kokybės vertinimo modeliai: Demingo prizas, Malkolmo Beldridžo nacionalinis kokybės apdovanojimas, Europos kokybės apdovanojimas, Bendrasis vertinimo modelis, ISO 9000 ir kt. Iš esmės dauguma jų yra arba gali būti panaudoti kaip ugdymo įstaigos vertinimo metodai*“ (p. 123).

D. Gedminienės ir A. Gumuliauskienės (2008) nuomone, „*ugdymo kokybės vertinimas – daugialypis ir nenutrūkstamas procesas, reikalaujantis asmeninio bei profesinio ugdymo paslaugų teikėjo tobulėjimo*“ (p. 77).

Todėl priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimui, užtikrinimui ir palaikymui yra skiriamas didelis mokslininkų ir švietimo politikų dėmesys. Įvairiose šalyse yra taikomi įvairūs ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo ir palaikymo būdai. Mokslinėje visuomenėje yra pabrėžiama, kad vertinimas, įsivertinimas ir akreditacija yra svarbūs priešmokyklinio ugdymo kokybės garantai (žr. 5 pav.).

5 pav. Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo būdai (Ugdymo kokybė, 2012, p. 8)

Švietimo kokybės užtikrinimas reglamentuotas ir Švietimo įstatymu (2011). Minėto įstatymo 37 str. 4 dalyje nustatyta, kad siekiant gerinti švietimo kokybę vykdoma švietimo stebėseną,

tyrimai, mokyklų veiklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas, mokyklų vadovų ir mokytojų atestacija, mokymosi pasiekimų vertinimas.

Nagrinęjant ugdymo įstaigų veiklos reglamentavimą pastebėta, jog įstaigų veiklos programose, planuose priešmokykliniam ugdymui dažniausiai skiriamas fragmentinis dėmesys: planuojamos šio ugdymo priežiūros temos, tėvų susirinkimai, savivaldos institucijose, metodiniuose rateliuose numatoma svarstyti ugdymo rezultatus, aptarti programas, tyrimų medžiagą, vaikų adaptaciją pirmoje klasėje, susipažinti su metodinėmis naujovėmis ir pan. Nors veiklos sąvaduose, veiklos analizėse aptariant priešmokyklinio ugdymo būklę gana dažnai įvardinamos ir įvairios problemos (patalpų, ugdymo priemonių, specialistų trūkumas, prastas ugdytinių lankomumas, nepakankamas bendradarbiavimas su tėvais ir kt.), įstaigų veiklos programose, savivaldos institucijų priimamuose nutarimuose jų sprendimas neplanuojamas arba tai daroma formaliai.

Bet kokių atveju, vien veiklos reglamentavimo nepakanka priešmokyklinio ugdymo kokybei užtikrinti. Todėl daugelyje šalių priešmokyklinio ugdymo įstaigų veiklos įsivertinimas įgyja vis didesnę reikšmę palaikant priešmokyklinio ugdymo kokybę. Būtent įsivertinimas skatina priešmokyklinio ugdymo įstaigos personalo veiklos refleksiją, kuri didina kaitos galimybes. Mokslinėje literatūroje nurodoma, kad priešmokyklinio ugdymo įstaigos veiklos įsivertinimas gali vykti įvairiai. Kartais į įsivertinimą įtraukiami tėvai ir jų vaikai, kurie padeda vertinti įstaigos veiklą pagal nustatytus kriterijus.

S. Balčiūno ir J. Valuckienės (2009) nuomone, ugdymo įstaigos kokybės įsivertinimas Lietuvoje yra suvokiamas ir pristatomas kaip viena pagrindinių švietimo strateginių ir prioritetinių iniciatyvų, pripažintų kaip savarankiškas įstaigos tobulinimo veiksnys ir būtina sąlyga. Ugdymo įstaigos veiklos kokybės įsivertinimas yra ir instrumentas, padedantis įstaigos vadovui vykdyti švietimo stebėseną, įsivertinti ugdymo kokybę ir priimti sprendimus, laiduojančius ugdymo įstaigos veiklos tobulinimą.

Paprastai ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos įsivertinimas šias sritis:

- *„Priešmokyklinio ugdymo įstaigos veiklos tikslai ir uždaviniai;*
- *Ugdymo turinys ir vaikų mokymosi patyrimas;*
- *Mokymo ir mokymosi stiliai;*
- *Pedagoginės veiklos planavimas, vertinimas ir dokumentavimas;*
- *Reikiamą išsilavinimą turinčių pedagogų dalis (proc.);*
- *Fizinė priešmokyklinio ugdymo įstaigos aplinka;*
- *Pedagogų, vaikų santykiai ir sąveika;*
- *Lygių galimybių įgyvendinimas;*
- *Tėvų įtraukimas ir bendradarbiavimas su jais;*

- *Priešmokyklinio ugdymo įstaigos veiklos stebėseną ir vertinimas*“ (Ugdymo kokybė, 2012, p. 8).

Taigi, priešmokyklinio ugdymo kokybės įsivertinimas yra traktuojamas ir apibūdinamas kaip viena pagrindinių švietimo strateginių ir prioritetinių iniciatyvų, pripažintų kaip savarankiškas ugdymo įstaigų tobulinimo veiksnys ir būtina sąlyga (Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijos, 2009).

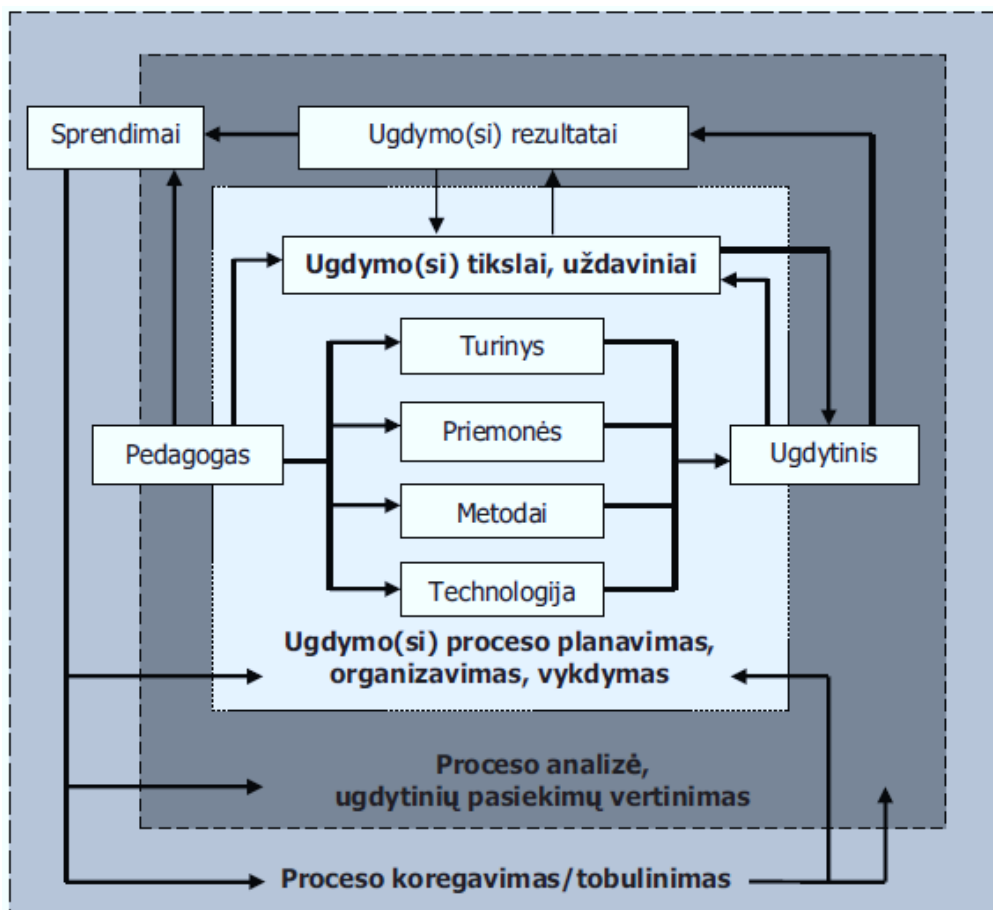
S. Balčiūno ir J. Valuckienės (2009) teigimu, ugdymo įstaigos „*veiklos kokybės įsivertinimas yra neatskiriama jos veiklos dalis. Įsivertinant svarbus įstaigos bendruomenės narių skirtingo laipsnio ir lygio išitraukimas, prisiimant atsakomybes, įsipareigojimus už mokykloje vykstančių procesų sėkmes ir nesėkmes. Viena sėkmingo įsivertinimo sąlygų yra jame dalyvaujančių asmenų teigiamas požiūris į procesą, adekvatus jo paskirties suvokimas, išsiaiškinant ir priimant įsivertinimo naudas tiek asmeniui, tiek organizacijai*“ (p. 33).

Dar vienas priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo būdas – akreditacija. J. Wangmann (1992) nuomone, programos vertinimas kaip ir akreditacija kontroliuoja programos kokybę ir paprastai yra įsivertinimo rezultatas, kuriame naudojami kiekybiniai ir kokybiniai ugdymo kokybės vertinimo rodikliai.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad akreditacija - vertinimo baigiamasis etapas, kurio metu pripažinimas suteikiamas programoms, kurios atitinka nustatytus kriterijus. Savanoriškai atlikto įsivertinimo ir akreditacijos rezultatas gali būti kai kurių priešmokyklinio ugdymo kokybės aspektų tobulinimas.

Apibendrinant galima teigti, jog priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas turėtų būti kompleksinis ir apimti veiklos reglamentavimą, įsivertinimą ir akreditaciją. Tačiau priešmokyklinio ugdymo kokybei palaikyti vien tik vertinimo nepakanka – būtinas nuolatinis ugdymo kokybės gerinimas ir tobulinimas. Kiekviena ugdymo įstaiga, siekianti priešmokyklinio ugdymo kokybės, savo veikloje privalo remtis kokybės vadybos koncepcijoje akcentuojamu nuolatinio gerinimo principu, kitaip tariant – tobulinimu.

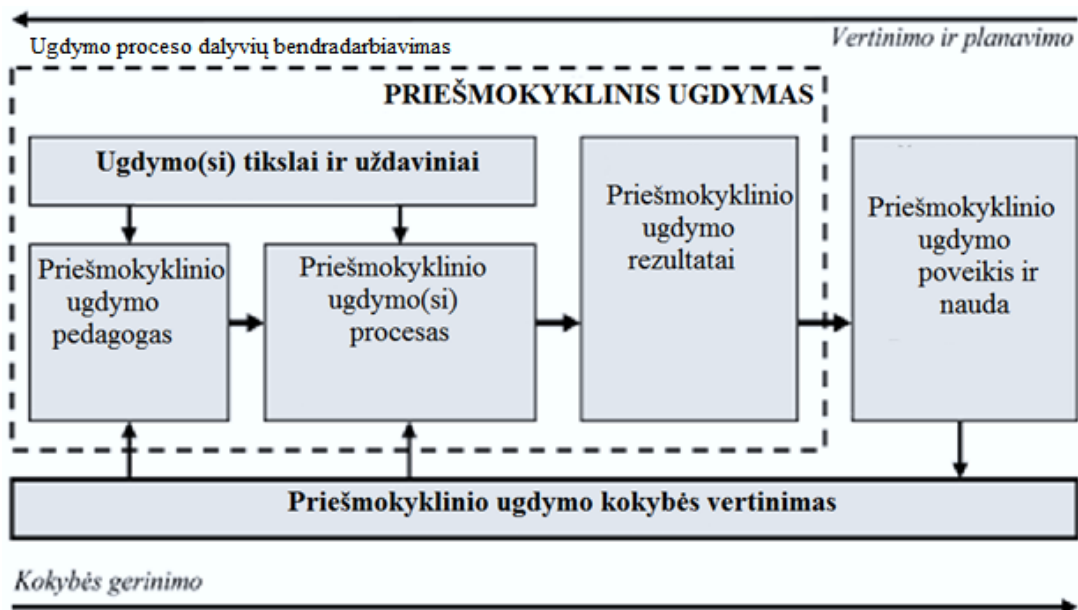
Autorės D. Burškaitienė ir M. Vilkonienė (2009) taip pat pabrėžia tobulinimo svarbą priešmokyklinio ugdymo kokybės procese. Jų teigimu, „*sprendžiant ugdymo kokybės klausimą šiuolaikinės priešmokyklinio ugdymo įstaigos kasdieninėje veikloje, į ugdymo(si) tikslų bei uždavinių, turinio, metodų, priemonių, ugdymo(si) proceso organizavimo, ugdymo(si) proceso vertinimo ir koregavimo visumą žiūrima kaip į nuolat kintančių ir atsinaujinančių sistemą*“ (p. 114). Šią sistemą iliustruoja 6 paveikslas.

6 pav. Ugdymo kokybės vadybos momentai priešmokykliniame ugdyme (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 115)

Šioje sistemoje (žr. 6 pav.) pakankamai sunku išskirti pagrindinius momentus. Kiekvienas ugdytojo žingsnis yra svarbus siekiant ugdytinių emocinio, psichologinio, intelektualinio brandumo bei sėkmingo mokymosi bendrojo lavinimo mokykloje (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 115).

Apibendrinant priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo svarbą, galima pateikti priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo modelį (žr. 7 pav.), kuris atskleidžia, jog sujungus tam tikrus rodiklius (ugdymo(si) procesas, vadybiniai elementai, metodai, pedagogų indėlis ir pan.) į vieną visumą ir periodiškai fiksuojant jų vertinimą galima prieiti prie kokybės užtikrinimo.

7 pav. **Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo modelis** (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 114)

7 paveikslas iliustruoja, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas yra kompleksinis ir dinamiškas procesas, veikiamas priešmokyklinio ugdymo pedagogų, ugdymo tikslų ir uždavinių bei ugdymo(si) proceso. Tik visumoje įvertinus minėtus rodiklius galima nustatyti priešmokyklinio ugdymo naudą ir poveikį suinteresuotiems asmenimis. Akcentuotina, jog šiame procese yra integruojami kokybės vadybos principai: gerinimas, vertinimas ir planavimas. Taip pat labai svarbiu aspektu yra ugdymo proceso dalyvių betarpiškas bendradarbiavimas.

Kita vertus, priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas ir gerinimas priklauso nuo ugdymo įstaigos gebėjimo įvertinti savo veiklą, realius rezultatus ir nesėkmes. Bet kokiu atveju priešmokyklinis ugdymas turi atitikti ugdymo proceso dalyvių poreikius ir lūkesčius, taikant naujausius ugdymo metodus, ugdytinių poreikius atitinkančius materialinius išteklius ir siekti ugdymo rezultatų kokybės.

Reziumuojant galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas ir palaikymas yra viena svarbiausių šalies atsakomybės sričių. Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas yra neįmanomas neapibrėžus konkrečių kokybę atspindinčių rodiklių. Todėl ir egzistuoja priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo metodikos priešmokyklinio ugdymo naudai ir rezultatams įvertinimo ir matavimo problema.

Apibendrinant atliktą mokslinės literatūros analizę galima teigti, priešmokyklinio ugdymo kokybė yra daugiadimensinė sąvoka, kurios suvokimas ir traktavimas priklauso nuo aiškinančiojo poreikių ir konteksto, kuriame ji aiškinama, todėl akademinėje visuomenėje vyksta mokslinė diskusija priešmokyklinio ugdymo kokybės klausimu. Tačiau čia pasigendama sistemiškumo ir

kryptingo požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę. Vis dėlto, mokslininkai sutaria, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas būtinas Lietuvos švietimo sistemoje. Kita vertus, priešmokyklinio ugdymo kokybė yra labai svarbi ir neatsiejama ugdymo proceso dalis, nes globalizacija, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai sąlygoja ugdymo kokybės kaitą, ko pasėkoje kinta kokybės vertinimo kriterijai ir požiūris į kokybę bei jos sampratą. Tačiau apibendrintai galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybė suvokiama, kaip numatytų veiklos kriterijų visuma, rodanti kaip yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, ugdymo proceso dalyvių poreikius.

Dėl šios sąvokos daugiadimensiškumo išskiriami skirtingi ją įtakojantys veiksniai (ugdymo turinio ir jo organizavimo, individualaus darbo su ugdytiniais ir grįžtamojo ryšio palaikymo, ugdymo(si) išteklių, pedagogų kvalifikacijos ir jos tobulinimo), kurios galima sugrupuoti į tris segmentus: priklausomus nuo priešmokyklinio ugdymo pedagogo; priklausomus nuo aplinkos; priklausomus nuo ugdytinio ir jo šeimos.

Taip pat išsiskiria mokslininkų, politikų ir kitų švietimo sistemos dalyvių nuomonė dėl bendrų ir svarbiausių priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo kriterijų. Vienas pagrindinių - vaiko poreikių tenkinimas, tiek užsienyje, tiek ir Lietuvoje laikomas esminiu kokybės kriterijumi. Tačiau yra būtinas jų kompleksinis, sistemingas ir kryptingas vertinimas. Taip pat pastebėtina, kad bendram kokybės lygiui nustatyti reikalingas visos ugdymo institucijos bendruomenės narių dalyvavimas, todėl išskiriami šie pagrindiniai požiūriai: tėvų požiūriu, pedagogų požiūriu, paties vaiko požiūriu ir vaiko raidos požiūriu.

1.4. Ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę įvairovė

„Visuotinės kokybės filosofija orientuoja pačią organizaciją nuolat siekti kokybės tam naudojant vidinę jos užtikrinimo sistemą, kai institucijos bendruomenė geba savarankiškai vertinti ugdymo rezultatus, tobulinti ugdymo standartus, panaudodama efektyvias ugdymo kokybės užtikrinimo procedūras, leidžiančias atsižvelgti ne tik į mokinių, tėvų, socialinių partnerių, visuomenės poreikius, bet ir šių subjektų poreikių įgyvendinimo kokybės vertinimo tendencijas“ (Gedminienė, Gumuliauskienė, 2008, p. 76).

D. Gedminienė ir A. Gumuliauskienė (2008) teigia, kad, analizuojant priešmokyklinio ugdymo kokybę įstaigoje, *„būtina aprėpti ugdymo proceso dalyvių požiūrius, kurių nuomonės gali padėti išsamiau analizuoti institucijos veiklos kokybės veiklą, efektyvina grįžtamąjį ryšį tarp ugdymo proceso dalyvių ir padeda ugdytis refleksyvaus ugdymo gebėjimus, didina ugdymo proceso dalyvių asmeninę atsakomybę už ugdymo kokybę, skatina ugdytis naujas kompetencijas, bei plėtoti*

turimas; padeda suvokti savo instituciją kaip lanksčią ir atvirą kaitai sistemą, yra prielaida visuotinės kokybės filosofijai formuotis“ (p. 78).

Mokslinės literatūros analizė atskleidė, jog priešmokyklinio ugdymo kokybę galima vertinti keliais požiūriais: tėvų požiūriu, pedagogų požiūriu, paties vaiko požiūriu ir vaiko raidos požiūriu. Autoriai J. I. Layzer ir B. D. Goodson (2006) pabrėžia, jog minėtų požiūrių integravimas į visumą papildo vienas kitą ir daro įtaką priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratai.

Toliau aptariamas priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas skirtingais požiūriais.

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas tėvų požiūriu. A. Valantino ir G. Čiuladienės (2012) teigimu, tėvai yra pati įtakingiausia tiesiogiai su ugdymo įstaiga susijusi interesų grupė. Švietimo politikų, ugdymo įstaigų administracijos, pedagogų ir tėvų požiūriai į priešmokyklinio ugdymo(si) kokybę ir jos vertinimą ugdymo įstaigose skiriasi: tėvai dažniau ugdymo kokybę supranta kaip gerą vaiko priežiūrą, pedagogai – kaip ugdymą, laiduojantį gerus vaiko pasiekimus.

D. Martišauskienė (2008) nurodo, jog daugumos tėvų požiūriu priešmokyklinio ugdymo kokybė priklauso nuo paslaugų vartotojo ir teikėjo tarpusavio geranoriškumo, nuo veiklos aiškumo, paslaugos vartotojo (tėvų) ir teikėjo (pedagogų) abipusio supratimo.

Tėvai labiau akcentuoja priešmokyklinio ugdymo aplinkos saugumą, pasitikėjimą paslaugų teikėju ir pageidavimą, kad aplinka tenkintų jų vaiko poreikius. Jų manymu, svarbūs priešmokyklinio ugdymo kokybės aspektai yra šie: personalo šiluma santykiuose su vaikais ir jų tėvais, gera ugdymo programa, socialinės ir fizinės vaikų veiklos, sveikatos ir saugumo užtikrinimas. Daugelis tėvų vaikus į priešmokyklinę grupę leidžia, tikėdami, kad jie įgis visam tolesniam gyvenimui labai svarbių socialinių gebėjimų.

Egzistuoja nuomonė, kad priešmokyklinis ugdymas yra kokybiškas tuomet, jei atitinka tėvų, tai pat vietos bendruomenių poreikius bei lūkesčius. Tokie reikalavimai dabar keliami ir Lietuvos priešmokyklinio ugdymo programoms.

Reziumuojant galima teigti, jog tėvai ugdymo kokybę labiau sieja su vaiko globa ir priežiūra, su papildomų paslaugų tinklo plėtojimu.

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas pedagogų požiūriu. Ugdymo procese ypatingas vaidmuo skirtas pedagogui, kuris turi priartėti prie vaiko taip, kaip tai daro mama ir tėtis, kad susikurtų pasitikėjimo meilę, šilumą ir pagarbą.

Mokslinės literatūros studijos atskleidžia, jog pedagogai skirtingai nei tėvai priešmokyklinio ugdymo kokybę traktuoja savaip: jie sieja ugdymo kokybę su vaiko pasiekimais ir gebėjimais, įgyjamomis kompetencijomis ir pasiruošimu pradiniam ugdymui.

Anot D. Martišauskienės (2011), pedagogai kaip svarbiausią priešmokyklinio ugdymo kokybės bruožą įvardija nuolatinį vaiko ugdymą ir vartotojų poreikių bei lūkesčių tenkinimą.

Pedagogai išskiria įstaigos kokybiškos veiklos užtikrinimą suvokdami, kad pagrindinis priešmokyklinio ugdymo kokybės požymis yra vaiko ugdymo kokybė ir vartotojų (vaikų ir tėvų) poreikių tenkinimas.

Taigi, galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo pedagogai kokybę sieja su ugdytinio pasiekimais, pasirengimu mokyklai ir tėvų bei vaikų poreikių tenkinimu. Toks požiūris yra kiek skirtingas negu tėvų, kurie daugiau akcentuoja vaiko saugumą, jo globą ir priežiūrą.

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas vaiko požiūriu. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad priešmokyklinio ugdymo kokybė vaiko požiūriu vertinama ypač retai. „*Tyrėjai atkreipia dėmesį, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas vaikų akimis priklauso nuo jų amžiaus, lyties, interesų, bet vaikams labiausiai patinka lavinantys vaizduotę žaidimai, lavinančios veiklos, visi menai ir dirbiniai, knygos ir žygiai*“ (Ugdymo kokybė, 2012, p. 4).

Natūralu, kad priešmokyklinio amžiaus vaikai vertindami kokybę didžiausią dėmesį skiria lavinamiems užsiėmimams, skaniam maistui ir jo pasirinkimo galimybėms, vaikų bendravimo ypatumams, turimų draugų skaičiui, žaidimams ir jų įvairovei.

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas vaiko raidos požiūriu. Priešmokyklinio ugdymo kokybė gali būti vertinama ir vaiko raidos požiūriu, kai priešmokyklinio ugdymo kokybė yra vertinama pagal tai, kiek taikomi metodai ir lūkesčiai atitinka vaiko raidos ypatumus ir logiką.

Anot S. Blandford ir C. Knowles (2009), vaiko ugdymąsi skatinantis vertinimas – tai vertinimas, į kurį pilnai įsitraukia vaikas ir pedagogas, kartu priimdami sprendimus, kokioje ugdymosi pakopoje vaikas yra, kurlink jis turi judėti toliau ir kaip geriausia tai padaryti.

Šis požiūris yra labai svarbus, nes stebima, kaip taikomi ugdymo metodai ir turinys veikia vaiko raidą, kokie yra vaiko pasiekimai ir kaip per tam tikrą laikotarpį jie pasikeitė.

Apibendrinant galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas yra apibūdinimas, kaip dinamiškas ir nenutrūkstamas procesas, kuriame turi dalyvauti įvairios interesų grupės (tėvai, vaikai, šeimos, priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir t. t.).

Konstatuotina, jog priešmokyklinio ugdymo kokybė gali būti vertinama skirtingais požiūriais: tėvų požiūriu, pedagogų požiūriu, paties vaiko požiūriu ir vaiko raidos požiūriu. Tačiau tikrus rezultatus atspindi visuminis vertinimas integravus visus požiūrius į vieną visumą. Kita vertus, priešmokyklinio ugdymo kokybei vertinti pasitelkiami ugdymo kokybės kriterijai, kurie mokslinėje literatūroje pasižymi gausa, todėl pasigendama autorių kryptingo ir sistemingo požiūrio, išskiriant ir įvardijant svarbiausius priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijus.

2. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS, SKIRTINGŲ UGDYMO INSTITUCIJŲ BENDRUOMENĖS NARIŲ POŽIŪRIU, EMPIRINIS TYRIMAS

2.1. Tyrimo metodologija

Empiriniu tyrimu buvo siektą ištirti skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę. Šiam tikslui pasiekti buvo numatyti keturi tyrimo etapai:

- priešmokyklinių įstaigų vadovų požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę empirinis tyrimas;
- priešmokyklinių įstaigų pedagogų požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę empirinis tyrimas;
- tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę empirinis tyrimas;
- pradinio ugdymo mokytojų požiūrio į priešmokyklinio ugdymo kokybę empirinis tyrimas.

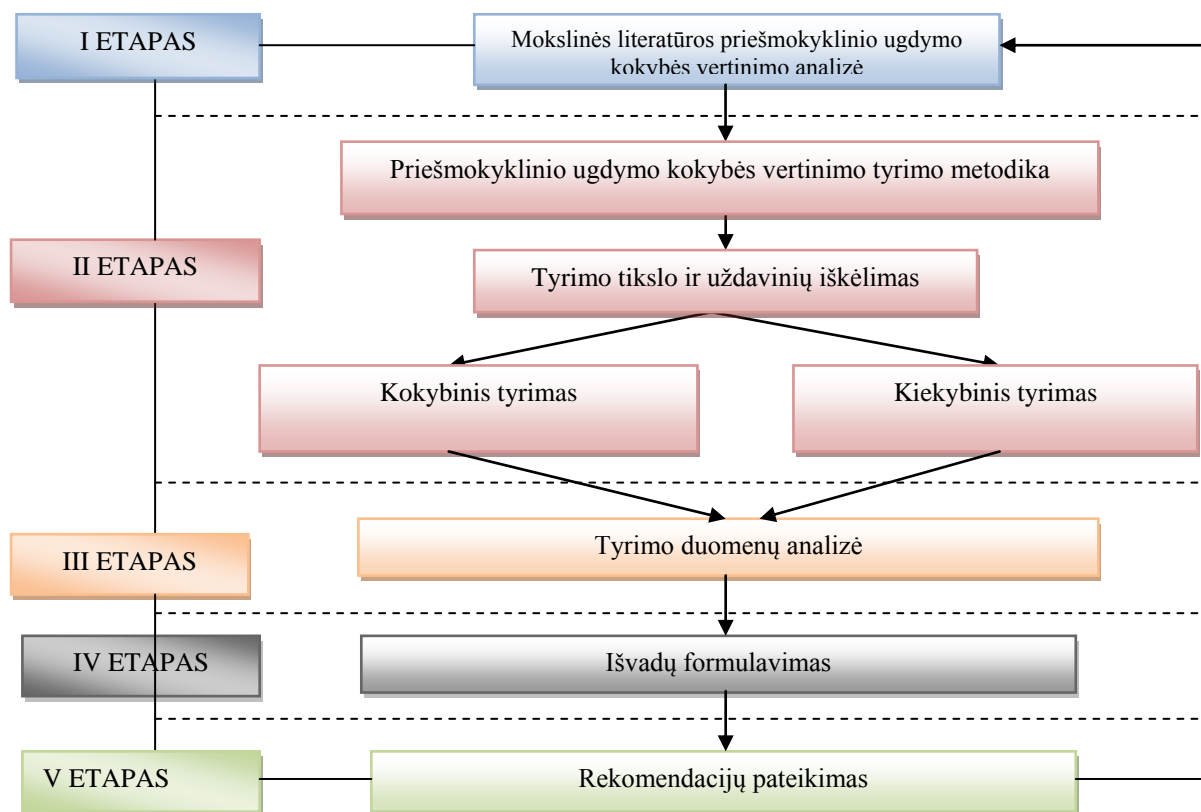
Tyrimo objektas: skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūris į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę.

Tyrimo tikslas: ištirti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūrio aspektu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti ugdymo įstaigų vadovų, pedagogų požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kaip galimybę užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.
2. Ištirti tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kaip galimybę užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.
3. Ištirti pradinio ugdymo mokytojų požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kaip galimybę užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.
4. Apibendrinus tyrimų rezultatus, pateikti rekomendacijas priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės tobulinimui.

Atlikto empirinio tyrimo loginė schema pavaizduota 8 pav.

8 pav. **Tyrimo loginė schema** (sudaryta darbo autorės)

8 paveikslas iliustruoja tyrimo loginę struktūrą. Pirmuoju etapu buvo atliekamos mokslinės literatūros studijos priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo analizė. Toliau parengta tyrimo metodika, kuri apima tyrimo tikslo ir uždavinių išskėlimą, tyrimo metodo parinkimą, imties nustatymą. Trečiuoju etapu atliktas priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas ikimokyklinių įstaigų vadovų, ikimokyklinių įstaigų pedagogų, pradinio ugdymo pedagogų bei tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, nuomonės apie priešmokyklinio ugdymo kokybę empirinis tyrimas, kuriuo remiantis pateikiamos rekomendacijos. Darbo pabaigoje suformuotos išvados ir pateikiami siūlymai.

Tyrimo imtis – tyrimo imtis sudaryta, remiantis A. Sakalo (2012), K. Kardelio (2007), I. Luobikienės (2011) rekomendacijomis. Nustatoma paprastoji, atsitiktinė respondentų imtis, todėl visi turi vienodas galimybes pakliūti į imtį. Tyrimo imtį sudarė: 25 priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, 25 priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir 18 pradinėse klasių mokytojų bei 182 tėvai.

Tyrimui organizuoti buvo pasirinktas vienas pietų Lietuvos miestas, kuriame yra 25 institucijos teikiančios priešmokyklinį ugdymą.

Kaip teigia bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa (2002) priešmokyklinis ugdymas – visuotinis vienerių – dvejų metų trukmės ugdymas, skirtas vaikams nuo 5 metų padėti subręsti mokyklai, todėl apklausiami tik tie tėvai, kurių vaikai lanko „nulinę klasę“. LR Statistikos

departamento 2013 m. gegužės mėn. 31 d. duomenimis pasirinkto miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose priešmokyklinio ugdymo grupėse mokosi 532 priešmokyklinio amžiaus vaikai.

Tėvų, kaip respondentų, tyrimo imtis nustatyta remiantis K. Kardelio (2007) pateikiama formule:

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

Čia n – atrankos dydis;

Δ – paklaidos dydis ($\Delta = 0,05$);

N – generalinės visumos dydis ($N = 532$).

Tikslus atrankos dydis suskaičiuojamas duomenis įrašant į aukščiau pateiktą formulę:

$$n = \frac{1}{0,05^2 + \frac{1}{532}} = \frac{1}{0,0025 + 0,0018} = \frac{1}{0,0043} = 233 \text{ respondentai}$$

Tyrimo metu buvo išplatintos 232 anketos, grįžo 225 anketos: iš jų – 220 anketų teisingai užpildytos, 2 anketos buvo nepilnai atsakytos, 3 anketos buvo sugadintos.

Apklausa vyko 25 Alytaus savivaldybės priešmokyklinio ugdymo programose teikiančiose įstaigose. Apklausti 25 priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Tirtos pedagogų grupės paskirstymą pagal pagrindinius socialinius požymius atsispindi 2 lentelė.

2 lentelė

Pedagogų grupės respondentų apibūdinimas

Požymiai		Imtis	Procentai
Lytis	Moteris	25	100
	Vyras	0	0
Amžius	Jauni (iki 30 metų)	0	0
	Vidutinio amžiaus (30 – 40 metų)	7	28
	Vyresni (40 – 50 metų)	13	52
	Vyriausi (daugiau nei 50 metų)	5	20
Pedagoginis darbo stažas	Iki 5 metų	0	0
	6 – 15 metų	3	12
	16 – 25 metai	13	52
	Daugiau nei 25 metai	9	36

Kategorija	Mokytojas	0	0
	Vyresnysis mokytojas	9	36
	Mokytojas metodininkas	15	60
	Ekspertas	1	4

Apklausti įstaigų, kuriose yra priešmokyklinio ugdymo grupės, vadovai. Tirtų priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovų grupės pasiskirstymas pagal pagrindinius socialinius požymius atsispindi 3 lentelėje.

3 lentelė

Vadovų grupės respondentų apibūdinimas

Požymiai		Imtis	Procentai
Lytis	Moteris	20	80
	Vyras	5	20
Amžius	Jauni (iki 30 metų)	0	0
	Vidutinio amžiaus (30 – 40 metų)	3	12
	Vyresni (40 – 50 metų)	16	64
	Vyriausi (daugiau nei 50 metų)	6	24
Pedagoginis darbo stažas	Iki 5 metų	0	0
	6 – 15 metų	2	8
	16 – 25 metai	8	32
	Daugiau nei 25 metai	15	60
Kategorija	I vadybinė kategorija	0	0
	II vadybinė kategorija	5	20
	III vadybinė kategorija	20	80
	Vadybinės kategorijos neturi	0	0

Apklausti tėvai, auginantys priešmokyklinio amžiaus vaikus. Tirtų tėvų grupės pasiskirstymas pagal pagrindinius socialinius požymius atsispindi 4 lentelėje.

Tėvų grupės respondentų apibūdinimas

Požymiai		Imtis	Procentai
Lytis	Moteris	168	98,9
	Vyras	2	1,1
Amžius	18 – 25 metai	15	8,8
	26 – 30 metų	128	75,3
	31 – 36 metai	20	11,8
	37 – 42 metai	7	4,1
	43 – 48 metai	0	0
	49 ir daugiau metų	0	0
Išsilavinimas	Aukštasis	35	20,6
	Aukštesnysis	123	72,4
	Profesinis	12	7,0
	Be išsilavinimo	0	0
Socialinis statusas	Dirbantis	144	84,7
	Bedarbis	26	15,3
	Kita	0	0

Tyrimo metodai

Empiriniam tyrimui atlikti buvo taikomi kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai. Įstaigų vadovų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir jų ugdytinių tėvų nuomonei apie priešmokyklinio ugdymo kokybę ir jos vertinimą atskleisti buvo pasitelktas kiekybinis tyrimas – *anketinė apklausa*. Pradinių klasių mokytojų priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimui taikytas kokybinis tyrimas – *struktūrizuotas interviu*.

Kiekybinio tyrimo metodas

I. Luobikienė (2011) teigia, kad anketinė apklausa yra vienas dažniausiai praktikoje taikomų sociologinio tyrimo metodų, kadangi jis lengvai pritaikomas, o gaunama informacija yra nesunkiai apdorojama ir pasižymi tikslumu. Įstaigų vadovų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir jų ugdytinių tėvų nuomonei apie priešmokyklinio ugdymo kokybę tyrimo metodologijai parengti buvo remiamasi K. Kardelio (2007), I. Luobikienės (2011), A. Sakalo (2012) rekomendacijomis bei mokslinės literatūros priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo analize. Anketos klausimų eiliškumą nurodo žymimieji ženklai, o pildymo formą – instrukcija. Siekiant išvengti anketos anonimiškumo, tiksliai nurodyta, kas atlieka tyrimą, kokiu tikslu ir kam bus panaudojami gauti duomenys.

Įstaigų vadovų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų priešmokyklinio ugdymo kokybės tyrimo anketa pateikta 1 priede. Anketą sudaro 9 klausimai (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Anketos klausimų pasiskirstymas, vertinant priešmokyklinio ugdymo įstaigose priešmokyklinio ugdymo kokybę įstaigų vadovų ir priešmokyklinio ugdymo grupės pedagogų nuomonę (sudaryta darbo autorės)

Anketos dalis	Anketos klausimas	Klausimo tikslas
Priešmokyklinio ugdymo kokybės įvertinimas	1. Kam, Jūsų nuomone, priešmokyklinėje grupėje daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama?	Siekiant išsiaiškinti respondentų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo svarbiausius aspektus
	2. Kuriuos iš žemiau išvardintų uždavinių priskirtumėte kokybiškam priešmokykliniam ugdymui?	Siekiant įvertinti priešmokyklinio ugdymo įstaigų priešmokyklinio ugdymo kokybę
	3. Kuri nuostata – kairėje ar dešinėje – koku laipsniu įsitvirtinusi Jūsų ugdyme (pedagogams) arba Jūsų mokyklos priešmokyklinio ugdymo grupėje (vadovams)?	
	4. Nurodykite 5 svarbiausius veiksnius, kurie, Jūsų požiūriu, turi įtakos priešmokyklinio ugdymo kokybei?	
	5. Įvertinkite žemiau pateiktų kriterijų ryškumą savo mokyklos priešmokyklinėje grupėje.	
	6. Kaip priešmokyklinio ugdymo kokybe Jūsų mokykloje rūpinasi mokyklos administracija?	Siekiant įvertinti priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimo galimybes
	7. Kokie pokyčiai mokykloje, Jūsų požiūriu, labiausiai padėtų gerinti priešmokyklinio ugdymo kokybę?	
	8. Kokius išvelgiate trukdžius kokybiškam priešmokykliniam ugdymui?	
Bendra informacija apie respondentus	9. Keletas klausimų apie Jus	Siekiant sužinoti bendrą informaciją apie respondentus

Tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, priešmokyklinio ugdymo kokybės įvertinimo tyrimo anketa pateikta 2 priede. Anketą sudaro 9 klausimai (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

Anketos klausimų pasiskirstymas, vertinant tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas (sudaryta darbo autorės)

Anketos dalis	Anketos klausimas	Klausimo tikslas
Priešmokyklinio ugdymo kokybės įvertinimas	1. Jūsų nuomone, kas yra kokybiškas priešmokyklinis ugdymas?	Siekiant sužinoti respondentų nuomonę kaip būtent jie supranta priešmokyklinio ugdymo kokybę

	2. Jūsų nuomone, priešmokyklinėje grupėje daugiausia dėmesio reikia skirti	Siekiant įvertinti priešmokyklinio ugdymo įstaigų priešmokyklinio ugdymo kokybę
	3. Kuriuos iš žemiau išvardintų uždavinių priskirtumėte kokybiškam priešmokykliniam ugdymui?	
	4. Kokie veiksniai, Jūsų požiūriu, turi įtakos priešmokyklinio ugdymo kokybei?	
	5. Jūsų pasiūlymai priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimui	
Demografiniai duomenys	6. Jūsų lytis	
	7. Jūsų amžius	
	8. Jūsų išsilavinimas	
	9. Jūsų socialinis statusas	

Statistiniams duomenims apdoroti, grafiniams palyginimams pavaizduoti buvo pasinaudota MS Excel 2010 programa.

Kokybinis tyrimo metodas:

Antras tyrimo metodas: pradinių klasių mokytojų priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimui taikytas kokybinis tyrimas – *struktūrizuotas interviu*. Kaip teigia A. Sakalas (2012) struktūrizuotas „*interview – tai betarpiška (akis į akį) interviuotojo (klausinėtojo) ir respondento (atsakinėtojo) sąveika, kai tyrinėtoją dominanti informacija gaunama žodžiu, atsakant į pateikiamus klausimus*“ (p. 12). Interviu klausimai parengti, remiantis mokslinės literatūros analize priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimu bei I. Luobikienės (2011) rekomendacijomis.

Pradinių klasių mokytojų priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo interviu klausimyną sudarė penki klausimai, kurie yra pateikti 3 priede. Klausimai sudaryti siekiant išsiaiškinti pradinių klasių pedagogų nuomonę apie pedagogų priešmokyklinio ugdymo kokybę.

Kokybinio tyrimo duomenys apdoroti taikant kokybinės turinio analizės metodiką.

Tyrimo laikas ir vieta: tyrimas vyko 2013 m. spalio mėn. 14 – lapkričio mėn. 15 d. Alytaus miesto priešmokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

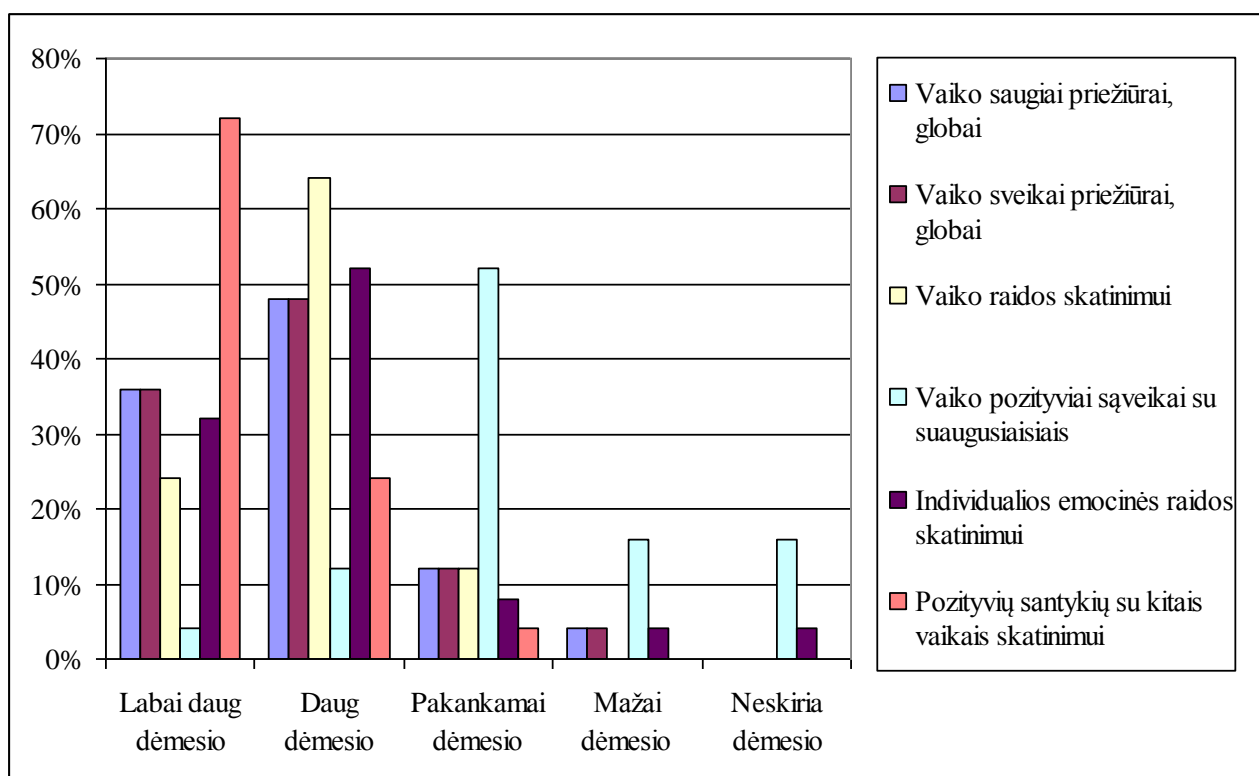
Tyrimo organizavimas: tyrimo instrumentų perdavimas, jų platinimas, pildymas, rinkimas ir grįžimas pas tyrėją vyko tyrėjai ir institucijų atstovams nuolat tarpusavyje kontaktuojant ir derinant. Kiekvienai priešmokyklinio ugdymo institucijai buvo parengtas paketas, kurio turinį sudarė tyrimo anketos (klausimynai). Tyrimo organizavimas buvo grindžiamas savanoriškumo ir savitarpio supratimo (tarp tyrėjos ir respondentų) principu.

Taigi, remiantis 8 paveiksle pateikiama schema ir parengta tyrimo metodika toliau atliekamas priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo tyrimas.

2.2. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė skirtingų ugdymo institucijų bendruomenės narių požiūriu: empirinio tyrimo rezultatai

2.2.1. Priešmokyklinių įstaigų vadovų ir pedagogų požiūriu į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę tyrimo rezultatai

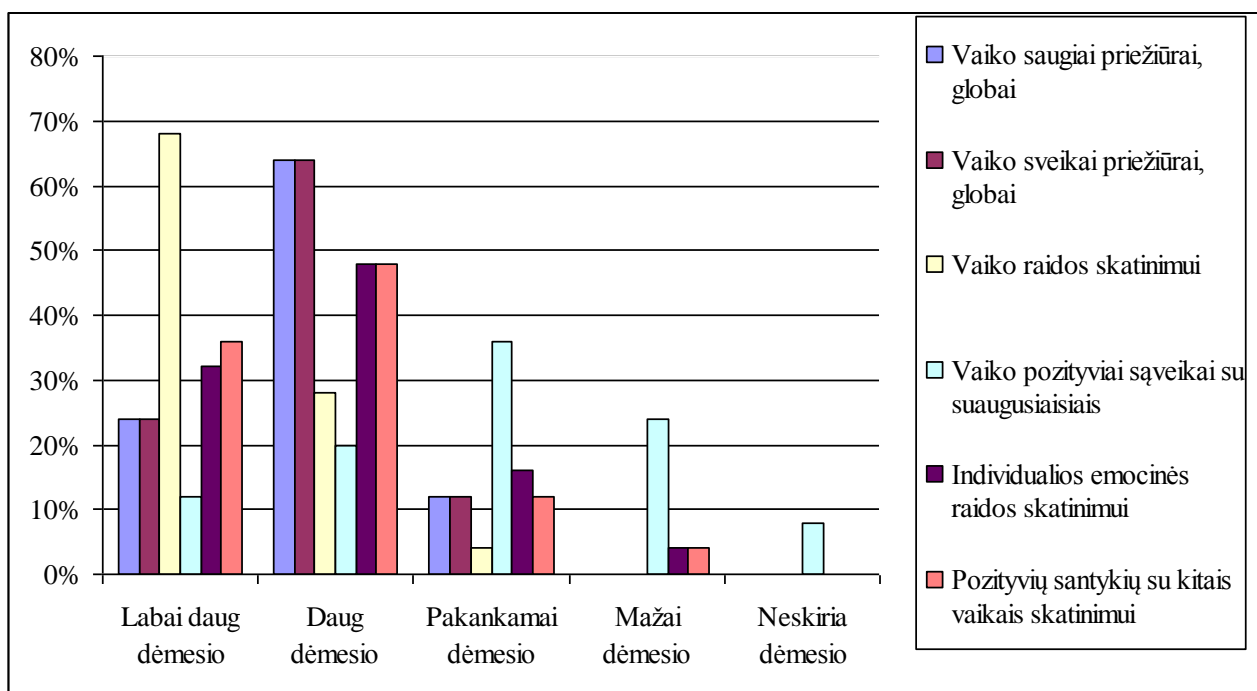
Siekiant išsiaiškinti kokybės kriterijus atitinkančių bruožų svarbą įstaigų priešmokykliniame ugdyme, anketoje surašyti kokybės kriterijus atitinkantys teiginiai bei paprašyta juos įvertinti pagal ranginę nuostatų skalę (Bitinas, 2006). Pasiūlyta remtis 5 balų skale: 5 – labai daug dėmesio; 4 – daug dėmesio; 3 – pakankamai dėmesio; 2 – mažai dėmesio ir 1 – neskiria dėmesio (žr. 9 pav.).

9 pav. Pedagogų nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo prioritetus (N=25)

Kadangi dauguma apklaustųjų nurodė, kad ugdymo įstaigų priešmokyklinėse grupėse turėtų būti ryškiausias kriterijus - *pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas* (72 proc.), *vaiko sveika priežiūra, globa ir vaiko saugi priežiūra, globa* (48 proc.), todėl galime daryti prielaidas, jog pedagogai labai daug dėmesio skiria vaiko saugumui, sąveikai su kitais vaikais. Vertinant kitus kriterijus, pedagogų nuomonė aprėpė visų penkių kriterijų skalę ir taip patvirtino D. Cryer (1999) nuomonę, jog ugdymo kokybę atspindi tokie kriterijai, kaip saugumas, sveika ir vaiko raidą skatinanti aplinka, pozityvi sąveika su suaugusiaisiais ir kitais vaikais bei emocinė raidos skatinimas.

Vadovų nuomonė šiuo klausimu, nuo pedagogų šiek tiek skiriasi (žr. 10 pav.).

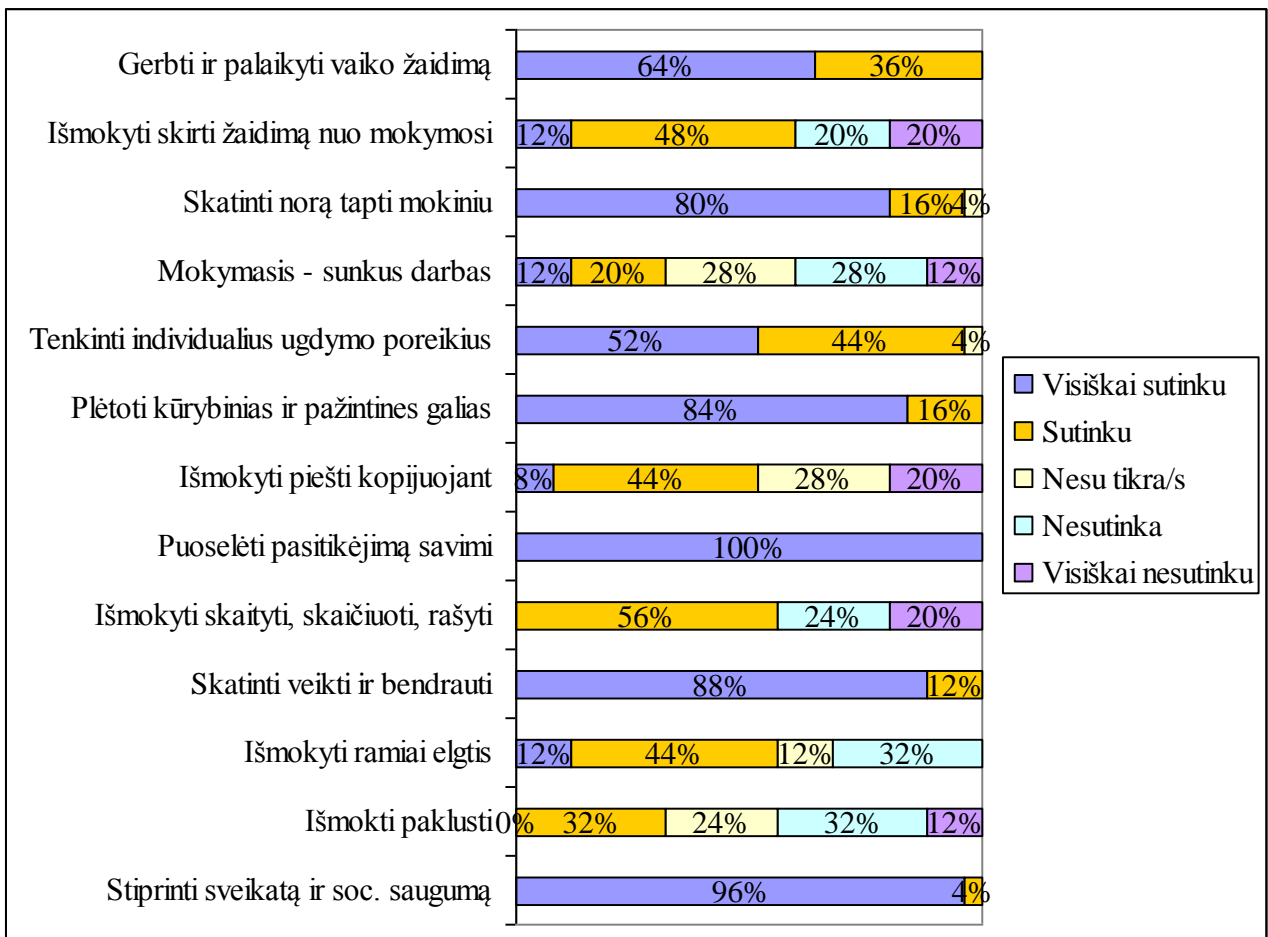
10 pav. Vadovų nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo prioritetus (N=25)

Dauguma (68 proc.) vadovų nurodė, jog priešmokyklinėse grupėse turėtų būti skiriama labai daug dėmesio *vaiko raidos skatinimui, individualios emocinės raidos skatinimui, pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimui*, todėl galima daryti prielaidą, jog vadovai priešmokyklinio ugdymo prioritetu laiko vaiko raidos skatinimą ir jo pozityvią sąveiką su kitais vaikais.

Akivaizdu, kad dauguma tiriamųjų priešmokyklinį ugdymą sieja su pradinio mokymo turinio įsisavinimu. Priešmokyklinio ugdymo koncepcijoje (2000) vaiko socialinis pasirengimas mokyklai nurodomas kaip „*visų jo fizinių ir psichinių galių puoselėjimas, pozityvios socialinės ir emocinės patirties įgijimas, pažinimo motyvacijos žadinimas, kūrybiškumo skatinimas*“ (p. 6). Šis požiūris atitinka nustatytai priešmokyklinio ugdymo paskirčiai.

Siekiant suvokti, kokius ugdymo proceso keliamus uždavinius respondentai priskiria kokybiškam priešmokykliniam ugdymui, prašyta prie kiekvieno iš jų pažymėti, ar šis uždavinys priskirtinas kokybiškam priešmokykliniam ugdymui. Taikyta ranginė nuostatų skalė (Bitinas, 2006).

Respondentų išskirti kokybiško priešmokyklinio ugdymo uždaviniai pateikti (žr. 11 pav.).

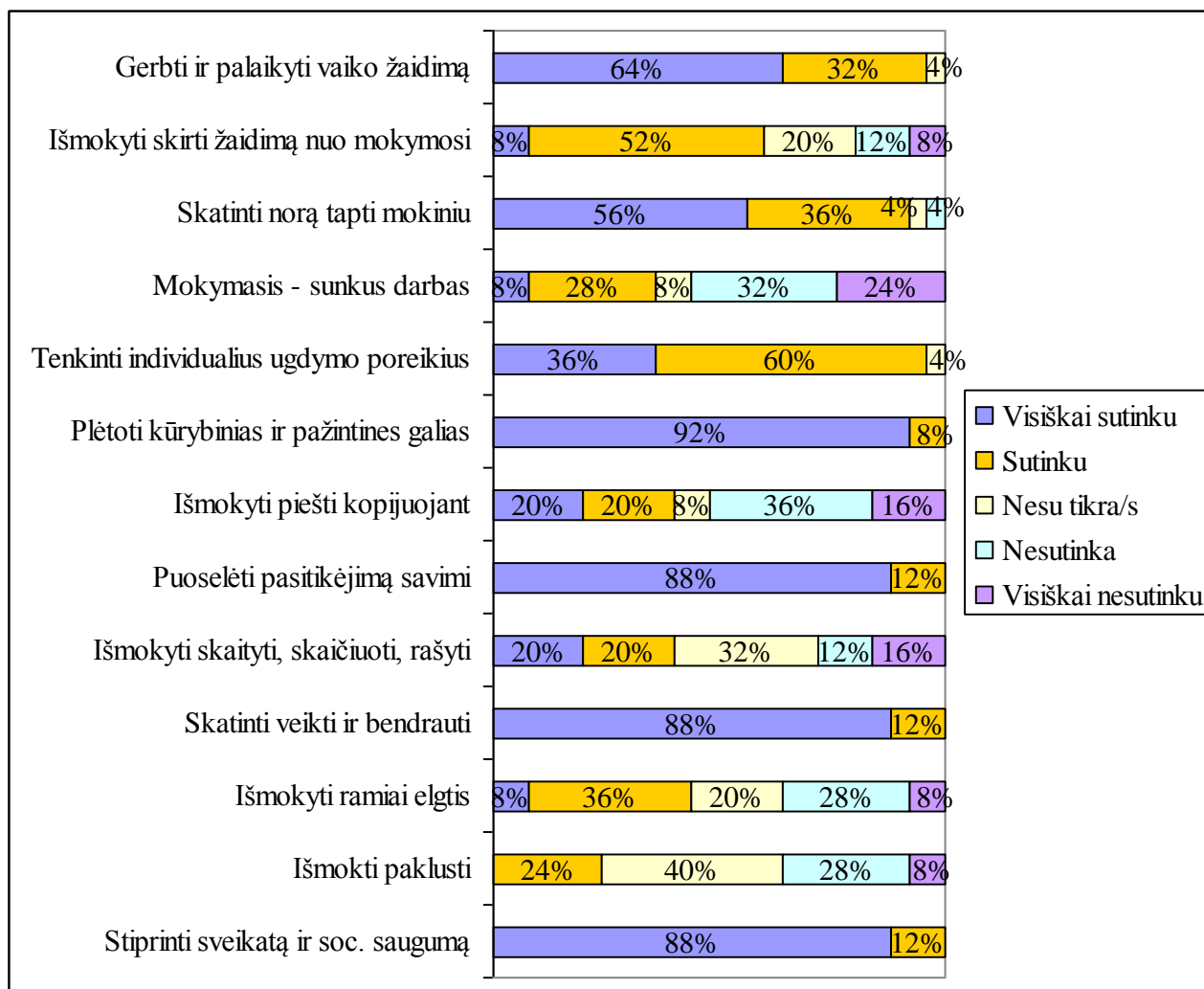

11 pav. Pedagogų nuomonė apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo uždavinius (N=25)

Visi apklaustieji vienbalsiai nurodė, kad pagrindinis uždavinys siekiant kokybiško vaiko ugdymo yra *vaiko pasitikėjimo savimi, savigarbos bei savivertės puoselėjimas*. Taip pat dauguma pedagogų teigia, jog *sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą bei garantuoti jo socialinį saugumą; skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais* yra taip pat vienas iš pagrindinių uždavinių, todėl galime teigti, jog dauguma priešmokyklinio ugdymo pedagogų suvokia šiuolaikinio ugdymo aktualijas, žino priešmokyklinio ugdymo tikslus, jo paskirtį.

Tačiau analizuojant kitus pateiktus uždavinius priskirtus kokybiškam priešmokykliniam ugdymui, matyti abejonių ir prieštaravimų tendencija. Dauguma respondentų (56 proc.) *sutinka*, jog siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo reikia *vaiką išmokyti skaičiuoti, skaityti, rašyti; išmokymą skirti žaidimą nuo mokymosi; tinkamai elgtis per pamoką ir nelankstyti per pertrauką* bei *išmokyti piešti kopijuojant piešinių šablonus*, galime daryti prielaidą, jog daug priešmokyklinio ugdymo grupių pedagogų, kaip minėjau, suvokia šiuolaikinio ugdymo aktualijas, žino priešmokyklinio ugdymo tikslus, jo paskirtį, tačiau sunkiai atsisako egzistuojančiojo praktikoje požiūrio jog svarbiausia išmokyti vaiką skaityti, rašyti, skaičiuoti, išmokyti paklusti suaugusiajam, įdiegti supratimą, jog mokymasis – sunkus darbas.

Analizuojant ugdymo įstaigų vadovų požiūrį į kokybišką priešmokyklinio ugdymo procesą, gauti tokie rezultatai (12 pav.)

12 pav. Vadovų nuomonė apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo uždavinius (N=25)

Respondentai vadovai kokybiškam priešmokykliniam ugdymui priskiria šiuos uždavinius: *vaiko kūrybinių ir pažintinių galių plėtojimas (visiškai sutinka – 92 proc.); puodelėti pasitikėjimą savimi, savigarbą bei savivertę; skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais bei sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo socialinį saugumą*, todėl galime daryti išvadą, jog vadovai iš dalies orientuoti į atitikimą priešmokyklinio ugdymo tikslams ir paskirčiai, t.y. kokybišką priešmokyklinį ugdymo procesą sieti su vaiko socialinių, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo bei meninių kompetencijų išugdymu. Tačiau analizė leidžia teigti, jog vadovų nuomonė nėra nuosekli. Priskirdami uždavinius, kurie sietini su praktine pedagogų veikla, vadovai linkę kokybę laikyti senajai pedagogikai priimtus uždavinius. Galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo praktikoje vyrauja skirtingi ugdymo tikslai, jog nėra

vieningo susitarimo dėl ugdymo dalyvių pedagoginės misijos, kad ugdomoji veikla gali būti be aiškios vadybinės ugdymo proceso krypties.

Aiškinantis priešmokyklinio ugdymo kokybę buvo pateikta ranginė rinkimosi tarp alternatyvų skalė (Bitinas, 2006). Vieną pusę sudarė nuostatos, teoriškai priskirtini tradiciniam pedagoginiam požiūriui į priešmokyklinio ugdymo paskirtį, kitą sudarė šiuolaikinis, reformuotas mokyklos požiūris į vaiką bei kokybišką priešmokyklinį ugdymą. Respondentai turėjo pažymėti, prie kurios nuostatos, jų požiūriu, labiau priartėjusi mokykla ir koku laipsniu – *ryškiai įsitvirtinusi* ar *mažiau įsitvirtinusi* – priartėjusi, taip pat siūlytas skalės centro langelis „negalėčiau apibūdinti“ (žr. 7 – 8 lentelės).

7 lentelė

Pedagogai apie priešmokyklinį ugdymą mokykloje (N=25)

	2	1	0	1	2	
Svarbiausia – vaiko poreikiai.	80%	8%	4%	4%	4%	Svarbiausia – mokyklos galimybės.
Grupės aplinkoje vaikas jaučiasi šeiminkas – netrukdydamas kitiems ją keičia, pritaiko žaidimams ir norimai veiklai.	64%	20%	0%	12%	4%	Grupėje šeiminkas yra pedagogas, jis nustato ir nurodo, ką, kur, kada, kaip vaikas gali liesti, imti, su kuo žaisti.
Pedagogas yra žaidimų ir veiklos partneris.	76%	8%	0%	8%	8%	Pedagogas neprivalo nusileisti iki vaiko žaidimų ar veiklos.
Pedagogas yra vaikui pavyzdys, vadovas, patarėjas, vaiko tarpininkas.	80%	0%	0%	8%	12%	Pedagogą vaikai savime privalo gerbti kaip autoritetą.
Pedagogas globoja, palaiko, paremia vaiką.	84%	0%	4%	4%	8%	Vaiko globojimui, palaikymui, parėmimui yra šeima – pedagogui tai nepriklauso.
Pedagogas pasiūlo vaikui įdomių patirtį plečiančių temų, projektų, žaidimo ir veiklos būdų, žaislų, meno kūrinių, medžiagų, kad aplinka ir veikla būtų įdomi.	72%	12%	4%	8%	4%	Pedagogui svarbu ne įdomumas, o išmokymas skaityti, skaičiuoti; vaikas turi žinoti, kad mokymasis yra darbas – to nori tėvai.
Pedagogas atstovauja vaikui ir gina jo teises.	60%	20%	4%	12%	4%	Kai nuo mažens pedagogas gins vaiko teises, vaikas nežinos, kad yra kur kas svarbiau vaiko pareigos
Pedagogas numato, planuoja veiklą.	72%	16%	0%	8%	4%	Tokio amžiaus vaikų ugdymas yra laisvas, spontaniškas, reikia ne

						planavimo, o tiesiog buvimo drauge su vaikais.
Palaikydamas bendravimo ir bendradarbiavimo idėją, jautrumą kitam, tinkamą vaikų jausmų raišką pedagogas drauge su vaikais kuria elgesio taisykles, skatina sekti geru pavyzdžiu, pratina susitartų taisyklių laikytis.	84%	8%	4%	4%	0%	Tokio amžiaus vaikai yra per maži kurtis taisykles – pedagogas žino jas, pasako ir kontroliuoja, drausmina, kad taisyklių būtų laikomasi.
Pedagogas stebi, analizuoja, tiria, apmąsto, prognozuoja vaiko raidą.	40%	8%	12%	20%	20%	Vaiko raidos prognozei, tyrimui, analizei mokykloje yra specialios paskirties darbuotojai – psichologai, socialiniai darbuotojai ir pan., pedagogui ši veikla nepriklauso.

Mokytojų (7 lentelė) ir vadovų (8 lentelė) atsakymai pasiskirstė į abi puses nuo skalės centro. Dauguma (84 proc.) pedagogų nurodė, jog *palaikydamas bendravimo ir bendradarbiavimo idėją, jautrumą kitam, tinkamą vaikų jausmų raišką pedagogas drauge su vaikais kuria elgesio taisykles, skatina sekti geru pavyzdžiu, pratina susitartų taisyklių laikytis*; svarbiausia – *vaiko poreikiai*; bei *mokytojas numato, planuojamą veiklą; grupės aplinkoje vaikas jaučiasi šeimininkas – netrukdydamas kitiems ją keičia, pritaiko žaidimams ir norimai veiklai; pedagogas yra žaidimų ir veiklos partneris*, todėl gautų rezultatų pagrindu, galima daryti prielaidą, jog priešmokyklinis ugdymas iš esmės artėja link kokybiško priešmokyklinio ugdymo. Išryškėja ir tai, jog priešmokyklinių grupių pedagogai, tokias funkcijas, kaip tirti, analizuoti, apmąstyti, numatyti vaiko raidą linkę pavesti kitiems mokyklos darbuotojams: socialiniams pedagogams, psichologams, spec. pedagogams ir kitiems specialistams.

Apžvelgus pedagogų respondentų rezultatus, galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo mokyklos, artėdamos link kokybiško priešmokyklinio ugdymo, dar nėra visiškai atsisakiusios pedagogikos, kur dominuoja suaugusieji ir jų sprendimai, nuostatų arba jų atsisakiusios netolygiai.

Kaip ir mokytojai, taip pat ir vadovai, ryškiausiomis mokykloje įsitvirtinusiomis nuostatomis nurodė: *palaikydamas bendravimo ir bendradarbiavimo idėją, jautrumą kitam, tinkamą vaikų jausmų raišką pedagogas drauge su vaikais kuria elgesio taisykles, skatina sekti geru pavyzdžiu, pratina susitartų taisyklių laikytis* (84 proc. ryškiai įsitvirtinusi), *pedagogas stebi, analizuoja, tiria, apmąsto, prognozuoja vaiko raidą* (72 proc. ryškiai įsitvirtinusi), *pedagogas pasiūlo vaikui įdomių patirtį plečiančių temų, projektų, žaidimo ir veiklos būdų, žaislų, meno kūrinių, medžiagų, kad*

aplinka ir veikla būtų įdomi (60 proc. ryškiai įsitvirtinusi), svarbiausia – vaiko poreikiai (44 proc. ryškiai įsitvirtinusi) (žr. 8 lentelę).

8 lentelė

Vadovai apie priešmokyklinį ugdymą mokykloje (N=25)

	2	1	0	1	2	
Svarbiausia – vaiko poreikiai.	44%	24%	4%	20%	8%	Svarbiausia – mokyklos galimybės.
Grupės aplinkoje vaikas jaučiasi šeiminkas – netrukdydamas kitiems ją keičia, pritaiko žaidimams ir norimai veiklai.	24%	32%	8%	8%	28%	Grupėje šeiminkas yra pedagogas, jis nustato ir nurodo, ką, kur, kada, kaip vaikas gali liesti, imti, su kuo žaisti.
Pedagogas yra žaidimų ir veiklos partneris.	36%	28%	12%	12%	12%	Pedagogas neprivalo nusileisti iki vaiko žaidimų ar veiklos.
Pedagogas yra vaikui pavyzdys, vadovas, patarėjas, vaiko tarpininkas.	60%	16%	8%	8%	8%	Pedagogą vaikai savaime privalo gerbti kaip autoritetą.
Pedagogas globoja, palaiko, paremia vaiką.	68%	20%	4%	0%	8%	Vaiko globojimui, palaikymui, parėmimui yra šeima – pedagogui tai nepriklauso.
Pedagogas pasiūlo vaikui įdomių patirtį plečiančių temų, projektų, žaidimo ir veiklos būdų, žaislų, meno kūrinių, medžiagų, kad aplinka ir veikla būtų įdomi.	60%	28%	8%	4%	0%	Pedagogui svarbu ne įdomumas, o išmokymas skaityti, skaičiuoti; vaikas turi žinoti, kad mokymasis yra darbas – to nori tėvai.
Pedagogas atstovauja vaikui ir gina jo teises.	56%	20%	4%	12%	8%	Kai nuo mažens pedagogas gins vaiko teises, vaikas nežinos, kad yra kur kas svarbiau vaiko pareigos
Pedagogas numato, planuoja veiklą.	76%	12%	0%	4%	8%	Tokio amžiaus vaikų ugdymas yra laisvas, spontaniškas, reikia ne planavimo, o tiesiog buvimo drauge su vaikais.
Palaikydamas bendravimo ir bendradarbiavimo idėją, jautrumą kitam, tinkamą vaikų jausmų raišką pedagogas drauge su vaikais kuria elgesio taisykles, skatina sekti geru	84%	8%	4%	4%	0%	Tokio amžiaus vaikai yra per maži kurtis taisykles – pedagogas žino jas, pasako ir kontroliuoja, drausmina, kad taisyklių būtų laikomasi.

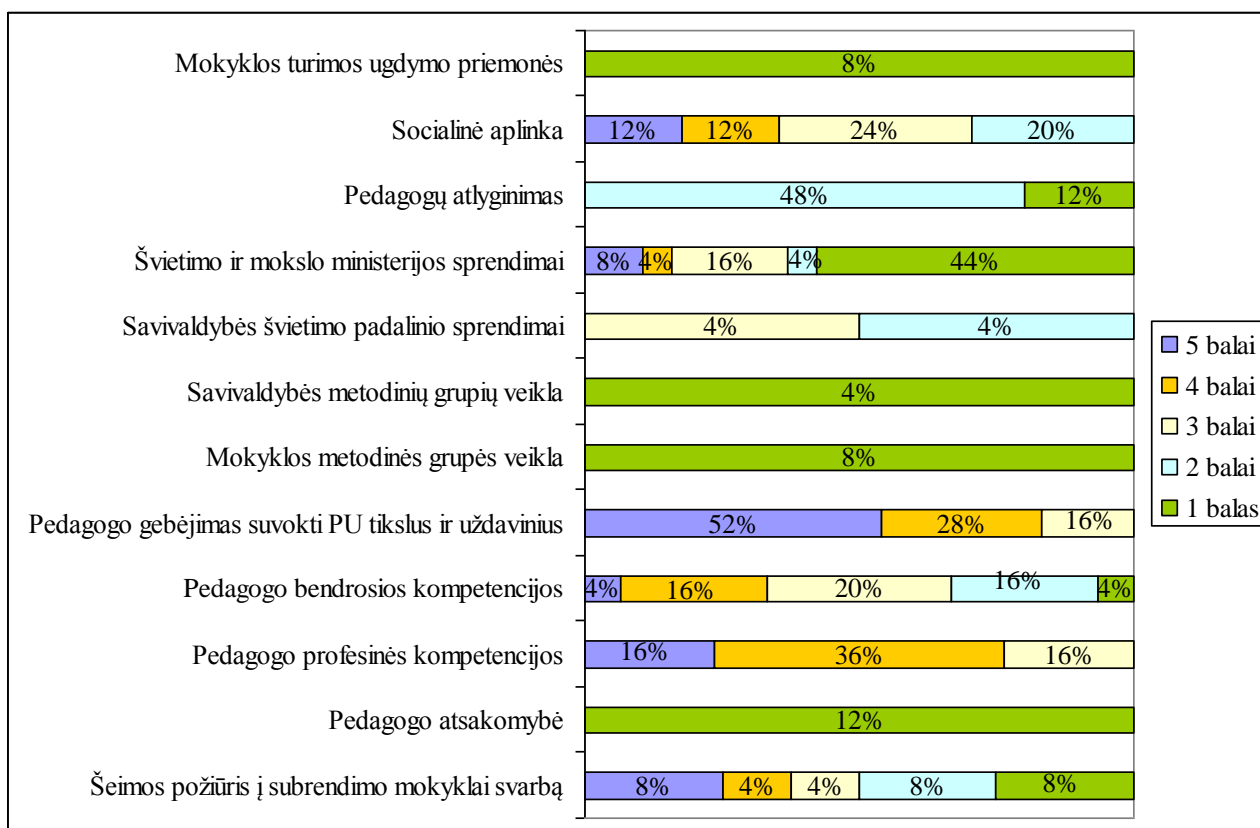
pavyzdžiu, susitartų laikytis.	pratina taisyklių						
Pedagogas analizuoja, apmąsto, vaiko raidą.	stebi, tiria, prognozuoja	72%	16%	0%	8%	4%	Vaiko raidos prognozei, tyrimui, analizei mokykloje yra specialios paskirties darbuotojai – psichologai, socialiniai darbuotojai ir pan., pedagogui ši veikla nepriklauso.

Vadovų apklausos duomenų analizės rezultatai leidžia formuoti panašią kaip ir pedagogų išvadą, kad priešmokyklinio ugdymo mokyklose matyti tendencija į kokybišką priešmokyklinį ugdymą, tačiau iš vadovų požymių galima daryti išvadą, kad toks ugdymas įtvirtinamas netolygiai.

Atkreiptinas dėmesys, kad dalis vadovų negalėjo apibūdinti (žymėjimo *neturiu nuomonės*) (žr. 8 lentelę), prie kurios nuostatos arčiau mokykla. 12 proc. vadovų negalėjo apsispręsti, ar *pedagogas yra žaidimų ir veiklos partneris, ar pedagogas neprivalo nusileisti iki vaiko žaidimų ar veiklos*, 8 proc. negalėjo apibūdinti *pedagogas yra vaikui pavyzdys, vadovas, patarėjas, vaiko tarpininkas; pedagogas pasiūlo vaikui įdomių patirtį plečiančių temų, projektų, žaidimo ir veiklos būdų, žaislų, meno kūrinių, medžiagų, kad aplinka ir veikla būtų įdomi* ir kitų nuostatų (žr. 8 lentelę).

Gautų rezultatų duomenimis galima daryti išvadą, jog vadovas neturi nuomonės šiais klausimais. Pirma: mokyklose yra ir šiuolaikinio ugdymo bruožų, ir senosios pedagogikos bruožų apraiškų, todėl dažnai keblu apsispręsti; antra: įstaigos vadovas mano, kad gilintis į ugdymo procesą yra ne jo pareigybinė funkcija, tad šiais aspektais ugdymo procesą neanalizuoja; trečia: mokykloje apskritai nesvarstomi ugdymo bruožų skirtumai, tad priešmokyklinio ugdymo kokybė palikta mokytojų pasirinkimui ir išmanymui.

Siekiant išsiaiškinti tiriamųjų požiūrį į tai, kokie 5 svarbiausi veiksniai sąlygoja priešmokyklinio ugdymo kokybę. Respondentams pateikta klausimų grupė ranginės indeksų skalės forma pateikta 13 tikėtinų priešmokyklinio ugdymo kokybę sąlygojančių veiksnių ir paprašyta nurodyti 5 svarbiausius veiksnius vertinant kiekvieną kriterijų remiantis 5 balų skale: 5 – labai daug dėmesio skiria; 4 – daug dėmesio skiria; 3 – pakankamai dėmesio skiria; 2 - mažai dėmesio skiria ir 1 – neskiria (žr. 13 pav.).

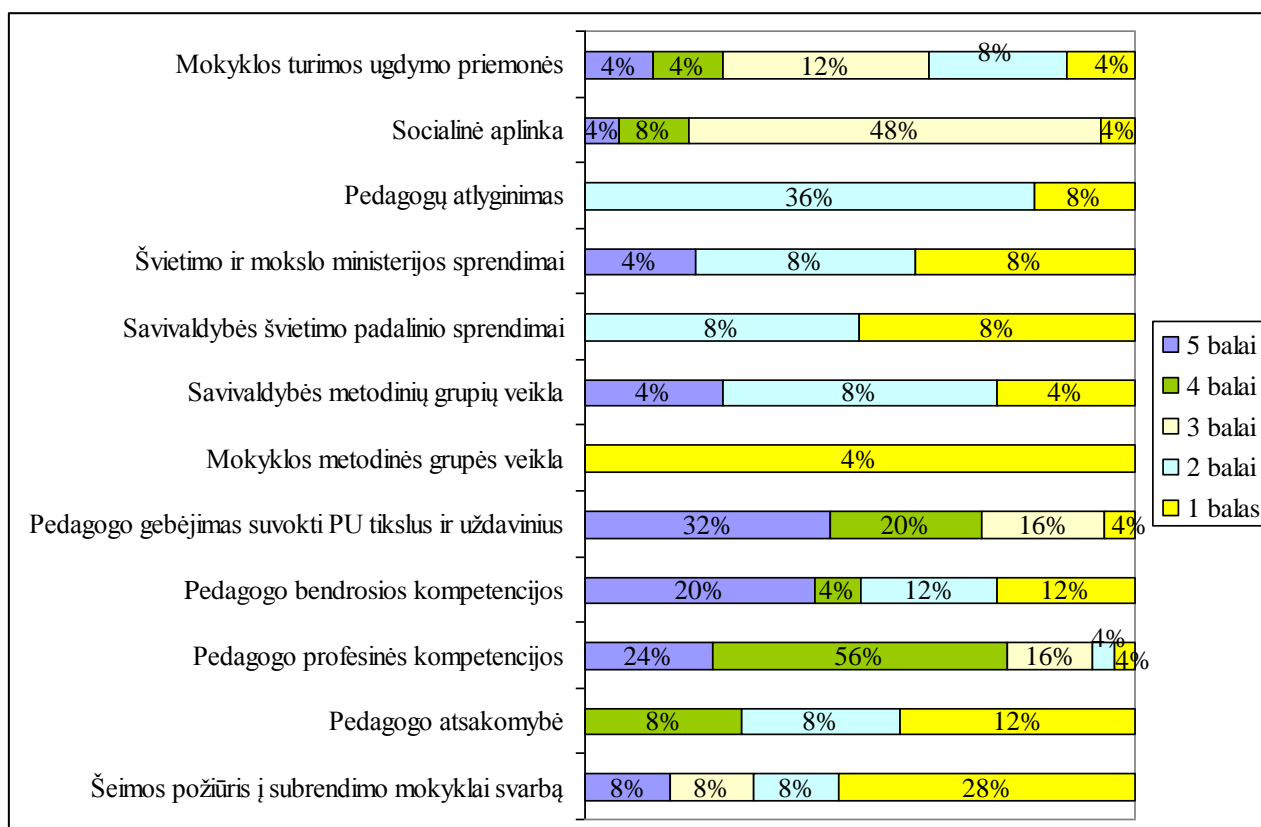
13 pav. **Pedagogai apie veiksnius, sąlygojančius priešmokyklinio ugdymo kokybę (N=25)**

Svarbiausiu veiksniu, sąlygojančiu priešmokyklinio ugdymo kokybę pedagogų pripažįstamas *pedagogo gebėjimas suvokti priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius, pedagogo bendrosios bei profesinės kompetencijos*. Daugelis edukologų pripažįsta, kad mokytojas yra pagrindinis švietimo kaitos ir mokyklos tobulinimo veiksnys (Hargreaves A., 1999, p. 9). O. Monkevičienės ir kt. (2009) nuomone, kokybišką ugdymą atspindi tokie veiksniai, kaip gera pedagogo kompetencija, kvalifikacijos kėlimas. Edukologų atlikti tyrimai rodo, kad labiausiai gebantys prisitaikyti prie nuolat kintančių sąlygų yra tie pedagogai, kurie turi aukštesnę pedagoginę kvalifikaciją ir darbo stažą nuo 5 iki 15 metų (Kazlauskienė A., 2007, p. 95).

Gautų rezultatų pagrindu galima daryti išvadą, kad pedagogų grupės respondentai kaip svarbiausiu veiksniu, lemiančiu priešmokyklinio ugdymo kokybę, išskiria pedagogo profesionalumo svarbą ir socialinės aplinkos įtaką. Pedagogai mokyklos vadybos, kaip vienu iš veiksnių, įtakojančiu priešmokyklinio ugdymo kokybę, nepriskiria. Tačiau netiesiogiai mokyklos vadyba turi įtakos per išskirtus svarbiausius veiksnius. Pvz., nuo mokyklos vadybos gali priklausyti tėvų švietimo politika, taigi – poveikis šeimos požiūriui į vaiko brandinimą mokyklai; pedagogo profesionalumui įtakos gali turėti mokyklos pedagogų kompetencijų tobulinimo politika ir .t.t.

Tas pats klausimų blokas pateikiamas mokyklų vadovams. Respondentų vadovų grupės duomenų analizė leidžia teigti, kad ir vadovų suvokimas panašus į pedagogų (žr. 14 pav.). Kaip

svarbiausiu veiksmu vadovai nurodė tiesiogiai priešmokyklinio ugdymo procese dalyvaujančius dalyvius – šeimą, mokinį ir pedagogą.

14 pav. Vadovai apie veiksmus, sąlygojančius priešmokyklinio ugdymo kokybę (N=25)

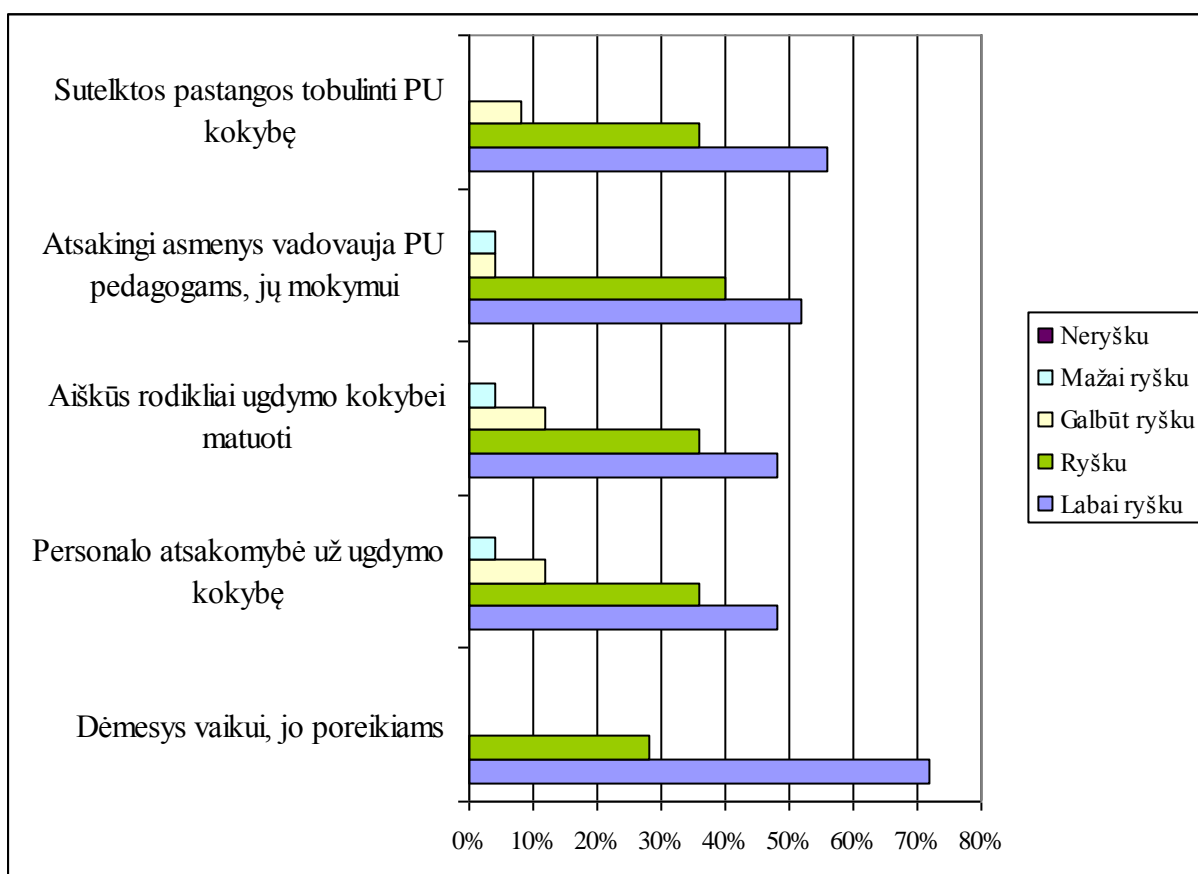
Kadangi dauguma apklaustųjų nurodė, kad svarbiausias veiksnys, sąlygojantis priešmokyklinio ugdymo kokybę yra *pedagogo procesinės kompetencijos bei gebėjimas suvokti priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius*, leidžia teigti, jog mokytojų tobulėjimas ir mokymo gerinimas, jų darbo kokybė, mastas ir lankstumas tiesiogiai susiję su jų profesine branda, asmeniniu ir profesiniu tobulėjimu (Hargreaves, 1999, p. 9-10). Vertinant *šeimos požiūrį į subrendimo mokyklai svarbą*, ir vadovų ir pedagogų nuomonės sutapo. Abi grupės šį veiksnių pažymėjo kaip vieną iš svarbių veiksnių, todėl galima daryti išvadą, jog vadovai žino, kad tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams lengviau spręsti iškilusias problemas, sėkmingai vykdyti ugdymo procesą. Sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas įmanomas tik diadoje, kai tėvai ir vaikai yra nedalomas vienetas, o priešmokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo ugdymo šeimoje (Birontienė, 2011).

Reikia atkreipti dėmesį, kaip įstaigų vadovai vertina savo mokyklos vadybos svarbą priešmokyklinio ugdymo kokybei. Kaip ir pedagogai nebuvo manančių, kad tai gali būti svarbiausias ar svarbus veiksnys. Iš abiejų respondentų grupių nė vienas tiriamasis neįžvelgia ir metodinės grupės veiklos įtakos priešmokyklinio ugdymo kokybei. Tik 4 proc. tiriamųjų, savivaldybės metodinių grupių veiklą įvardijo svarbiausiu veiksmu, skirdami 5 balus.

Gautų rezultatų pagrindu galima daryti išvadą, kad tiek vadovai, tie pedagogai neįvardijo mokyklos vadybos tarp svarbiausių priešmokyklinio ugdymo kokybei įtakojančių veiksnių. Tuo tikėtina, trys egzistuojantys reiškiniai: arba nesuvokia, kiek įtakos gali turėti vadyba priešmokyklinio ugdymo kokybei, arba vadybos funkcijas menkai tekoncentruojamos jai valdyti, arba toks svarbos nepripažinimas paneigia tai, jog visi personalo nariai žino, kokia jų kiekvieno atsakomybė už priešmokyklinio ugdymo kokybę.

Vertinant visuotinės kokybės vadybos metodo visuotinio įtraukimo kriterijumi galima teigti, jog atsakomybė už priešmokyklinio ugdymo kokybę daugiau priskiriama tiesioginiams sąveikos dalyviams – mokiniui ir pedagogui; atsakomybė menkai tesidalijama tarp pedagogų, metodinių grupių ir mokyklos vadybos grandžių.

Siekiant išsiaiškinti kokybės kriterijus mokyklų priešmokykliniame ugdyme, anketoje nurodyti kokybės kriterijus atitinkantys teiginiai ir paprašyta juos įvertinti pagal ranginę nuostatų skalę (Bitinas, 2006). Pasiūlyta remtis 5 balų skale: 5 – labai ryšku; 4 – ryšku; 3 – galbūt ryšku; 2 – mažai ryšku ir 1 – neryšku (žr. 15 pav.).

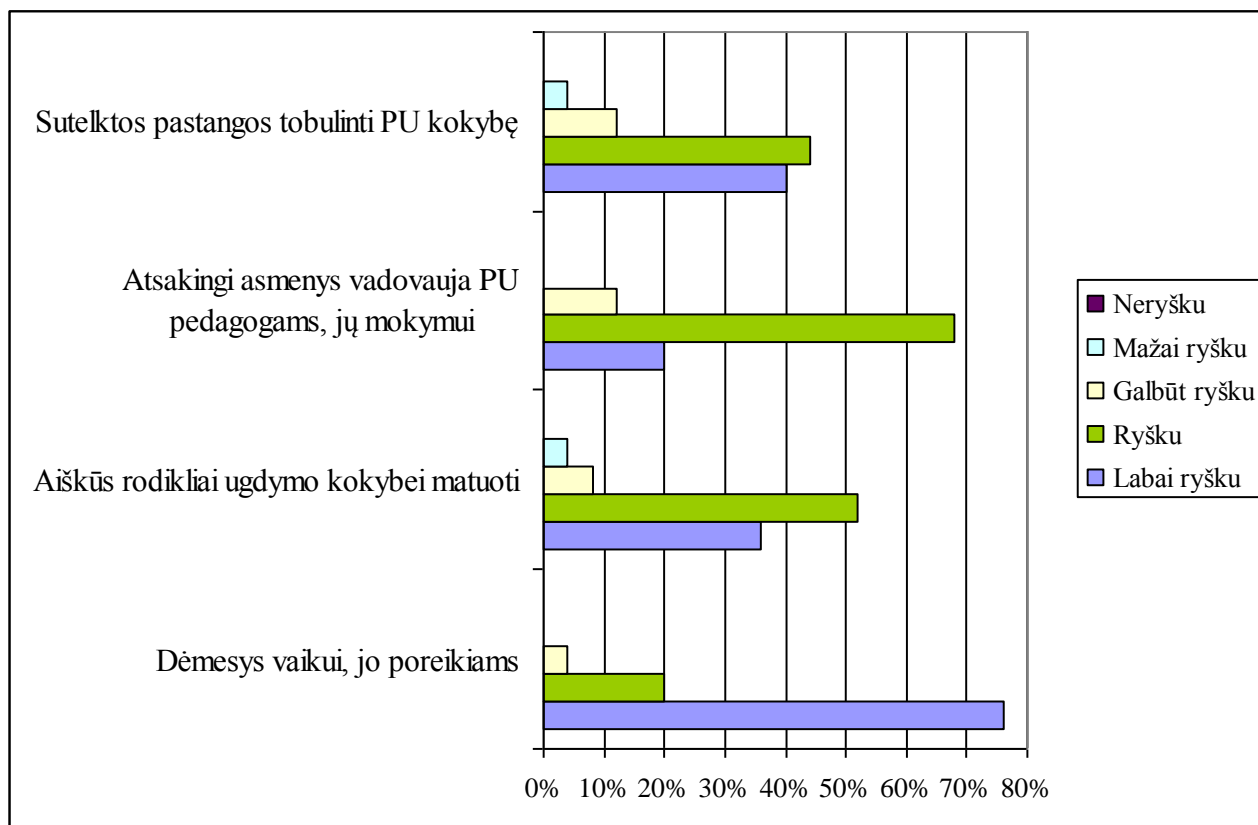

15 pav. Pedagogų požiūris į kokybės kriterijų ryškumą mokyklos priešmokykliniame ugdyme (N=25)

Dauguma pedagogų teigia, kad jų mokyklos priešmokykliniame ugdyme ryškiausias kriterijus – *dėmesys vaikui, jo poreikiams, mokyklos priešmokyklinio ugdymo pastangos, sutelktas priešmokyklinio ugdymo kokybės tobulinimui*, todėl galima daryti išvadą, jog pedagogų požiūriu

mokyklų priešmokykliniame ugdyme ryškūs bruožai, atitinkantys sutartus kokybės kriterijus. Vertinant kitus kriterijus, pedagogų nuomonė aprėpė visų penkių kokybės kriterijų skalę.

Analizuojant įstaigų vadovų nuomonę (žr. 16 pav.), pastebima, kad tiriamieji, kaip ir pedagogai, labai ryškiu kriterijumi įvardija *dėmesį vaikui, jo poreikiams* (labai ryšku – 76 proc., ryšku- 24 proc.).

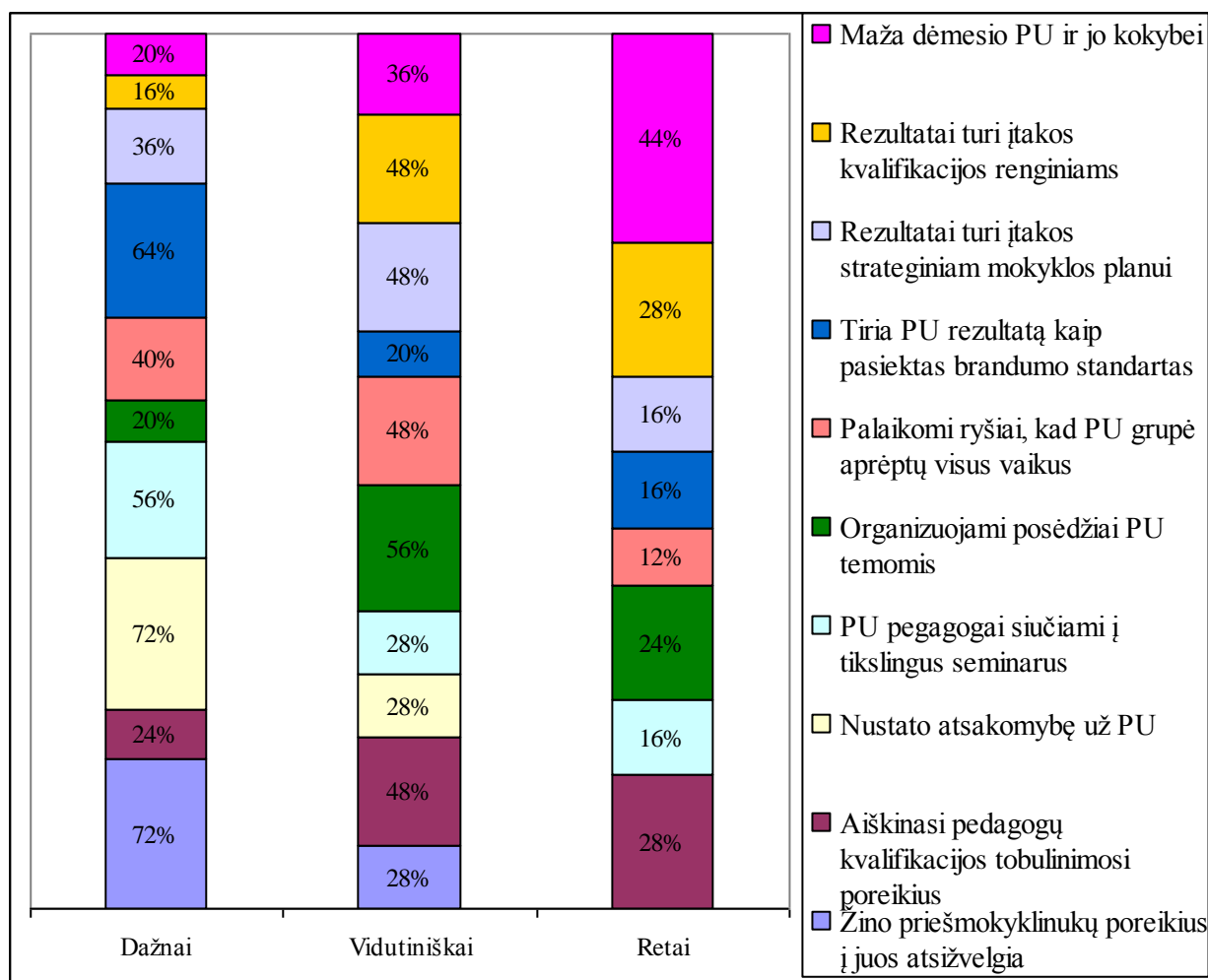
16 pav. Vadovų požiūris į kokybės kriterijų ryškumą mokyklos priešmokykliniame ugdyme (N=25)

Dauguma vadovų teigia, kad *mokyklos priešmokyklinio ugdymo pastangos sutelktos nuolat tobulinti priešmokyklinio ugdymo kokybę, mokykloje yra paskirti atsakingi asmenys, kurie rūpinasi ugdymo kokybe, vadovauja priešmokyklinio ugdymo pedagogams, jų mokymui, visi personalo nariai žino, kokia jų atsakomybė už ugdymo kokybę, sukurti aiškūs rodikliai ugdymo kokybei matuoti ir jie nuolatos taikomi*, todėl galima daryti prielaidą, jog vadovų požiūriu, kaip ir pedagogų požiūriu, mokyklų priešmokykliniame ugdyme ryškūs bruožai, atitinkantys sutartus kokybės kriterijus.

Siekiant išsiaiškinti, kaip vadovai atlikdami vadybos funkcijas įtvirtina Visuotinės kokybės vadybos kriterijus, priešmokyklinio ugdymo kokybės matavimus, respondentams pateikta teiginių apie vadovo taikomus priešmokyklinio ugdymo kokybės matavimo būdus (ranginės nuostatos skalės forma) ir paprašyta juos įvertinti taikomo dažnumo aspektu.

Visuotinės kokybės vadybos metodo kriterijų – dėmesį vaikams (klientams) – rodo vaikų poreikių aiškinimasis, žinojimas ir paisymas. Pedagogų duomenų analizė (žr. 17 pav.) rodo, jog

pedagogai dažnai aiškinasi priešmokyklinio ugdymo poreikius, juos žino ir į juos atsižvelgia, palaiko ryšius su kitomis institucijomis, atsakingomis už vaiko priešmokyklinį ugdymą, – renka informaciją, kad priešmokyklinė grupė aprėptų visus mokyklos aptarnaujamoje teritorijoje esančius priešmokyklinio amžiaus vaikus, mažiau palankiai šį teiginį vertina 48 proc. tiriamųjų. Remiantis tyrimo duomenimis galima daryti išvadą, jog domėjimasis vaikais nėra pakankamai nuoseklus.

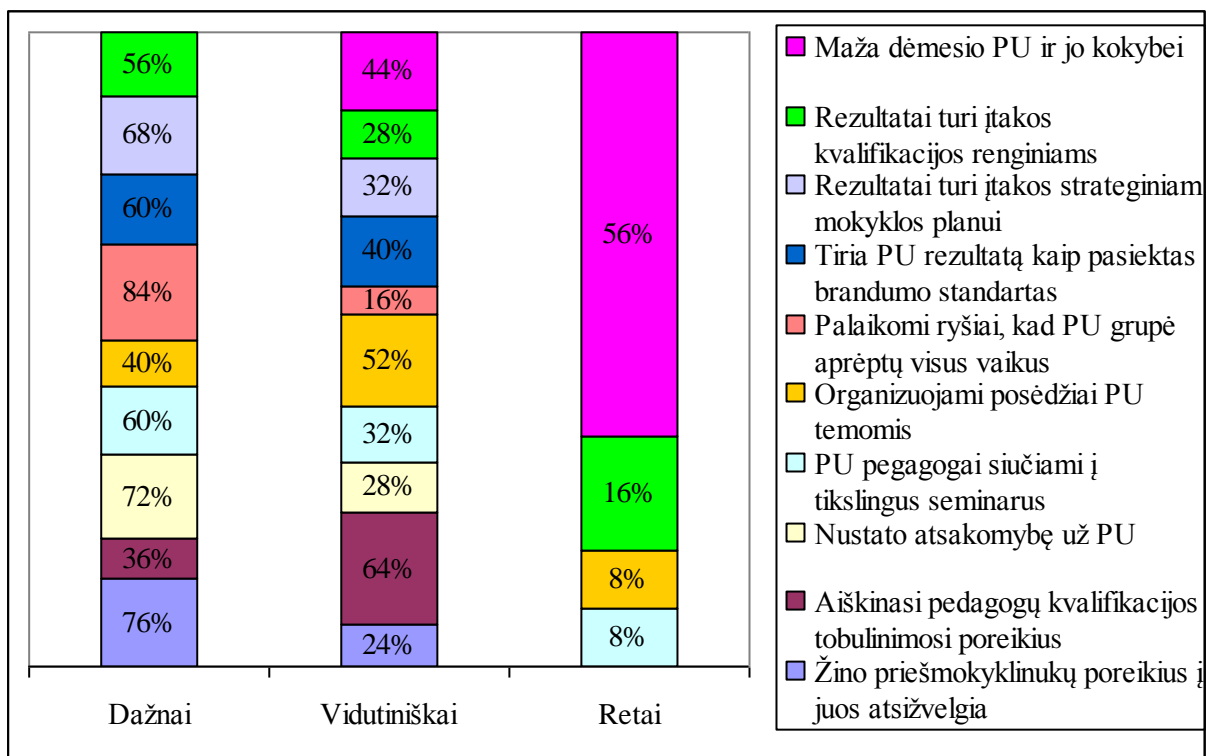
17 pav. Pedagogai apie mokyklos administracijos priešmokyklinio ugdymo kokybės būklės aiškinimasi (N=25)

Tačiau pusėje priešmokyklinio ugdymo programas teikiančiose mokyklose, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikių aiškinimasis, pedagogų anketavimas nėra populiarus. Kalbant apie *pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius*, pedagogų grupės respondentai teigia, kad *anketos šia tema pateikiamos dažnai*.

Duomenų analizė rodo, kad mokyklose *tiksliai nustato pedagogų ir kito personalo atsakomybę už priešmokyklinį ugdymą, priešmokyklinio ugdymo pedagogai planingai prioritetiškai siunsti ir siunčiami į tikslingus seminarus*. Tačiau tik 20 proc. pedagogų teigia, jog *dažnai organizuojami pedagogų tarybos posėdžiai priešmokyklinio ugdymo temomis, mažai dėmesio skiriama priešmokyklinio ugdymui ir jo kokybės aiškinimuisi*.

Apibendrinus pedagogų grupės duomenis, galima daryti išvadą, kad tik dalyje priešmokyklinio ugdymo įstaigų priešmokyklinio ugdymo kokybė sistemingai ir tikslingai vadovų stebima, aptariama pedagogų tarybos posėdžiuose, dalyje mokyklų dažai neskiriama aptarimams priešmokyklinio ugdymo klausimais.

Įstaigų vadovams buvo pateikta ta pati ranginė nuostatų skalės forma (žr. 18 pav.).

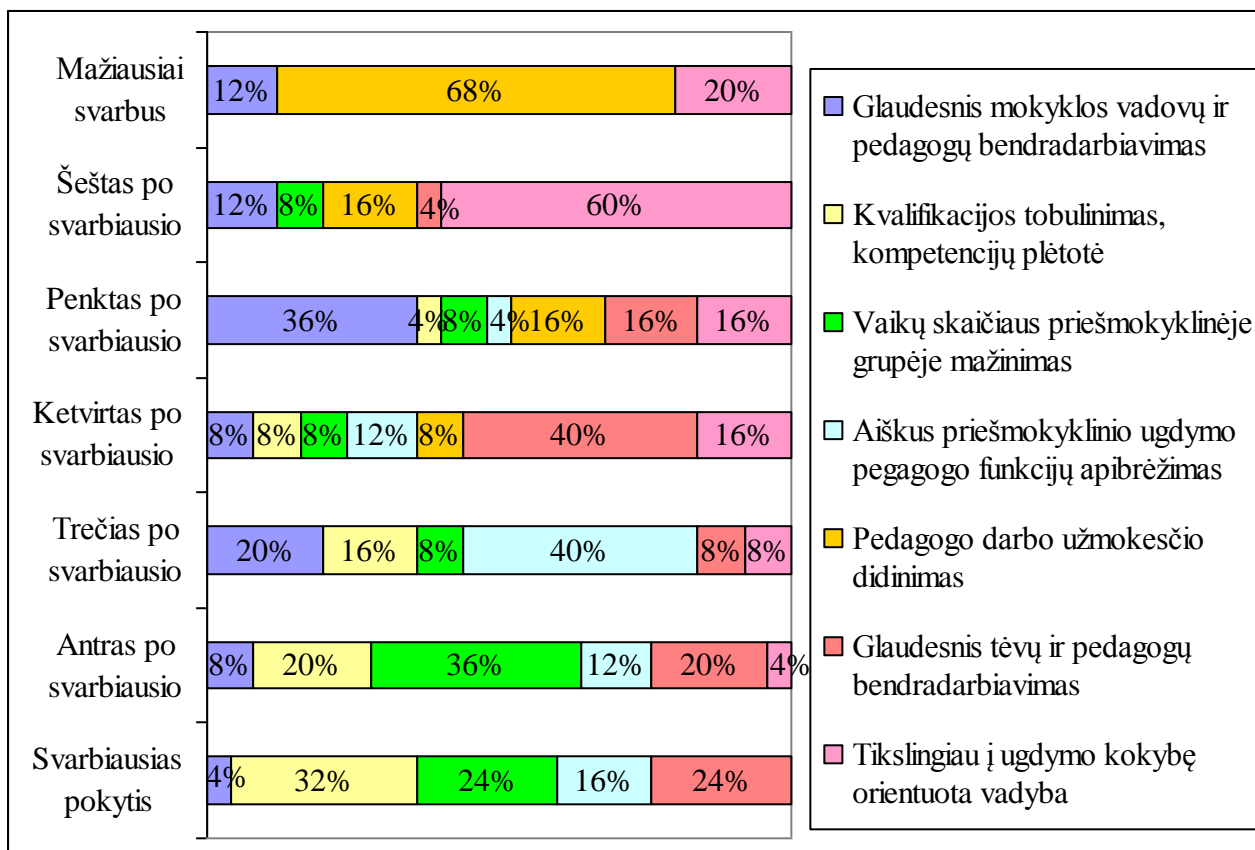
18 pav. Vadovai apie mokyklos administracijos priešmokyklinio ugdymo kokybės būklės aiškinimąsi (N=25)

Dauguma (76 proc.) tiriamųjų teigia, jog dažnai aiškinasi priešmokyklinukų poreikius, juos žino ir į juos atsižvelgia, palaiko ryšius su kitomis institucijomis, atsakingomis už vaiko priešmokyklinį ugdymą – renka informaciją, kad priešmokyklinė grupė aprėptų visus mokyklos aptarnaujamoje teritorijoje esančius priešmokyklinio amžiaus vaikus. Tokie duomenys rodytų, kad Visuotinis kokybės vadybos kriterijus – dėmesys mokiniui – yra.

56 proc. respondentai liudija, kad mažai dėmesio priešmokyklinio ugdymo ir jo kokybės klausimams. Tokie duomenys rodo daugumos tiriamųjų įsitikinimą, jog mokyklose valdoma priešmokyklinio ugdymo kokybė, skiriama pakankamai dėmesio priešmokyklinio ugdymo klausimams. Kad priešmokyklinio ugdymo kokybė, vadovų požiūriu, planingai valdoma taikant visuotinės kokybės vadybos metodo matavimo kriterijų, demonstruoja ir kiti rezultatai: tiksliai nustato pedagogų ir kito personalo atsakomybę už priešmokyklinį, organizuojami pedagogų tarybos posėdžiai priešmokyklinio ugdymo temomis, pateikia anketas pedagogams aiškindamiesi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, tiria priešmokyklinio ugdymo rezultatą, t.y. kaip ugdomi vaikai pasiekia brandumo mokyklai standartą, numato nustatyto rezultato įtaką

priešmokyklinio ugdymo temos įtraukimui į strateginį mokyklos planą, bei numato nustatyto rezultato įtaką priešmokyklinio ugdymo pedagogų pasiuntimui į kvalifikacijos renginius, todėl gautų rezultatų pagrindu galima teigti, jog vadovų atliekamos vadybos funkcijos koncentruotos į vaiką bei priešmokyklinio ugdymo kokybės matavimą.

Siekiant išsiaiškinti pedagogų nuomonę į tai, kokie pokyčiai mokykloje padėtų gerinti priešmokyklinio ugdymo kokybę ir kokia svarba tarp pokyčių priskiriama mokyklos vadybai, ranginės indeksų skalės forma, tiramiesiems pateikti 7 tikėtini pokyčiai, kurie gali sąlygoti priešmokyklinio ugdymo kokybę ir paprašyta juos „suranguoti“ pagal svarbą (žr. 19 pav.).

19 pav. Pedagogai apie pokyčius sąlygojančius priešmokyklinio ugdymo kokybę mokykloje (N=25)

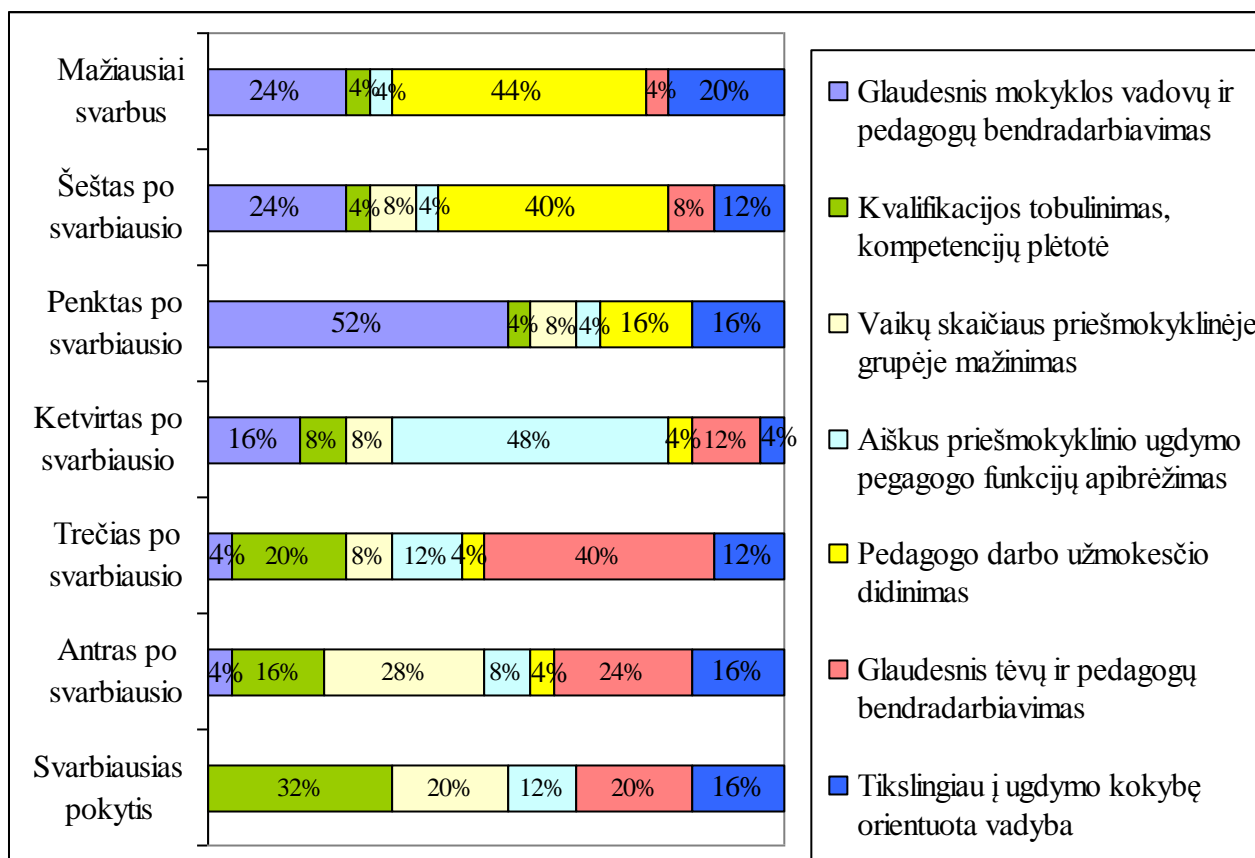
Duomenų analizė leidžia teigti, jog svarbiu pokyčiu pripažįstamas pedagogo profesionalumas, turimos pedagogo kompetencijos. Pedagogo *kvalifikacijos tobulinimą, kompetencijų plėtotę* pirmuoju pagal svarbą veiksniu laiko 32 proc. tiriamųjų. Daugelis edukologų pripažįsta, kad mokytojas yra pagrindinis švietimo kaitos ir mokyklos tobulinimo veiksnys (Hargreaves A., 1999, p. 9). Tyrimas atskleidė kad priešmokyklinio ugdymo kokybei įtakos turi ir *aiškus priešmokyklinio ugdymo pedagogo funkcijų apibrėžimas* bei *vaikų skaičiaus priešmokyklinėje grupėje mažinimas*. Atlikti tyrimai rodo, kad priešmokyklinio ugdymo grupės yra perpildytos, o jas lanko po 20-25 ir daugiau vaikų. Vadinasi vienam suaugusiajam tenka kur kas didesnis vaikų skaičius nei numatyta. Šitokia situacija verčia pedagogą maksimaliai susikcentruoti, įtempti jėgas ir gebėti skirti laiko

kiekvienam vaikui. Savaime suprantama, kad toks darbo krūvis negali garantuoti aukštos ugdymo(si) kokybės, nes pedagogas nepajėgus tenkinti kiekvieno vaiko poreikių. Plečiant miestuose priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo įstaigų ir grupių jose skaičių, situacija turėtų keistis, nes sumažėjus vaikų skaičiui grupėje, pedagogas kiekvienam vaikui galėtų skirti daugiau laiko individualizuodamas ir diferencijuodamas ugdymą pagal vaiko poreikius ir patirtį (Monkevicienė ir kt., 2009).

Pakankamai svarbiu pokyčiu, galinčiu pagerinti priešmokyklinio ugdymo kokybę, pedagogai laiko *glaudesnę tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą*. Tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams lengviau spręsti iškilusias problemas, sėkmingai vykdyti ugdymo procesą. Sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas įmanomas tik diadoje, kai tėvai ir vaikai yra nedalomas vienetas, o priešmokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo ugdymo šeimoje (Birontienė, 2011).

Duomenų analizė leidžia teigti, jog pedagogų grupės respondentai, kaip svarbiausius pokyčius, gerinančius priešmokyklinio ugdymo kokybę, išskiria abu priešmokyklinio ugdymo proceso dalyvius – vaiką ir pedagogą.

Toks pats klausimų blokas su rangine indeksų skale pateiktas ir mokyklų vadovams. Kaip pedagogai, taip ir vadovai svarbiausius pokyčius, galinčius pagerinti priešmokyklinio ugdymo kokybę, išskyrė tiesiogiai priešmokyklinio ugdymo procese dalyvaujančius dalyvius – pedagogą ir vaiką (žr. 20 pav.).

20 pav. Vadovai apie pokyčius sąlygojančius priešmokyklinio ugdymo kokybę mokykloje (N=25)

Dauguma vadovų nurodė, kad svarbiausias pokytis priešmokyklinio ugdymo kokybei yra *kvalifikacijos tobulinimas bei kompetencijų plėtotė*. Pripažįstama, kad mokytojų tobulėjimas ir mokymo gerinimas, jų darbo kokybė, mastas ir lankstumas tiesiogiai susiję su jų profesine branda, asmeniniu ir profesiniu tobulėjimu. Mokytojų tobulėjimas, jų karjeros, tarpusavio santykiai, darbo sąlygos – statusas, atlygis ir vadovavimas – visa tai veikia darbo su vaikais kokybę (Hargreaves A., 1999, p. 9-10).

Tiek pedagogai, tiek įstaigų vadovai neįvardija mokyklos vadybos tarp svarbiausiųjų pokyčių, kurie labiausiai padėtų priešmokyklinio ugdymo kokybei.

Gautų rezultatų pagrindu galima daryti prielaidą, kad priešmokyklinio ugdymo kokybę tiek vadovai, tiek pedagogai pirmiausias sieja su ugdymo proceso tiesiogiais dalyviais – pedagogu ir vaiku.

Klausiant kokius trukdžius kokybiškam priešmokykliniam ugdymui įžvelgia priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir mokyklų vadovai, norėta išsiaiškinti, kaip respondentai paskirsto atsakomybę už priešmokyklinio ugdymo kokybę pagal lygmenis – grupes, kurioje atsakomybė iš esmės deleguota priešmokyklinio ugdymo pedagogui, mokyklos, kur atsakomybė priskiriama vadovui, savivaldybės, kaip priešmokyklinio ugdymo mokyklos steigėjo, bei Švietimo ir mokslo ministerijos, arba valstybės lygmenims, kur kuriama priešmokyklinio ugdymo, kaip švietimo posistemio politika.

Lentelėje (žr. 9 lentelę, t.y. 4 priedas) pateikiama apibendrinti respondentų atsakymai. Respondentai išryškino tokius kokybiškam priešmokykliniam ugdymui trukdžius. *Didelį vaikų skaičių grupėje* kaip trikdį kokybiškam priešmokykliniam ugdymui respondentai nurodo ir grupės lygmeniui, ir mokyklos, ir valstybės lygmenims. Žinoma, pedagogams sudėtingiau yra organizuoti tinkamą ugdymą didesnei grupei. Tai sietina su kitu įvardintu trikdžiu, priskirtu savivaldybės ir valstybės lygmenims – mažas priešmokyklinio ugdymo finansavimu, nuo kurio priklauso ne vien pedagogų atlyginimai, bet ir materialinė bazė – aplinka, mokymo priemonės, priešmokykliniams ugdymui skirtas laikas – vieneri metai ir intelekto išteklių specialios paskirties pedagogų etatai – psichologų, socialinių pedagogų, pedagogų. Daugelis išsivysčiusių pasaulio šalių, mokyklą supranta kaip prioritetinį finansavimo objektą. Valstybė, laukdama iš švietimo sistemos didesnio efektyvumo bei kokybiško ugdymo, turi užtikrinti ir nepertraukiamą, nuolat augantį finansavimą. Lietuvos švietimo išteklių yra ir dar ilgai bus riboti (Švietimo gairės, 2002, p. 95). Nežiūrint to, Lietuva privalo rūpintis švietimo kokybe, nes švietimas yra geresnio tautos gyvenimo, jos išlikimo garantas (Lamanauskas V., 2004). Atliktas tyrimas rodo, kad ugdymo kokybės siekti trukdo ir nepalankus valstybės į priešmokyklinio amžiaus vaiko poreikius, biurokratizmas bei auklėtojos profesijos prestižo menkinimas (maži atlyginimai ir pan.).

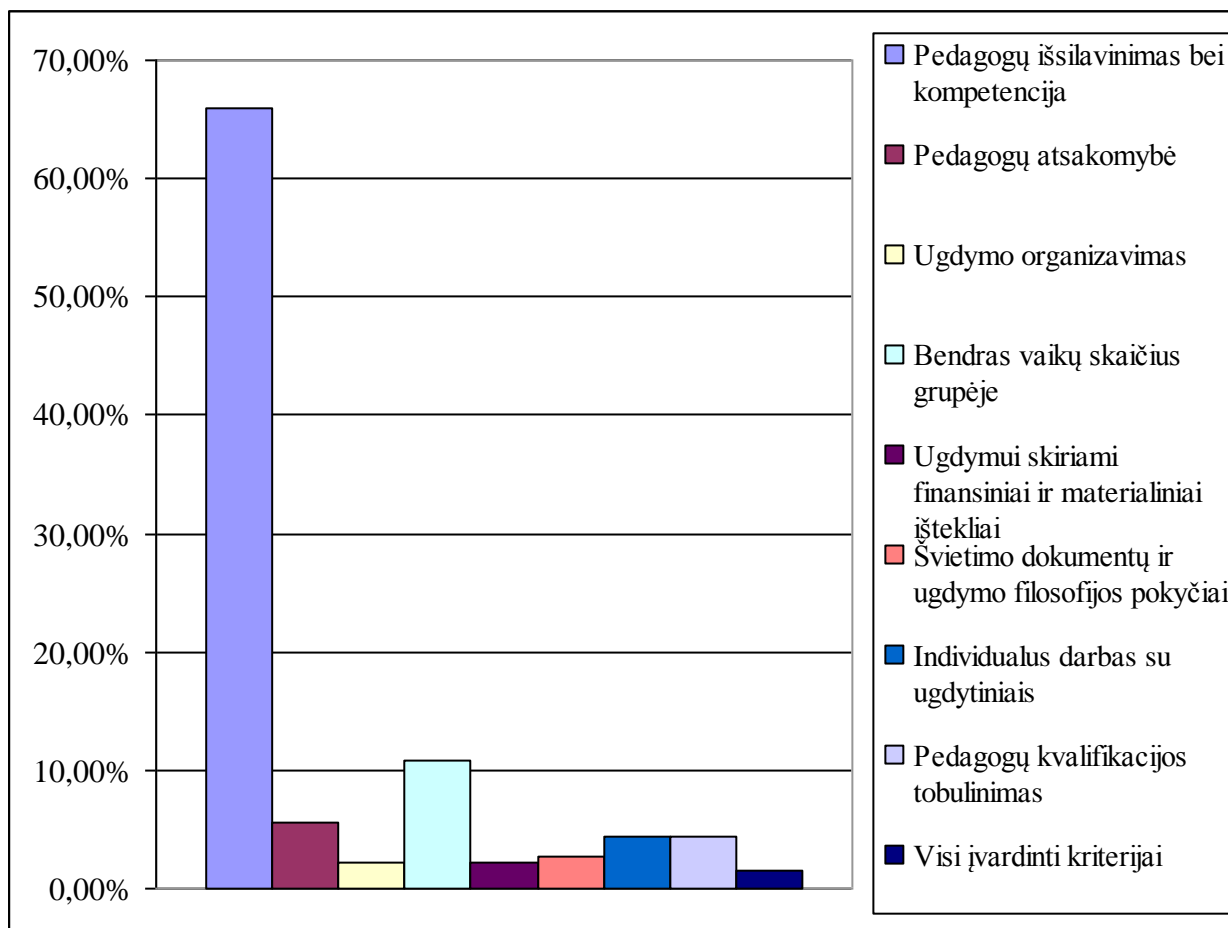
Kitu trukdžių grupė, tiriamųjų nuomone sietina su *tėvų ir mokyklos ryšiu priešmokyklinio ugdymo klausimais: trūksta tėvų dėmėjimosi, supratimo (tėvai orientuoti į senąjį priešmokyklinį ugdymą); trūksta įvairesnių mokyklos ir šeimos bendravimo formų*. Mokyklos vadyba kaip atskiras trukdis neįvardijamas, tačiau netiesiogiai šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas yra mokyklos politikos dalis, valdoma vadybos priemonėmis.

Kita įvardyta trukdžių grupė apibūdinama kaip *pedagogų, dirbančių su priešmokyklinukais, kompetencijų problemos*. Pažymima kiekvienam vadybos lygmenyje, tik išreikštas skirtingai: pedagogams trūksta supratimo, kaip ugdyti vaiko kompetencijas, individualizuoti ugdymą, programas, sisteminti informaciją; grupėje dirba tik vienas kvalifikuotas pedagogas; daugiau turi būti renginių skirtų kvalifikacijos tobulinimui. Gautų duomenų rezultatais galima daryti išvadą, jog tiriamieji neminėdami sąvokos vadyba, kaip trukdį įvardija Visuotinės kokybės kriterijaus nevisavertiškumą.

Gautų rezultatų pagrindu galima teigti, jog vadyba išplečiama už mokyklos ribų – į savivaldybę kaip steigėją. Nors šis tyrimas atliekamas tik instituciniu lygmeniu, vertėtų pastebėti, jog visuotinės kokybės vadybos principus organizacijoje sunku įtvirtinti, jeigu tie principai nėra įtvirtinti aukštesniu lygmeniu.

2.2.2. Tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, požiūrio į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę tyrimo rezultatai

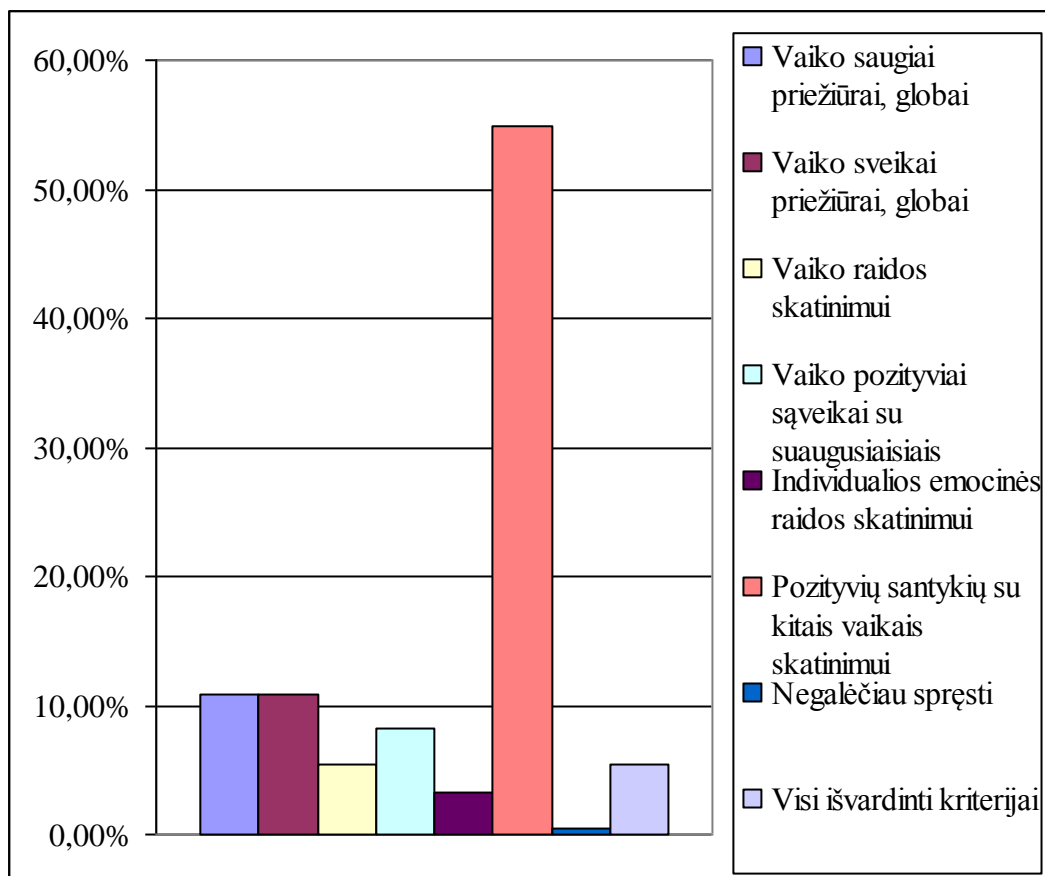
Siekiant išsiaiškinti, kaip tėvai suvokia kas yra kokybiškas priešmokyklinis ugdymas anketoje surašyti teiginiai iš kurių tiriamieji galėjo pasirinkti kelis atsakymus (žr. 21 pav.)

21 pav. Tėvų nuomonė apie veiksnius sąlygojančius kokybišką priešmokyklinį ugdymą (N=170)

Kadangi dauguma apklaustųjų nurodė, kad kokybiškas priešmokyklinis ugdymas sietinas su *pedagogų išsilavinimu bei kompetencija* (65,9 proc.), *bendru vaikų skaičiumi grupėje* (10,9 proc.), *pedagogų atsakomybe bei individualiu darbu su ugdytiniais*, todėl galima teigti, jog tėvai kokybišką priešmokyklinį ugdymą daugiau sieja su pedagogo profesionalumu, proceso organizavimu ir vaikų skaičiumi grupėse.

Norint išsiaiškinti tėvų nuomonę kokie prioritetai turėtų būti keliami priešmokykliniame ugdyme (žr. 22 pav.).

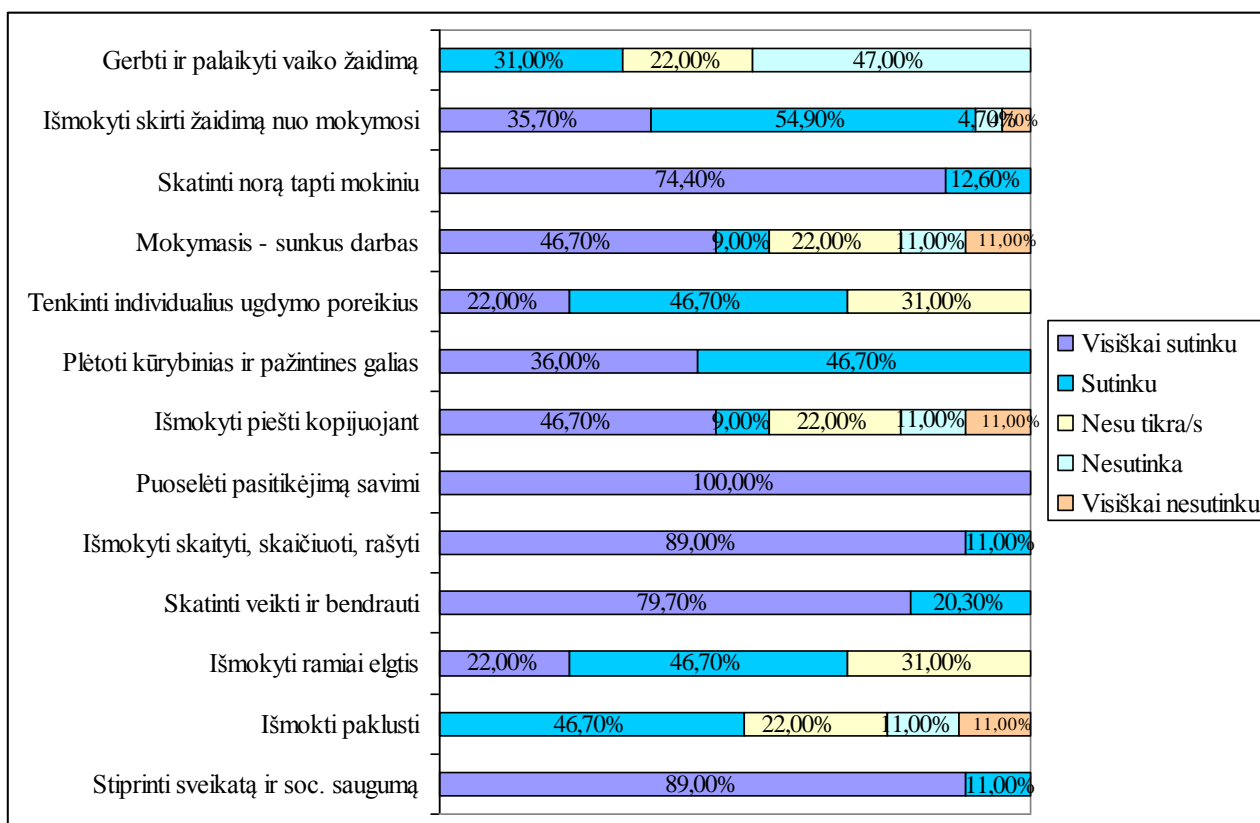

22 pav. Tėvų nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo prioritetus (N=170)

Dauguma (54,9 proc.) tėvų teigia, jog įstaigų priešmokyklinėse grupėse reikėtų daugiausiai dėmesio skirti - *pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimui, vaiko sveiką priežiūrą, globą ir vaiko saugią priežiūrą, globą, vaiko sąveikai su suaugusiaisiais*. Gautų rezultatų pagrindu galima daryti prielaidą, jog tėvų požiūriu daugiausia vaikams turi būti leidžiama sąveikauti su bendraamžiais palankioje aplinkoje ir teikiama suaugusiųjų pagalba reguliuojant tarpusavio santykius. Svarbi ir suaugusiųjų priežiūra, atitinkanti vaiko amžių ir jo galimybes. Saugūs žaislai, įranga ir baldai. Svarbu ir tai, jog turėtų galimybę veikti, ilsėtis, ugdyti savitarnos ir švaros palaikymo įgūdžius. Patenkinti vaiko mitybos poreikius.

Siekiant suvokti, kokius ugdymo proceso keliamus uždavinius respondentai priskiria kokybiškam priešmokykliniam ugdymui, prašyta prie kiekvieno iš jų pažymėti, ar šis uždavinys priskirtinas kokybiškam priešmokykliniam ugdymui. Taikyta ranginė nuostatų skalė (Bitinas, 2006).

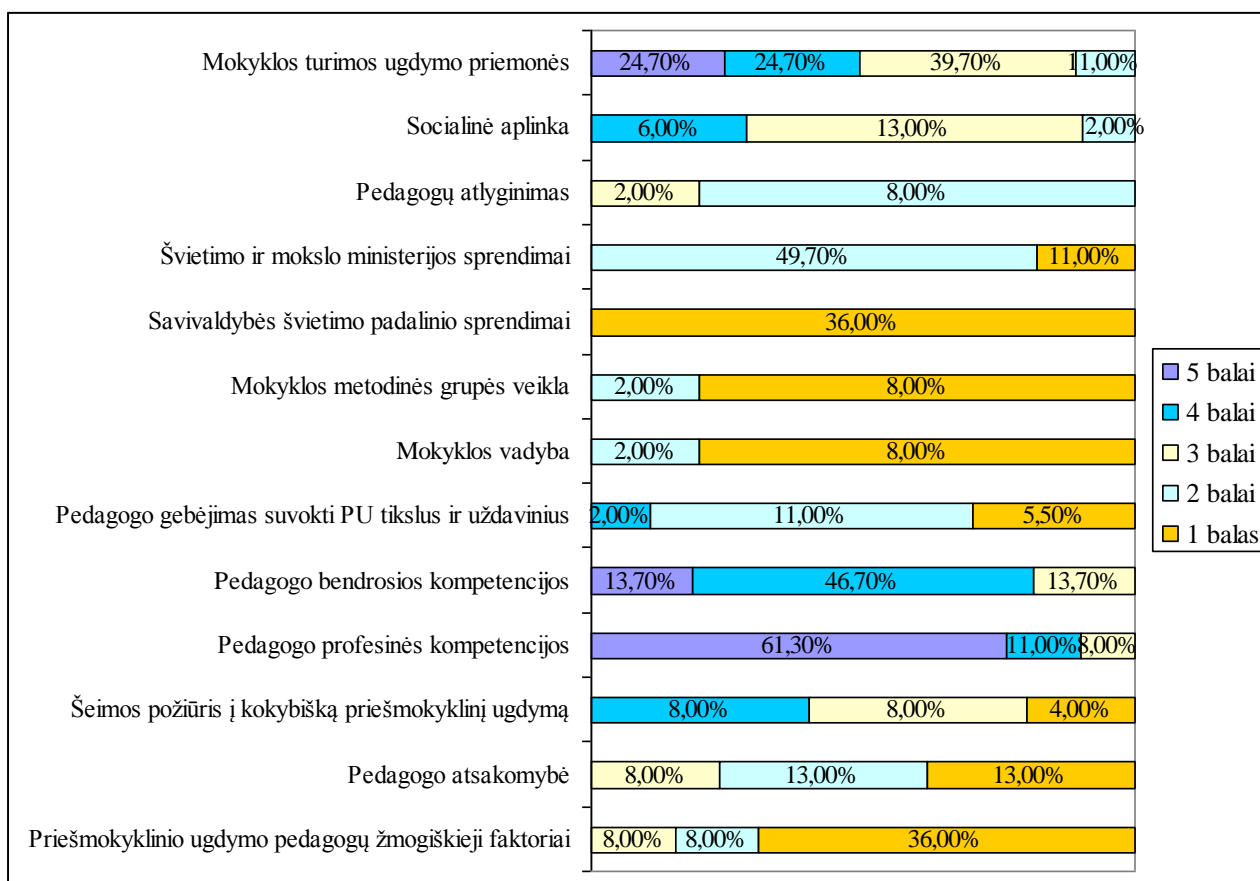
Respondentų požiūriai į kokybiško priešmokyklinio ugdymo uždavinius pasiskirstė skirtingai (žr. 23 pav.).

23 pav. Tėvai apie uždavinių priskyrimą kokybiškam priešmokykliniam ugdymui (N=170)

Visi respondentai tėvai (100 proc.) *visiškai sutinka*, jog *vaiko pasitikėjimo savimi, savivertės bei savivertės puoselėjimas* yra pagrindinis uždavinys siekiant kokybiško vaiko ugdymo. Labai svarbus, tėvų manymu, kokybiško priešmokyklinio ugdymo uždavinys yra *sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą bei garantuoti jo socialinį saugumą* (89 proc.), *skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais* (79,7 proc.), tačiau tėvai prie kokybiško priešmokyklinio ugdymo uždavinių priskiria ir *skatinti vaiko norą tapti mokiniu* (74,4 proc.), *vaiką išmokyti skaičiuoti, skaityti, rašyti* (89 proc.), *išmokymą skirti žaidimą nuo mokymosi, tinkamai elgtis per pamoką ir nelankstyti per pertrauką* bei *išmokyti piešti kopijuojant piešinių šablonus*. Gautų rezultatų pagrindu galima daryti išvadą, jog daug tėvų teoriškai suvokia šiuolaikinio ugdymo aktualijas, jo paskirtį, tačiau sunkiai atsisako egzistuojančiojo praktikoje požiūrio jog svarbiausia išmokyti vaiką skaityti, rašyti, skaičiuoti, išmokyti paklusti suaugusiajam, įdiegti supratimą, jog mokymasis – sunkus darbas.

Siekiant išsiaiškinti tiriamųjų požiūrį į tai, kokie 5 svarbiausi veiksniai sąlygoja priešmokyklinio ugdymo kokybę. Respondentams pateikta klausimų grupė ranginės indeksų skalės forma pateikta 13 tikėtinų priešmokyklinio ugdymo kokybę sąlygojančių veiksnių ir paprašyta nurodyti 5 svarbiausius veiksnius vertinant kiekvieną kriterijų remiantis 5 balų skale: 5 – labai daug dėmesio skiria; 4 – daug dėmesio skiria; 3 – pakankamai dėmesio skiria; 2 - mažai dėmesio skiria ir 1 – neskiria (žr. 24 pav.).

24 pav. Tėvai apie veiksnius, sąlygojančius priešmokyklinio ugdymo kokybę (N=170)

Tėvai taip pat pripažįsta, kad pagrindinis priešmokyklinio ugdymo kokybę sąlygojantis veiksnys yra *pedagogų profesinės bei bendrosios kompetencijos, mokyklos turimos ugdymo priemonės*, todėl galima teigti, jog tėvų grupės respondentai kaip svarbiausiu veiksniu, lemiančiu priešmokyklinio ugdymo kokybę, išskiria pedagogo profesionalumo svarbą ir turimų ugdymo priemonių įtaką.

Siekiant užtikrinti aukštą priešmokyklinio ugdymo(si) kokybę, būtina modernizuoti materialinę ir techninę ugdymo įstaigų bazę. Šiandieninė ikimokyklinio ugdymo materialinė bazė yra gana silpna, o valstybės dėmesys ikimokykliniam ugdymui – nepakankamas. Valstybės mastu ikimokyklinis ugdymas nelaikomas viena iš labai svarbių ugdymo grandžių, todėl ikimokyklinio ugdymo įstaigos neįtraukiamos į atnaujinimo ar modernizavimo programas, o valstybės biudžetas jų ugdymo reikmėms neskiria lėšų. Savivaldybės taip pat tik minimaliai palaiko ikimokyklinio ugdymo įstaigų funkcionavimą (darbuotojų atlyginimai, komunalinės paslaugos ir kt.), bet neinvestuoja į jų ugdymo plėtotę (ugdymo priemonės, žaislus ir pan.). Kai kurios ikimokyklinio ugdymo įstaigos ugdymą plėtoja vien iš rėmėjų lėšų (Bruzgelevičienė R., 2001. p. 17).

Paprašius tėvų grupės respondentų pateikti pasiūlymus priešmokyklinės ugdymo grupės kokybės gerinimui gauti tokie rezultatai (žr. 10 lentelę.).

Tėvų, auginančių priešmokyklinio amžiaus vaikus, pasiūlymai priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimui (N=170)

Kategorija	Teiginių dažnis	Subkategorija
Pasiūlymai priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimui	110	Mažinti vaikų skaičių grupėje
	30	Finansavimo stoka
	10	Skatinti pedagogus siekti aukštesnės kvalifikacijos
	10	Per žaidimus mokyti skaityti, rašyti
	10	Daugiau bendradarbiavimo tarp tėvų ir pedagogų

Vienas iš pasiūlymų, kurį išskiria dauguma respondentų įvardija per didelį vaikų skaičių: „*Tai vis dėlto per didelis vaikų skaičius. Tai nukenčia kokybę*“, „*Su per dideliu vaikų skaičiumi grupėje pedagogui labai sunku kokybiškai organizuoti ugdymą*“. Daugelis tėvų teigia, kad priešmokyklinis ugdymas finansuojamas nepakankamai: „*...finansavimas galėtų būti toks, kad visiems vaikams visada visko užtektų*“, „*Šiandieninė priešmokyklinio ugdymo materialinė bazė yra gana silpna*“, „*... būtinų vaikų ugdymo priemonių, žaislų, naujo inventoriaus (sporto ir kt.) vaikams ir pan. trūkumas*“. Visos materialinės ir finansinės priežastys turi įtakos ugdymo(si) kokybės siekimui ir jo įgyvendinimui. Respondentai kaip pasiūlymą ugdymo(si) kokybės gerinimui įvardijo pedagogų kompetencijos stoką. Akivaizdu, jog nemaža dalis tėvų nori, kad daugiau būtų mokymo elementų. „*Per žaidimus mokyti skaityti, rašyti*“, todėl galima teigti, jog dalis pasiūlymų orientuoti į vaiko paruošimą mokyklai.

2.2.3. Pradinio ugdymo mokytojų požiūrio į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę tyrimo rezultatai

Sudarant struktūruoto interviu klausimus pradinio ugdymo mokytojams remiantis mokslinės literatūros analize priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimu. Struktūruoto interviu duomenų analizė teikiama 11 lentelėje.

Pradinio ugdymo mokytojų nuomonės apie priešmokyklinio ugdymo kokybę

Kategorija	Teiginių dažnis	Subkategorija
Priešmokyklinio ugdymo kokybės	4	- tai nuolatinis naujovių diegimas;
	3	- vaiko laisvė reikšti savo nuomonę, pasirinkti;

samprata	2	- sąlygų vaikų žaidimui sudarymas;
	2	- turininga kasdieninė veikla;
	2	- geros vaiko emocijos;
	2	- vaikų pasiekimai, išmokyti skaityti, rašyti.
	1	- malonus vaiko ir pedagogo, vaikų tarpusavio bendravimas;
	1	- vaiko ugdymo būdų įvairovė;
	1	- geros ugdymo sąlygos.
Kriterijai	8	- Drąsinimas vaiką veikti savarankiškai, saugiai ir kompetentingai bendradarbiauti;
atspindintys		
kokybišką	4	- vaiko raidą skatinanti aplinka;
priešmokyklinį	3	- pozityvi sąveika su suaugusiaisiais;
ugdymą	3	- pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas.
Pedagogų	8	- Noras tobulėti, kelti kvalifikaciją. Ne būti abejingam naujoms idėjoms;
žmogiškieji faktoriai		
labiausiai įtakoiantys	6	- jausti atsakomybę už savo darbą;
kokybišką	4	- daugiau bendradarbiauti su vaikų tėvais.
priešmokyklinį		
ugdymą		
Profesiniai mokytojų	9	- Mokytojų profesinis patyrimas, profesinės kvalifikacijos tobulinimas ir atitinkamas išsilavinimas;
faktoriai labiausiai		
įtakoiantys	9	- mokytojo elgesys ir sąveika su vaiku.
kokybišką		
priešmokyklinį		
ugdymą		
Pasiūlymai	9	- Mokytojams gilinti žinias apie kokybišką priešmokyklinį ugdymą;
priešmokyklinio		
ugdymo kokybės	9	- daugiau bendradarbiauti su tėvais ir pradinio ugdymo pakopos mokytojais.
gerinimui		

Kokybinio tyrimo duomenų analizė parodė, jog dalis tiriamųjų priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą sieja su *nuolatiniu naujovių diegimu, vaiko laisve reikšti savo nuomonę, sąlygų vaikų žaidimui sudarymu, turininga kasdieninė veikla, geromis vaiko emocijomis, maloniu vaiko ir pedagogo, vaikų tarpusavio bendravimu, vaiko ugdymo būdų įvairove taip pat vaikų pasiekimais,*

išmokyti skaityti, rašyti, todėl galima teigti, jog daug pradinio ugdymo mokytojų suvokia šiuolaikinio ugdymo aktualijas, tačiau dalis jų sunkiai atsisako praktikoje egzistuojančių požiūrių, pvz., *įdiegti supratimą, jog mokymasis – sunkus darbas, išmokyti vaiką skaityti, rašyti, skaičiuoti, išmokyti paklusti suaugusiajam* ir pan., t.y. labiau pritaria drausme ir tvarka, vyresniojo hierarchija grįstai pedagogikai. Pradinių klasių mokytojų lūkesčiai iš tikrųjų gali būti laikomi svarbiu veiksmu priešmokyklinio ugdymo organizuojamam vaikų ruošimui mokyklai.

Duomenų analizė leidžia teigti, jog išryškėję pradinių klasių mokytojų lūkesčiai nėra nuoseklūs: dalis mokytojų labiau pritaria ankstesniajam rengimui mokyklai atstovaujantiems teiginiais „...*vaikui lengviau pasiekti geresnių rezultatų, kai ateina į mokyklą turėdami daugiau žinių*“, „...*privalo turėti pradinius skaitymo, rašymo įgūdžius*“, dalis – į vaiką orientuotam ruošimui, kita dalis nenuosekliai pasirenka teiginius pagal alternatyvas, todėl galima teigti, jog aiškaus apsisprendimo dėl priešmokyklinio ugdymo kokybės dalis pradinio ugdymo mokytojų, kaip ir kiekybiniame tyrime dalyvavusių priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir įstaigų vadovų, neturi.

Siekiant išsiaiškinti, kokius kriterijus priskiria, pradinių klasių mokytojai, kokybiškam priešmokykliniam ugdymui, paaiškėjo, jog jų požiūriu ugdymo kokybę atspindi kriterijai, kaip *vaiko raidą skatinančia aplinka, pozityvi sąveika su suaugusiais bei vaikais ir emocinės raidos skatinimas*, todėl galima teigti, jog pradinių klasių mokytojos suvokia šiuolaikinio ugdymo aktualijas.

Kadangi dauguma mokytojų teigia, jog labiausiai įtakojantis kokybišką priešmokyklinį ugdymą faktorius yra pedagogo tobulėjimas, todėl galima daryti išvadą, jog tiek įstaigų vadovai, pedagogai, tėvai, tiek pradinių klasių mokytojai suvokia, jog labai svarbu siekti aukštesnės kvalifikacijos, tobulėti, būti atviram naujoms idėjoms. Daugelis edukologų pripažįsta, kad mokytojas yra pagrindinis švietimo kaitos ir mokyklos tobulinimo veiksnys (Hargreaves A., 1999, p. 9).

Daugumos respondentų pasiūlymai orientuoti į pedagogo profesines kompetencijas, kvalifikaciją, išsilavinimą, todėl galima prielaidą, jog kuo aukštesnis (universitetinis) išsilavinimas, kvalifikacija, tuo tikėtina, kad ugdymo kokybė bus aukštesnė, nes pedagogas yra įgijęs ne tik gebėjimų ugdyti vaiką, bet ir gebėjimų atlikti tyrimus.

Išryškinamas ir bendradarbiavimas su tėvais ir pradinio ugdymo mokytojais „...*priešmokyklinio ugdymo pedagogai turi daugiau bendrauti ir bendradarbiauti su mumis tik taip mes žinosime kokie vienų ir kitų lūkesčiai*“, „...*būtina glaudžiai bendrauti su tėvais. Jie juk ugdymo proceso dalis, žinoti jų lūkesčius, supažindinti juos su pagrindiniais priešmokyklinio ugdymo uždaviniais, programa ir t.t.*“. Tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams lengviau spręsti iškilusias problemas, sėkmingai vykdyti ugdymo procesą (Birontienės, 2011).

Atlikti tyrimai rodo, jog priešmokyklinio ugdymo pedagogams praktikoje yra svarbu, kaip pradinio ugdymo mokytojai įvertina jų ugdytus vaikus – kaip „gerai parengtus mokyklai” ar kaip „silpnai parengtus”. Būtent tokiu sprendiniu pradinio ugdymo pakopa vertina ir priešmokyklinio ugdymo kokybę. O sprendinys, kaip rodo duomenų analizė, gali ir neatitikti tų kriterijų, kurie pagal susitarimą laikytini kokybiško priešmokyklinio ugdymo kriterijais. Kad mokykloje būtų nuosekliai laikomasi švietimo numatytos ugdymo krypties visose ugdymo pakopose, neabejotinai gali turėti lemiamos įtakos mokyklos ugdymo proceso vadyba, tiriamu atveju – paslaugos, t.y. kokybės vadyba.

IŠVADOS

1. Remiantis atlikta mokslinės literatūros analizė galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata dažniausiai aiškinama, remiantis bendromis vadybos teorijomis, kurios taikomos tiek bendrojoje, tiek ir švietimo (taikomojoje) vadyboje. Priešmokyklinis ugdymas ir jo kokybė apima daug aspektų nuo dvasinės iki edukacinės vaiko raidos, kas suponuoja priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratos įvairovę. Vienas iš svarbių ugdymo(si) kokybės kriterijų yra tai, ar įstaigų parengtas ugdymo(si) turinys bei jo įgyvendinimas atitinka nacionalinius tikslus bei nacionalines ugdymo turinio gaires. Tačiau kokybiškas ugdymas(is) privalo būti orientuotas į vaiko pasiekimų standartus ir remtis kiekvienam amžiaus tarpsniui būdingais vaiko raidos požymiais bei vaiko ugdymosi logika. Pabrėžtina, kad vaiko poreikių tenkinimas tiek užsienyje, tiek ir Lietuvoje laikomas esminiu kokybės kriterijumi. Priešmokyklinio ugdymo kokybė priklauso nuo ugdymo turinio ir jo organizavimo, individualaus darbo su ugdytiniais ir grįžtamojo ryšio palaikymo, ugdymo(si) išteklių, pedagogų kvalifikacijos ir jos tobulinimo. Visus juos galima sugrupuoti į tris segmentus: priklausomus nuo pedagogo, nuo aplinkos ir nuo ugdytinio bei jo šeimos.

2. Empirinio tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad įstaigos vadovų ir pedagogų samprata apie kokybišką priešmokyklinį ugdymą panaši:

- Dauguma priešmokyklinių grupių pedagogų ir vadovų žino šiuolaikinio ugdymo aktualijas, taip pat žino priešmokyklinio ugdymo tikslus, jo paskirtį, tačiau neatsisako egzistuojančio praktikoje požiūrio t.y. vaiką *mokyti skaityti, skaičiuoti, rašyti; įdiegti, jog mokymasis – sunkus darbas.*
- Didžioji dalis pedagogų bei vadovų, kaip svarbiausiu veiksniu, lemiančiu priešmokyklinio ugdymo kokybę, išskiria pedagogo profesionalumo svarbą ir socialinės aplinkos įtaką.
- Mokyklos vadybos, kaip vieno iš veiksnių, įtakančio priešmokyklinio ugdymo kokybę, nei pedagogai nei vadovai svarbiausiems veiksniams nepriskiria. Todėl, galime teigti, kad vadovų dalyvavimo reikšmingumas šiame procese nėra pakankamai įvertintas.
- Dalis trukdžių, turinčių, respondentų požiūriu, didžiausią neigiamą įtaką kokybiškam priešmokykliniam ugdymui institucijos lygmeniu, galėtų būti pašalinti sėkmingai organizavus visuotinės kokybės vadybos ar kitą tikslingą mokykloje pritaikytą kokybės valdymo sistemą, nes yra priklausomi nuo vadybos. Respondentų įvardyti trukdžiai – *silpni tėvų ir mokyklos ryšiai priešmokyklinio ugdymo klausimais: stinga tėvų dėmesio; stinga tėvų supratimo (tėvai orientuoti į senąjį priešmokyklinį ugdymą); stinga įvairesnių mokyklos ir šeimos bendravimo formų, mokytojų, dirbančių su priešmokyklinukais, kompetencijų problemos ir kt.,* struktūruoto interviu metodu

išryškintas veiksnys pradinio ugdymo mokytojų lūkesčiai priešmokyklinio ugdymo atžvilgiu – sietini su mokyklos ugdymo proceso, jame – ir ruošimo mokyklai, kokybės vadyba.

- Dalis trukdžių, turinčių, respondentų požiūriu, didžiausią neigiamą įtaką kokybiškam priešmokykliniam ugdymui instituciniu lygmeniu yra nuo mokyklos nepriklausomi. Respondentai įvardija priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos trūkumų savivaldybės lygmeniu: *per didelį vaikų skaičių grupėse, prastą materialinį aprūpinimą, specialios paskirties darbuotojų – psichologų, socialinių pedagogų, mokytojo pagalbininko (antrojo mokytojo) etatų stygių, finansavimo ydas* ir kt. priskiria valstybės lygmeniui.

3. Tėvų apklausos rezultatai parodė:

- Dauguma tėvų nėra susipažinę su pagrindiniu priešmokyklinio ugdymo tikslu, ugdymo programomis, jie pageidauja ugdymo programose numatytų vaiko kompetencijų ugdymo. Būtina pažymėti, kad tėvai taip pat pageidauja akademinų vaiko pasiekimų: *skaitymo, rašymo, skaičiavimo*, taip pat, kad vaikas išmoktų *ramiai sėdėti* ir kt.. Tai rodo, kad tėvai nepakankamai informuoti apie esmines priešmokyklinio ugdymo nuostatas.

- Svarbiausiu veiksniu, sąlygojančiu priešmokyklinio ugdymo kokybę tėvų pripažįstamas mokytojo profesinės kompetencijos, mokyklos turimos priemonės.

- Daugumos tėvų pateikti pasiūlymai kokybiškam priešmokykliniam ugdymui yra: *vaikų skaičiaus mažinimas priešmokyklinėse grupėse, didesnis finansavimas, vaikų per žaidimus mokymas skaityti, skaičiuoti bei daugiau bendradarbiauti su tėvais*.

4. Remiantis struktūruoto interviu duomenų analize galima teigti, kad dauguma pradinio ugdymo mokytojų susipažinę su pagrindiniu priešmokyklinio ugdymo tikslu, priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijais, tačiau dalis jų sunkiai atsisako praktikoje egzistuojančių požiūrio, pvz., *įdiegti supratimą, jog mokymasis – sunkus darbas, išmokyti vaiką skaityti, rašyti, skaičiuoti, išmokyti paklusti suaugusiajam*, t.y. labiau pritaria drausme ir tvarka, vyresniojo hierarchija grįstai pedagogikai.

REKOMENDACIJOS

Siekiant gerinti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ugdymo organizatoriams ir teikėjams, tikslinga:

- Sudaryti priešmokyklinio ugdymo programų kokybės kriterijų aprašą, skatinantį pedagogus konstruojant ir tobulinant ugdymo turinį remtis į vaiką bei jo ugdymąsi orientuota šiuolaikine filosofija, atliepti bendruomenės kultūros vertybes, vaiko poreikius, galimybes bei jo ugdymosi logiką, parodantį šiuolaikinius ugdymo(si) turinio sudarymo būdus.
- Gerinti tėvų informavimą apie programas, didinti pedagogų darbo su tėvais motyvaciją, skatinti pedagogus taikyti tėvams patrauklius jų įtraukimo į vaikų ugdymo procesą.
- Didinti priešmokyklinio ugdymo finansavimą „krepšelio“ principu, laiduojant pakankamą finansinį geresnės ugdymo kokybės pagrindą.

Siekiant gerinti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, pedagogams būtina:

- Prisiimti asmeninę atsakomybę už ugdymo kokybę įstaigoje, aktyviai domėtis šiuolaikinėmis ugdymo aktualijomis, nuolat išbandyti ir taikyti naujus ugdymo būdus, tobulinti laiko vadybos ir organizuotumo gebėjimus, numatyti savo karjeros žingsnius.
- Inicijuoti konstruktyvų tėvų dalyvavimą vaiko ugdymo procese įstaigoje, pristatyti programas bei ugdymo įstaigos funkcijas tėvams, kaip potencialiems ugdymo kokybės siekių partneriams, kurti ir tobulinti atviro komunikavimo su tėvais sistemą šiuolaikinėmis informacinėmis priemonėmis.
- Kurti ir tobulinti aplinką, padedančią vaikui jaustis jaukiai, ugdytis savigarbą, identifikuotis su bendruomenės vertybėmis, praktikuoti saviugdą būdus.

LITERATŪRA

1. Adams D. K. (2005). *International Perspectives on Early Childhood Education*. // *Education Policy* 25(1), p. 65–91.
2. Balčiūnas S., Valuckienė J. (2009). *Nauda kaip mokyklos įsivertinimo proceso kokybės rodiklis: mokytojų nuomonės tyrimas*. // 9-oji E. Galvanausko vardo tarptautinė mokslinė konferencija. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. ISSN 1648-9098.
3. Barkauskaitė M. (2001). *Paaugliai: sociopedagoginė dinamika: monografija*. Vilnius: VPU leidykla.
4. *Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa* (2002). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
5. *Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa*. (2003). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
6. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika* (2002). I dalis. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
7. *Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai* (2003). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
8. Birontienė Z. (2011). *Darželio, šeimos ir mokyklos pedagoginio bendradarbiavimo poveikis priešmokyklinio amžiaus vaikų sveikatos žinių plėtrai*. // *Tiltai*. Klaipėda: KU, nr. 3(56), p. 309–322.
9. Bitinas B. (2007). *Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai*. // *Pedagogika*. ISSN 1392-0340. Vilnius: VPU, nr. 83, p. 9-15.
10. Blandford S., Knowles K. (2009). *Developing Professional Practice 0-7*. England: Pearson Education Limited.
11. Brazdeikis V. (2009). *Informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis papildytų edukacinių aplinkų kaita*. // *Informacijos mokslai* nr. 50, p. 57–63.
12. Bruzgelevičienė R. (2001). *Lietuvos švietimo kaita*. Vilnius: Garnelis
13. Burškaitienė R., Vilkonienė M. (2009). *Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai* // *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2009, nr. 2(23) p.111-117
14. Cryer D. (1999). *Defining and assess in gearly child hood program quality*. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science.
15. Cryer D. (2008). *Creating High Quality Pres chool Education Programs*. Frank Porter Graham Child Development Institute. University of North Carolina at Chapel Hill. [žiūrėta 2013-04-24].

Prieiga

per

internetą:

- <<http://www.arkansas.gov/childcare/abc/pps/Creating%20High%20Quality%20Preschool%20Education%20Programs.ppt>>
16. Eshach H. (2007). *Bridging In-School and Out-of-School Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education*. // Journal of Science Education and Technology, Vol. 16, No. 2, p. 171–190.
 17. Evans, J. R.; Dean, J. W. (2003). *Total Quality: Management, Organizations, and Strategy*. 3th ed. THOMSON South – Western, Australia.
 18. *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK-3219. Prieiga per internetą: <<http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=119889>>
 19. Gedminienė D., Gumuliauskienė A. (2008). *Ugdymo kokybės vertinimas bendrojo lavinimo mokykloje: mokytojų ir mokinių požiūris*. // Acta Paedagogica Vilnensia, 21, p. 75-88.
 20. Gilmore A. (2003). *Services, marketing and management*. London: SAGE Publications.
 21. Gudžinskienė V. (2001). *Mokyklinio nerimastingumo rodikliai ir juos nulemiantys veiksniai*. // Pedagogika. ISSN 1392-0340. Vilnius: VPU, nr. 48, p. 91-99.
 22. Hargreaves, A. and M. Fullan (1999). *What's Worth Fighting for Out There?* Teachers' College Press, New York.
 23. Hargreaves A. (1999). *Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai*. Vilnius: Tyto alba.
 24. Helburn S.; Howes C. (2006). *Dimensions of pedagogical quality in preschool*. // International Journal of Early Years Education. Vol. 15, No. 2, p. 197–217.
 25. Jėčiuvienė. (2008). *Studentų mokymo kokybės veiksniai*. // Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. ISSN 1392-1142. Kaunas: VDU, nr. 45, p. 47-55
 26. Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
 27. Jucevičienė P. (2007). *Besimokantis miestas*. Monografija. Kaunas: „Technologija“.
 28. Juodaitytė A., Martišauskienė D. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasiūmų kontekstualizavimas Lietuvos respublikos švietimo dokumentuose*. // Mokytojų ugdymas - Teacher Education: mokslo darbai. ISSN 1822-119X. 2008, nr.11(2). p. 116-134. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
 29. Kardelis K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
 30. Kaziliūnas A. (2007). *Kokybės vadyba*. Vilnius: MRU.
 31. Kazlauskienė I., Šaparnis G. (2007). *Managerial competences diagnostics of preschool education institutions* // Socialiniai tyrimai, 2 (10), p. 49-59.
 32. Kukanauzienė L., Ričkuvienė I. (2003). *Kalbos lavinimo galimybės priešmokyklinuko veikloje*. // Priešmokyklinis ugdymas ir pradinė mokykla: patirtis, idėjos. Respublikinės

- mokslinės konferencijos medžiaga [Šiauliai, 2003m. balandžio 11d.] (p.109). Šiauliai: Šiaulių Gytarių pagrindinė mokykla.
33. Layzer J. I., Goodson B. D. (2006). *The „quality“ of early care and education settings. Definitional and measurement issues. Evaluation review, Vol. 30, No. 5, p. 556–576.*
 34. Lambert G. ir Capizzano J. (2005). *Preschool Curriculum Evaluation Research. U. S. Department of Education Institute for Educational Sciences Evaluation of The Creative Curriculum for Preschool. Conference Paper. USA, American Education Research Association.*
 35. Landsbergienė A. (2009). *Priešmokyklinių ugdymo įstaigų vadovų požiūris į vadovo elgesio bei bendravimo ypatumų veiksnius // Pedagogika, 80, p. 107-113.*
 36. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo įstatymas (2011) // Valstybės Žinios, Nr. 38-1804.
 37. Lipinskienė D. (2002). *Edukacinė studentų įgalinanti studijuoti aplinka. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, edukologija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.*
 38. Longworth N. (2006). *Learning sites, Learning regions, Learning Communities: Life long learning and local government. London: Routledge.*
 39. Luobikienė I. (2011). *Socialinių tyrimų metodika. Kaunas: Technologija.*
 40. Malinauskienė, D. (2010). *Naujos tyrimais grįstos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo informavimo sistemos projektavimo galimybės.// Mokytojų ugdymas – TeacherEducation: mokslo darbai. ISSN 1822-119X. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, nr. 14(1), p. 190-193.*
 41. Martišauskienė D. (2008). *Pedagogų ir tėvų nuostatos į ikimokyklinio ugdymo tikslus, formas, metodus (atvejo analizė). // Jaunųjų mokslininkų darbai. ISSN 1648-8776. 2008, nr.4(20), p.186-191. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.*
 42. Martišauskienė D. (2008). *Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę Kretingos lopšelyje-darželyje „Ažuoliukas“. // Jaunųjų mokslininkų darbai. ISSN 1648-8776. 2008, nr.1(17), p.89-92. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla*
 43. Martišauskienė D. (2010). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo modeliavimas tiriant tėvų - vartotojų poreikius. Daktaro disertacijos santrauka, Edukologija, 07 S.*
 44. Martišauskienė D. (2011). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vadybos sistemai būdingų požymių dinamika, įvairiapusiškumas ir jos vertinimas: paslaugų teikėjų (vadovų, pedagogų) požiūriu. // Tiltai. ISSN 1392-3137. Klaipėda: KU leidykla, nr. 2, p. 163-176.*
 45. *Mokyklų tobulinimo programa, skirta Lietuvos Tūkstantmečiui [žiūrėta 2013-04-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>.*

46. Monkevičienė, O., ir kt. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*. Ataskaita.
47. *Nacionalinis švietimo forumas (2004a): steigiamosios konferencijos rezoliucija* [žiūrėta 2013-04-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.unesco.lt/?page=377>>
48. *Nacionalinis švietimo forumas (2004b): Lietuvos „Švietimo visiems“ veiksmų planas* [žiūrėta 2013-04-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.forumas.smm.lt/doksv/planas.html>>
49. Neifachas S. (2008). *Vaikų ugdymas darželyje: dabartis ir ateities perspektyva*. Vilnius: Ciklonas, 2008.
50. Neifachas S. (2010). *Priešmokyklinio ugdymo sistemos valdymo funkcijų teorinis-prakseologinis kontekstualizavimas Lietuvos švietimo politikos kaitos procesuose* // Daktaro disertacija. Šiauliai: ŠU.
51. Patackaitė J., Žemaitienė V. (2010). *Užsienio kalbos mokymo(si) tęstinumas – iššūkis kalbų pedagogams* // Vilniaus kolegija, Nr. 2, p. 198-207.
52. Pranaitytė, R., Malinauskienė, D. (2011). *Pedagogų nuomonė apie kokybišką vaikų ugdymą sąlygojančius veiksnius ikimokyklinėse įstaigose*.// Jaunųjų mokslininkų darbai. ISSN 1648-8776. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, nr. 3(32), p. 54-61.
53. *Priešmokyklinio ugdymo kokybė*. // Švietimo problemos analizė. ISSN 1842-4156. Švietimo ir mokslo ministerija, nr. 13 (77), p. 1-12.
54. *Priešmokyklinio ugdymo koncepcija* (2000). Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 1374.
55. Pukelis K. (1998). *Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos*. Kaunas: Versmė.
56. Sakalas A. (2012). *Žinių vadyba: besimokančios įmonės kūrimas*. Kaunas: Technologija.
57. Stančienė D. M., Žilionis J. (2006). B. Bitinas ir L. Jovaiša: filosofinės ugdymo paradigmos // *Pedagogika*. ISSN 1392-0340. Vilnius: VPU, nr.83, p. 35-38.
58. Survutaitė D. (2012). Marijonos Barkauskaitės gyvenimo ir veiklos kontūrai. In: Rugsėju ženklinta. Sud. D. Survutaitė, J. Dautaras. Vilnius: VPU leidykla.
59. *Švietimo gairės (2002). Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos*. Vilnius: Švietimo plėtotės centras.
60. Ušeckienė L., (2003). *Darbingo amžiaus asmenų pasitenkinimo kvalifikacijos kėlimo kursų dėstytojais ypatumai*. // *Pedagogika*. ISSN 1392-0340. Vilnius: VPU, nr. 69, p. 12-18.
61. Valantinas A., Čiuladienė G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą: ar tai problema Lietuvos mokyklose? // *Socialinis darbas*. ISSN 2029-2775. Vilnius: MRU, nr. 12 (1), p. 401-410.
62. Valiuškevičiūtė A.; Bukantaitė D.; ir kt. (2008). *Švietimo organizacijų kokybės vadyba*. Kaunas: VDU.

63. Van Damme D., Van der Hijden P. and Campbell C. (2004). *International Quality Assurance and Recognition of Qualification sin Higher Education*. Europe: OECD.
64. Vilkonienė M. (2007). *Bendrojo išsilavinimo kokybė: samprata, problematika, praktika*. Vilnius: Ciklonas.
65. Volungevičienė A. (2008). *Nuotolinio mokymo(-si) turinio kokybės reflektivaus vertinimo projektavimas*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
66. Wangmann J. (1992). *Quality by design: What dowe know about quality in early leraning and hild care, and what do we think?* A literature review.
67. Želvys R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba: mokomoji priemonė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

PRIEDAI

Anketa

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas priešmokyklinėse ugdymo įstaigose

**Gerbiamas Vadove,
priešmokyklinio ugdymo grupės Pedagoge,**

Kreipiuosi į Jus, prašydama dalyvauti tyrime, kuris atliekamas Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistro studijų programos *Švietimo kokybės vadybos* studentės Jurgitos Stasiukynienės. Tyrimo tikslas – ištirti priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ypatumus vadovų, pedagogų ir tėvų nuomonės aspektu. Prašytume kuo išsamiau atsakyti į anketos klausimus.

Tyrimo metu gauti duomenys bus apibendrinti ir panaudoti magistro darbe. Atsakymų konfidencialumą garantuojame. Jūsų pageidavimu tyrimo rezultatai gali būti pristatyti įstaigos bendruomenei pagal susitarimą.

Dėkojame Jums už dalyvavimą šiame tyrime.

1. Kam, Jūsų nuomone, priešmokyklinėje grupėje daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama?
(Vertinant kiekvieną kriterijų remkitės 5 balų skale: 5 – labai daug dėmesio skiria; ..., 1 – neskiria, pažymėkite X sau tinkantį langelį).

	5	4	3	2	1
Vaiko saugiai priežiūrai, globai					
Vaiko sveikai priežiūrai, globai					
Vaiko raidos skatinimui					
Vaiko pozityviai sąveikai su suaugusiaisiais					
Individualios emocinės raidos skatinimui					
Pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimui					

2. Kuriuos iš žemiau išvardintų uždavinių priskirtumėte kokybiškam priešmokykliniam ugdymui? (Prie kiekvieno bruožo pasirinktą sau tinkamą atsakymo variantą pažymėkite langelyje X).

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nesu tikras/a	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo socialinį saugumą					
Išmokyti paklusti suaugusiajam, ypatingai – mokytojui					
Išmokyti tinkamai elgtis per pamoką ir nelakstyti per pertraukas					
Skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais					
Padėti adaptuotis naujoje ugdymosi aplinkoje, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį					
Išmokyti skaityti, skaičiuoti, rašyti					
Puoselėti pasitikėjimą savimi, savigarbą bei savivertę					
Išmokyti piešti kopijuojant piešinių šablonus					
Plėtoti vaiko kūrybines ir pažintines galias					
Šalinti ugdymosi netolygumus tenkinant individualius vaiko ugdymosi poreikius					
Įdiegti supratimą, kad mokymasis yra sunkus					

darbas					
Skatinti norą tapti mokiniu					
Išmokyti skirti žaidimą nuo mokymosi					
Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtotei					

3. Kuri nuostata – kairėje ar dešinėje – koku laipsniu įsitvirtinusi Jūsų ugdyme (pedagogams) arba priešmokyklinio ugdymo grupėje (vadovams)? (Vertinant kiekvieną nuostatą, pažymėkite langelyje vietą X; 2 – ryškiai įsitvirtinusi, 1 – mažiau įsitvirtinusi, 0 – negalėčiau apibūdinti).

	2	1	0	1	2	
Svarbiausia – vaiko poreikiai						Svarbiausia – mokyklos galimybės.
Grupės aplinkoje vaikas jaučiasi šeimnininkas – netrukdydamas kitiems ją keičia, pritaiko žaidimams ir norimai veiklai.						Grupėje šeimnininkas yra pedagogas, jis nustato ir nurodo, ką, kur, kada, kaip vaikas gali liesti, imti, su kuo žaisti.
Pedagogas yra žaidimų ir veiklos partneris.						Pedagogas neprivalo nusileisti iki vaiko žaidimų ar veiklos.
Pedagogas yra vaikui pavyzdys, vadovas, patarėjas, vaiko tarpininkas.						Pedagogą vaikai savaime privalo gerbti kaip autoritetą.
Pedagogas globoja, palaiko, paremia vaiką.						Vaiko globojimui, palaikymui, parėmimui yra šeima – pedagogui tai nepriklauso.
Pedagogas pasiūlo vaikui įdomių patirtį plečiančių temų, projektų, žaidimo ir veiklos būdų, žaislų, meno kūrinių, medžiagų, kad aplinka ir veikla būtų įdomi.						Pedagogui svarbu ne įdomumas, o išmokymas skaityti, skaičiuoti; vaikas turi žinoti, kad mokymasis yra darbas – to nori tėvai.
Pedagogas atstovauja vaikui ir gina jo teises.						Kai nuo mažens pedagogas gins vaiko teises, vaikas nežinos, kad yra kur kas svarbiau vaiko pareigos.
Pedagogas numato, planuoja veiklą.						Tokio amžiaus vaikų ugdymas yra laisvas, spontaniškas, reikia ne planavimo, o tiesiog buvimo drauge su vaikais.
Palaikydamas bendravimo ir bendradarbiavimo idėją, jautrumą kitam, tinkamą vaikų jausmų raišką pedagogas drauge su vaikais kuria elgesio taisykles, skatina sekti geru pavyzdžiu, pratina susitartų taisyklių laikytis.						Tokio amžiaus vaikai yra per maži kurtis taisykles – pedagogas žino jas, pasako ir kontroliuoja, drausmina, kad taisyklių būtų laikomasi.
Pedagogas stebi, analizuoja, tiria, apmąsto, prognozuoja vaiko raidą.						Vaiko raidos prognozei, tyrimui, analizei mokykloje yra specialios paskirties darbuotojai – psichologai, socialiniai darbuotojai ir pan., pedagogui ši veikla nepriklauso.

4. Nurodykite 5 svarbiausius veiksnius, kurie, Jūsų požiūriu, turi įtakos priešmokyklinio ugdymo kokybei? (Vertinant kiekvieną kriterijų remkitės 5 balų skale: 5 – labai daug dėmesio skiria; ..., 1 – neskiria, pažymėkite X sau tinkantį langelį).

Šeimos požiūris į subrendimo mokyklai svarbą	
Pedagogo atsakomybė	
Pedagogo profesinės kompetencijos	
Pedagogo bendrosios kompetencijos	
Pedagogo gebėjimas suvokti priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius	
Mokyklos vadyba	
Mokyklos metodinės grupės veikla	
Savivaldybės metodinių grupių veikla	
Savivaldybės švietimo padalinio sprendimai	
Švietimo ir mokslo ministerijos sprendimai	
Pedagogų atlyginimas	
Socialinė aplinka	
Mokyklos turimos ugdymo priemonės	

5. Įvertinkite žemiau pateiktų kriterijų ryškumą savo mokyklos priešmokyklinėje grupėje. (Vertinant kiekvieną kriterijų remkitės 5 balų skale: 5 – labai ryšku; 4 – ryšku; 3 – galbūt ryšku; 2 – mažai ryšku; 1 – neryšku, pažymėkite X sau tinkantį langelį).

	5	4	3	2	1
Dėmesys vaikui, jo poreikiams;					
Visi personalo nariai žino, kokia jų atsakomybė už ugdymo kokybę;					
Sukurti aiškūs rodikliai ugdymo kokybei matuoti ir jie nuolatos taikomi;					
Mokykloje yra paskirti atsakingi asmenys, kurie rūpinasi ugdymo kokybe, vadovauja priešmokyklinio ugdymo pedagogams, jų mokymui;					
Mokyklos priešmokyklinio ugdymo pastangos sutelktos nuolat tobulinti priešmokyklinio ugdymo kokybę.					

6. Kaip priešmokyklinio ugdymo kokybė Jūsų mokykloje rūpinasi mokyklos administracija? (Kiekvienoje eilutėje pasirinkite variantą langelyje pažymėkite X).

	Dažnai	Vidutiniškai	Retai
Aiškinasi priešmokyklinukų poreikius, juos žino ir į juos atsižvelgia.			
Pateikia anketas pedagogams aiškindamasi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius.			
Tiksliai nustato pedagogų ir kito personalo atsakomybę už priešmokyklinį ugdymą.			
Priešmokyklinio ugdymo pedagogai planingai prioritetiškai siūsti ir siunčiami į tikslingus seminarus.			
Organizuojami pedagogų tarybos posėdžiai priešmokyklinio ugdymo temomis.			
Palaiko ryšius su kitomis institucijomis, atsakingomis už vaiko priešmokyklinį ugdymą, – renka informaciją, kad priešmokyklinė grupė aprėptų visus mokyklos aptarnaujamoje teritorijoje esančius priešmokyklinio amžiaus vaikus.			
Tiria priešmokyklinio ugdymo rezultata, t.y. kaip ugdomi vaikai			

pasiekia brandumo mokyklai standartą.			
Nustatytas rezultatas turi įtakos priešmokyklinio ugdymo pedagogų pasiuntimui į kvalifikacijos renginius.			
Nustatytas rezultatas turi įtakos priešmokyklinio ugdymo temos įtraukimui į strateginį mokyklos planą.			
Maža dėmesio priešmokykliniam ugdymui ir jo kokybei.			
Kita (įrašykite)			

7. Kokie pokyčiai mokykloje, Jūsų požiūriu, labiausiai padėtų gerinti priešmokyklinio ugdymo kokybę? (Suranguokite nuo 1 iki 7; 1 – svarbiausias pokytis, 7 – mažiausiai svarbus).

Glaudesnis mokyklos vadovų ir pedagogų bendradarbiavimas	
Kvalifikacijos tobulinimas, kompetencijų plėtotė	
Vaikų skaičiaus priešmokyklinio ugdymo grupėje mažinimas	
Aiškūs priešmokyklinio ugdymo pedagogų funkcijų apibrėžimas	
Pedagogo darbo užmokesčio didinimas	
Glaudesnis tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	
Tikslingiau į ugdymo kokybę orientuota vadyba	

8. Kokius išvelgiate trukdžius kokybiškam priešmokykliniam ugdymui?

1. Priešmokyklinio ugdymo grupės lygmeniu (įrašykite)

.....

.....

.....

.....

2. Mokyklos lygmeniu (įrašykite)

.....

.....

.....

.....

3. Savivaldybės lygmeniu (įrašykite)

.....

.....

.....

.....

4. Valstybės švietimo politikos lygmeniu (įrašykite)

.....

.....

.....

.....

9. Keletas klausimų apie Jus (Pažymėkite sau tinkančius atsakymus X).

Jūs esate

- Moteris;
 Vyras.

- Pedagogė/as;
 Vadovė/as.

Jūsų amžius

- Iki 30 metų;
 31 – 40 metų;

Jūsų pedagoginio darbo stažas

- Iki 5 metų;
 6 – 15 metų;

- 41 – 50 metų;
- Daugiau nei 51 metų.

- 16 – 25 metai;
- daugiau nei 25 metai.

Jūs esate

- Mokytojas;
 - Vyresnysis mokytojas;
 - Mokytojas metodininkas;
 - Ekspertas.
- I vadybinę kategoriją turintis vadovas;
 - II vadybinę kategoriją turintis vadovas;
 - III vadybinę kategoriją turintis vadovas;
 - Vadybinės kategorijos neturite.

Iškilius klausimams, galite skambinti tyrimo organizatoriui tel.370 685 12381 arba rašykite el. paštu jurgitaa.stasiukyniene@gmail.com

Dėkojame už atsakymus!

Anketa

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas priešmokyklinėse ugdymo įstaigose

Gerbiami Tėveliai,

Kreipiuosi į Jus, prašydama dalyvauti tyrime, kuris atliekamas Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistro studijų programos *Švietimo kokybės vadybos* studentės Jurgitos Stasiukynienės. Tyrimo tikslas – ištirti priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ypatumus vadovų, pedagogų ir tėvų nuomonės aspektu. Prašytume kuo išsamiau atsakyti į anketos klausimus.

Tyrimo metu gauti duomenys bus apibendrinti ir panaudoti magistro darbe. Atsakymų konfidencialumą garantuojame. Jūsų pageidavimu tyrimo rezultatai gali būti pristatyti įstaigos bendruomenei pagal susitarimą.

Dėkojame Jums už dalyvavimą šiame tyrime.

1. Jūsų nuomone, kas yra kokybiškas priešmokyklinis ugdymas?

- Pedagogų išsilavinimas bei kompetencija
- Pedagogų atsakomybė
- Ugdymo organizavimas
- Bendras vaikų skaičius grupėje
- Ugdymui skiriami finansiniai ir materialiniai ištekliai
- Švietimo dokumentų ir ugdymo filosofijos pokyčiai
- Individualus darbas su ugdytiniais
- Įstaigų akreditacija, vadovų ir pedagogų atestacija, savianalizė
- Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas
- Visi išvardinti kriterijai

2. Jūsų nuomone, priešmokyklinėje grupėje daugiausia dėmesio reikia skirti: *(Pasirinkite tik vieną atsakymo variantą ir pažymėkite langelį X)*.

- Vaiko saugiai priežiūrai, globai
- Vaiko sveikai priežiūrai, globai
- Vaiko raidos skatinimui
- Vaiko pozityviai sąveikai su suaugusiaisiais
- Individualios emocinės raidos skatinimui
- Pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimui
- Negalėčiau spręsti
- Visi išvardinti kriterijai

3. Kuriuos iš žemiau išvardintų uždavinių priskirtumėte kokybiškam priešmokykliniam ugdymui? *(Prie kiekvieno bruožo pasirinktą sau tinkamą atsakymo variantą pažymėkite langelyje X)*.

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nesu tikras/a	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Sergėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo socialinį saugumą					
Išmokyti paklusti suaugusiajam, ypatingai – mokytojui					
Išmokyti tinkamai elgtis per pamoką ir nelakstyti per pertraukas					
Skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais					

Padėti adaptuotis naujoje ugdymosi aplinkoje, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį					
Išmokyti skaityti, skaičiuoti					
Puoselėti pasitikėjimą savimi, savigarbą bei savivertę					
Išmokyti piešti kopijuojant piešinių šablonus					
Plėtoti vaiko kūrybines ir pažintines galias					
Šalinti ugdymosi netolygumus tenkinant individualius vaiko ugdymosi poreikius					
Įdiegti supratimą, kad mokymasis yra sunkus darbas					
Skatinti norą tapti mokiniu					
Išmokyti skirti žaidimą nuo mokymosi					
Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtotei					

4. Kokie veiksniai, Jūsų požiūriu, turi įtakos priešmokyklinio ugdymo kokybei? (Nurodykite 5 svarbiausius veiksnius).

Priešmokyklinio ugdymo pedagogų žmogiškieji faktoriai	
Priešmokyklinio ugdymo pedagogų atsakomybė	
Šeimos požiūris į kokybišką priešmokyklinį ugdymą	
Pedagogo profesinės kompetencijos	
Pedagogo bendrosios kompetencijos	
Pedagogo gebėjimas suvokti priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius	
Mokyklos vadyba	
Mokyklos metodinės grupės veikla	
Savivaldybės metodinių grupių veikla	
Savivaldybės švietimo padalinio sprendimai	
Švietimo ir mokslo ministerijos sprendimai	
Pedagogo atlyginimas	
Socialinė aplinka	
Mokyklos turimos ugdymo priemonės	

5. Jūsų pasiūlymai priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimui

.....
.....
.....

6. Jūsų lytis: (Pažymėkite sau tinkančius atsakymus X)

- Vyras
 Moteris

7. Jūsų amžius: (Pažymėkite sau tinkančius atsakymus X)

- 18 – 25 metai
 26 – 30 metų
 31 – 36 metai
 37 – 42 metai
 43 – 48 metai
 49 ir daugiau metų

8. Jūsų išsilavinimas:

- Aukštasis
- Aukštesnysis
- Profesinis
- Be išsilavinimo

9. Jūsų socialinis statusas:

- Dirbantis
- Bedarbis
- Kita.....

Iškilius klausimams, galite skambinti tyrimo organizatoriui tel.370 685 12381 arba rašykite el. paštu jurgitaa.stasiukyniene@gmail.com

Dėkojame už atsakymus!

Interviu klausimynas

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas priešmokyklinėse ugdymo įstaigose

Gerbiamas pradinių klasių Mokytojau,

Kreipiuosi į Jus, prašydama dalyvauti tyrime, kuris atliekamas Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistro studijų programos *Švietimo kokybės vadybos* studentės Jurgitos Stasiukynienės. Tyrimo tikslas – ištirti priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ypatumus vadovų, pedagogų ir tėvų nuomonės aspektu. Prašytume kuo išsamiau atsakyti į anketos klausimus.

Tyrimo metu gauti duomenys bus apibendrinti ir panaudoti magistro darbe. Atsakymų konfidencialumą garantuojame. Jūsų pageidavimu tyrimo rezultatai gali būti pristatyti įstaigos bendruomenei pagal susitarimą.

Dėkojame Jums už dalyvavimą šiame tyrime.

1. Kas, Jūsų nuomone, yra kokybiškas priešmokyklinis ugdymas?
2. Jūsų nuomone, kokie kriterijai atspindi kokybišką priešmokyklinį ugdymą?
3. Jūsų nuomone, kokie pedagogų žmogiškieji faktoriai labiausiai įtakoja kokybišką priešmokyklinį ugdymą?
4. Jūsų nuomone, kokie profesiniai pedagogų faktoriai labiausiai įtakoja kokybišką priešmokyklinį ugdymą?
5. Jūsų pasiūlymai priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimui.

Dėkojame už atsakymus!

Pedagogai ir vadovai apie trikdžius kokybiškam priešmokykliniam ugdymui

Priešmokyklinio ugdymo grupės lygmeniu	Ats. sk.	Mokyklos lygmeniu	Ats. sk.	Savivaldybės lygmeniu	Ats. sk.	Valstybės švietimo politikos lygmeniu	Ats. sk.
Didelis vaikų skaičius grupėje.	22	Artimesnis tėvų ir pedagogų, pedagogų su kitomis mokyklomis ir pedagogais bendradarbiavimas. Ieškoti įvairesnių bendravimo formų su šeima.	12	Pedagogų atlyginimo kėlimas. Skatinimas juos finansiškai.	8	Pedagogų darbo užmokesčio kėlimas. Darbo užmokestis galėtų būti kaip pradinių klasių mokytojų. Skatinti pedagogus finansiškai.	8
Šeima mažai domisi vaiko ugdymu priešmokyklinėje grupėje.	6	Priešmokyklinėje grupėje didelis vaikų skaičius.	12	Turi būti pastovus finansavimas. Per mažai lėšų skiriama bazės gerinimui.	6	Priešmokyklinis ugdymas turi būti privalomas ne vienerius metus, o dvejus metus.	5
Mažai seminarų priešmokyklinio ugdymo temomis; sunkumai individualizuojant programas.	3	Mažai skiriama lėšų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui.	3	Turi būti daugiau organizuojama seminarų priešmokyklinio ugdymo tema, bei bendri renginiai, diskusijos su rajono priešmokyklinio ugdymo pedagogais.	5	Dideli krūviai pedagogams. Turėtų būti etatų didinimas priešmokyklinėse grupėse.	5
Priešmokyklinėse grupėse trūksta ugdymo priemonių, pakankamai skurdi materialinė bazė.	3	Kvalifikuotų pedagogų - specialistų trūkumas.	3	Labai mažas pedagogų lygis. Trūksta renginių priešmokyklinio ugdymo tema, derinimo, aptarimo bendruose metodiniuose pasitarimuose.	3	Darželiuose priešmokyklinis ugdymas turi pilnai finansuojamas iš mokinio krepšelio.	3
Labai dažnai per daug	3	Daug laiko skiriama	2	Mažai dėmesio skiria	3	Materialinė bazė pakankamai	3

integruotų vaikų į vieną grupę (hiperaktyvių); hiperaktyvių vaikų daugėjimas.		dokumentų tvarkymui.		švietimo skyriaus specialistai. Nežinomi savivaldybės strateginiai planai vaikų skaičiui mažėjant.		skurdi. Didesnis finansavimas turėtų būti skirtas aplinkos kūrimui, ugdymo priemonių įsigijimui.	
Socialinė padėtis šeimose ir jos aplinka; tėvų rūpestis vaikais.	3	Reikiamų patalpų trūkumas.	2	Trūksta sepc. paskirties darbuotojų: psichologų, soc.pedagogų.	2	Soc. remtinos šeimos renkasi pinigų, o ne darželį.	2
Vaikų prastas lankomumas.	2	Kompiuterių stoka. Įstaigoje trūkumas ugdymo priemonių.	2	Valandų paskirstymas priešmokykliniam ugdymui.	1	Valstybė mažai dėmesio skiria vaikams: spec.laikraščiai ir pan.	2
Tėvų didelis noras, kad vaikai išmoktų skaityti, skaičiuoti, rašyti. Mažai dėmesio skiriama kitoms ugdymo sritims.	1	Sudarytos visos reikiamos priešmokykliniu ugdymui sąlygos.	1	Skatinti lankyti priešmokyklinio ugdymo grupes, skirti parama šeimoms.	1	Mažėja vaikų skaičius priešmokyklinėse grupėse.	1
Dokumentų pildymas užima labai daug laiko.	1	Daugiau organizuoti pedagogų posėdžiai PU temomis.	1	Reikalingas grupės aplinkos remontas.	1	Nepakankamai aiškios priešmokyklinio ugdymo pedagogų funkcijos.	1
Jei ateina nelankęs darželio vaikas, 1 metų mažai.	1	Daug organizuojama atvirų renginių.	1	Nelabai jiems įdomu, todėl ir nesikiša – nei padeda, nei trukdo.	1	Trūksta kvalifikacijos seminarų.	1
Mažėja vaikų skaičius..	1	Tėvai rodo mažai dėmesio trūksta jų supratimo.	1			Vaikų vežiojimas iki mokyklos ir per ilgas buvimas joje vaikus žaloja.	1
Artimesnis tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas.	1	Mažėja vaikų skaičius.	1			Ji turi keisti iš esmės.	1
		Dirbama nepilną dieną.	1				